

Közös Piac

Hárman kopogtatnak

Az 1980 utáni időszak új fejezetet jelent a Közös Piac életében; a tervek szerint 1981-től Görögország, Spanyolország, 1983-tól pedig Portugália is az Európai Gazdasági Közösség tagja lesz: velük együtt tizenkettőre növekszik a tagországok száma. E gazdasági integrációnak azonban ma még a legfőbb gondot a súlyos gazdasági bajok orvoslása jelenti, jóllehet egyre hevesebb vitákra kerül sor Brüsszelben a csatlakozások következményeiről.

„Szegény rokonok”

A Közös Piac alapító okmányát, a Római Szerződést, 1958-ban hat állam írta alá. A „Hatok” — a hetvenes évek elején — Nagy-Britannia, Dánia és Írország csatlakozásával „Kilencek”-ké bővültek. Noha már a három új tagország belépése is nagy vitát eredményezett, az alapított közel sem fogták fel olyan tragikusnak a helyzetet, mint a ma küszöbön álló három, dél-európai ország csatlakozásának tervéit. Az előző „hullám” gazdasági fejlettsége ugyanis nem sokkal maradt el a Hatokétól; ez viszont nem mondható el Görögországról, Spanyolországról és Portugáliáról.

Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az előző csatlakozások még az 1974—75-ös tőkés világ-gazdasági válságot megelőzően történtek, azóta viszont jelentősen változott a nyugat-európai gazdaság helyzete. Brüsszel mindazonáltal igent mondott a három új csatlakozási készgénylatkozatra, amennyiben a jelöltek politikai rendszerüket „szalonképessé” teszik. A három ország „beterelése” a Közös Piacba szervezését képezi a gazdasági integráció dél-európai politikájának, és a „Kilencek” — ha fogcsikor-

gatva is —, de tudomásul kell vevni, hogy a „szegény rokonok” bebocsájtására várnak.

Görögország és Portugália gazdaságának a Közös Piac fejlettségi szintjére hozása több milliárd dolláros segítséget, támogatást feltételez. Mindhárom ország mezőgazdasága zavarokat okozhat az olasz és a francia agrártermelésnek, mert az „olcsó déliek” köztudottan jelentékeny konkurrenciát jelentenek.

Görögország, Spanyolország és Portugália a tervek szerint — öt-éves átmeneti időszak után — teljes mértékben alkalmazza a közös piaci rendtartásokat, öt év alatt fokozatosan végrehajtja a vámlebontást stb. (Érdemes megjegyezni, hogy Görögországgal már befejeződtek a csatlakozási tárgyalások, míg Spanyolországgal és Portugáliával még folyik az éles alku. A „Kilencek” területére érvényes szabad munkaváltalás csak hetéves átmeneti időszak után vonatkozhat majd a három állam dolgozóira.)

Felkészülés 1983-ra

A tagjelöltek mindegyike kedvezőtlen gazdasági eredményekről adhatott számot 1979-ben, s előrejelzések szerint a csatlakozások időpontjáig sem lehet lényeges változásokra számítani. Spanyolország és Görögország viszonylag könnyebben birkózik meg az infláció, az eladósodás és a termelési szerkezet átalakításának gondjaival, mint Portugália. Mindkét állam tudatosan készül a tagságra, a meghozott gazdasági intézkedések jótékony hatása — a tervek szerint — már a következő évtizedek közepén érezhető lesz.

Portugália viszont jelenleg „Európa beteg embere”, jóllehet

az IMF szigorú előírásai — amelyek a felvett óriáskölcsönök feltételeit képezték — némileg javították a súlyos helyzetet. Az infláció azonban még mindig 25, a munkanélküliség 14 százalékos; a beruházási tevékenység meglehetősen lanyha, a külkereskedelmi mérleg hiánya félmilliárd dollár, és többször leértékelték az escudót. A brüsszeli bizottság a csatlakozás után is kedvezményeket nyújt majd Portugáliának, hogy az ország gyenge iparának átmeneti védelmet nyújtson, és kivédje a hirtelen megrázkódást. (Igy például az ibériai ország az iparcikkek többségére hosszabb ideig fenntarthatja a védővámokat; a másik két csatlakozó viszont már a belépés évében megkezdte az ipari vámközpontos lebontását.)

Minőségi fordulat?

Egy bizonyos: a három ország csatlakozása a nyugat-európai gazdasági integrációhoz nem egyszerű mennyiségi változást, hanem minőségi átalakulást is jelent. Várhatóan lelassul majd az integrációs folyamat és romlanak a tagországok együttes gazdasági mutatói. Spanyolország és Portugália gazdasága ugyanakkor lehetővé teszi egy ütemesebb fejlődésre, amelynek ellentétéleként részt kell vállalniuk a többi tagország gondjaiból. Ez azt jelenti, hogy kénytelenek megnyitni piacukat az összes tagállam termékei előtt, ami viszont jelentős zavarokat idézhet elő az amúgy sem fejlett iparban.

Igy azután a várt minőségi fordulat gazdasági mérlegének megvonása mindenképpen a jövő feladatát képezi — és egyelőre több esélyesnek ígérkezik.

Gonda György—Szentgáli Péter

Hozzászólás Vas megyéből

Jól döntöttünk

Az elmúlt hetekben különböző hírközlő szervek élénken reagáltak a Vas megyei Tanács szakigazgatási szervének egy intézkedésére. Élénken, eltérő véleményekkel, s itt-ott mintegy megkérdőjelezve annak jogosságát is.

Mi is történt tulajdonképpen?

A Vas megyei Tanács vb mezőgazdasági és élelmiszerügyi osztálya jogkörével élve 8 termelőszövetkezet 8 vezetőjét elmarasztalta, két termelőszövetkezet vezetőjét pedig — átmeneti időre — megvonta az állami támogatást. Az ok: az állattenyésztési ágazatban évek óta tapasztalt indokolatlanul sok abrakfelhasználás, a magas állatellátás, a rossz állategészségügyi körülmények, amelyek leginkább a szakszerűtlen, helyenként felelőtlen munka következtében álltak elő.

Indokolt volt-e ez az intézkedés? Úgy gondoljuk, a válasz egyértelmű: igen. Tudjuk azt is, hogy ezzel az intézkedéssel ezek az összetett gondok nem szűnnek meg egyszerre. Mi azokat a termelőszövetkezeti vezetőket marasztaltuk el, akik többszöri figyelmeztetés után sem javították ki a hibákat, amelyek a közös gazdaságnak nem kis kárt okoztak. Nem fogadtuk el azt a több éve tartó magyarázkodást — s erről önmaguk sem voltak meggyőződve —, melyet a magas abrakfelhasználásra, az állatellátásra, a rossz állategészségügyi helyzetre adtak. Mert a magyarázkodás mögött elmaradtak az intézkedések, melyekkel ezeket az állapotokat meg tudták volna változtatni.

Ismerjük, tiszteljük az érintett termelőszövetkezeti vezetőket. Nagyra értékeljük eddigi munkájukat — mint például a bajánsegyiek dobogós helyezéseit az országos tejtermelési versenyekben —, de az általuk irányított szövetkezetekben, sajnos növekedtek a gondok, s ezek eltakarták a jó eredményeket.

A szakigazgatási szerveknek nem gyakorlata, nem módszere a mindenáron való bírságolás. Ki ne osztana szívésben elismeréseket? De a hibák elhallgatása legalább akkora baj, mint az eredmények lebecsülése. Meddig viselheti el például egy üzem, hogy 8,2 kilogramm abrakot használjon fel 1 kilogramm súlygyapapodásra, vagy az importálományból 14 százalék fölött legyen a borjúl hullás?

A többszöri jószándékú, de eredménytelen figyelmeztetés után nem volt más választásunk, mint az elmarasztalás — melyre a MÉM 7/1976. (II. 26). és az azt

módosító 32/1977. (IX. 22.) MÉM számú rendelet 9 §. (3) bekezdés a) pontja biztosított jogot. Eszerint ha a szakember nem végzi munkáját megfelelően, az állami támogatást tőle meg kell vonni.

Szabályos volt-e az eljárás, történt-e formai, vagy lépéshiba az ügyben? Nem történhetett, hiszen a szakigazgatási szerv a döntések meghozatala előtt egyeztetett mindazokkal a szervekkel, testülettel, amelyeknek ebben állást kellett foglalniuk. Véleményt nyilatkoztak a területi szövetség illetékesei, a megyei Takarmányozási és Állattenyésztési Felügyelőség, az Állategészségügyi Állomás és az érintett járási-városi pártbizottság. Minden szerv egyetértett a tervezett intézkedésekkel. Ezek után nem „csikoroghattak a hivatal fogaskerekei”, hanem körültekintően, véleményem szerint mindenki számára elfogadhatóan zártuk le az ügyet.

Magyarországon évente 50 milliárd forintot fordítunk takarmányozásra. A szakszerűtlen felhasználás következtében ez egy-egyedével rosszabbul hasznosul, mint a fejlett mezőgazdasági államokban. Ez a megállapítás általában Vas megyére is érvényes. Emellett voltak eredmények is, hiszen 1978-ban például 26,5 millió forint értékű abrakot takarítottak meg a vasi mezőgazdasági üzemek az előző évihez képest és közben a tejtermelés is nőtt.

Ezekből ítélve kérdezem: megsértjük-e a tsz-demokráciát azzal, ha ilyen esetekben „beavatkozunk”? Nem, mert az eljárás ilyenkor a termelőszövetkezet, vagy más üzem jól felfogott érdekeit képviseli, hiszen megtestesülnek benne a népgazdasági érdekek, s ha nem sértik a jogot, ezt természetesen és kötelességnek kell tartani.

Meglepett bennünket, hogy ez a szerintünk ma követendő és kötelező intézkedést igénylő ügy országos hullámokat vert. Az is meglepetés volt számunkra, hogy a Falurádió, s a Magyar Hírlap azt tette szöve: „Hallgattassék meg a másik fél is!” E „figyelmeztetés” előtt meg is hallgattuk az érdekelteket a tsz-ek vezetőit. De az is magától értetődő: jó néven vettük volna, ha bennünket is meghallgatnak a hírközlő szervek képviselői. A Magyar Hírlap munkatársa járt ugyan mezőgazdasági osztályunknál, de akkor, amikor a tények ismeretében még nem egyeztetett és alakítottuk ki valamennyi érdekelttel álláspontunkat.

Dr. Bors Zoltán,
a Vas megyei Tanács elnöke

A Pravda cikke

Szovjet beruházási tervek

A Szovjetunió 1980-as népgazdaságfejlesztési terve még fejlesztetlenebb ütemű, mint a tervidőszak első négy évében volt. A népgazdaság valamennyi ágazatának fejlesztését figyelembe vevő beruházások volumene megközelíti a 120 milliárd rubelt — állapítja meg a Pravda szerdai számában V. Iszajev, a Szovjetunió Állami Tervbizottságának első elnökhelyettese.

A beruházásra szánt eszközök jelentős részét a technikai haladást meghatározó iparágak fejlesztésére fordítják. S ezen belül — a múlt évi 60 százalékkal szemben — 69 százalékot irányoztak elő a befejezetlen beruházások üzembe helyezésére.

A fűtőanyag-termelés és az energetika fejlesztése kiemelt helyet foglal el. A tervek szerint a villamosenergia-termelés az idén eléri az 1295 milliárd kilowattórát, azaz kereken négy százalékkal haladja meg a múlt

évit. Az átlagosnál gyorsabb ütemben fejlesztik az atomerőműveket és a vízierőműveket — ezek a jelenlegi tervidőszakban ötven százalékkal nagyobb részt vállalnak az ország energiaellátásában, mint a kilencedik öt-éves tervidőszakban.

A kőolaj-, földgáz- és szénkitermelés növelésének tervezésekor a szakemberek elsősorban a Szibériában és a Szovjetunió európai részének északi területein feltárt új lelőhelyek fejlesztését vették figyelembe.

A kohászat fejlesztése során növekszik a cserepoveci, a novolipecki és a rusztavi kombinát, a mihalovkai és a krivojrogói dúsfűtőüzem kapacitása. A tervek szerint a szovjet kohászok az idén 115,1 millió tonna öntöttvasat, 156,8 millió tonna acélt, 109 millió tonna hengerelt árut és 18,5 millió tonna acélcsövet adnak a népgazdaságnak.

A bolgár könnyűipar gondjai

A bolgár könnyűipar fejlődésének fő tendenciáit elemezte legutóbbi számában az Ikonomiczeszki Zsivot című bolgár gazdasági hetilap.

A bolgár folyóirat cikke hangsúlyozza, hogy az ágazatra jelenleg az egyes vállalatok közötti jelentős fejlettségbeli eltérés a jellemző. Szinte valamennyi területen található igen fejlett, korszerű technikával dolgozó és viszonylag elmaradott gépi felszereltségű vállalat is. Igen nagy eltérések mutatkoznak a rendelkezésre álló technika kihasználtságai fokában, azaz a munkaszervezés tökéletesítésében. Ezeknek a problémáknak a nagyrészt már meg lehetett volna ol-

dani a jelenlegi öt éves terv eddig eltelt négy évében, sőt — egy részüket — még az előző öt éves tervben, ha az építőipar időben elkészítette volna az ágazat fejlesztése szempontjából életbevágóan fontos új létesítményeket.

A cikk hangsúlyozza, hogy az elmúlt év október elsején bevezetett új gazdasági mechanizmus új módon szabályozza a beruházó-kivitelező kapcsolatot, s ez a rendelkezés ebben az esztendőben valószínűleg rendkívül pozitív hatást gyakorol majd az építőipar teljesítményére, s ily módon a könnyűipar is sokkal jobb eredményeket fog elérni, mint korábban.

HORIZONT

Lengyel szénexport

Az Egyesült Államok után Lengyelország a világ második legnagyobb szénexportőre: tavaly az ország széntermelése elérte a 200,4 millió tonnát és ennek egy-egyede exportra került.

Mexikó újra szállít földgázt az USA-nak

Hosszas alkudozások után január elsejével Mexikó megkezdte földgázexportját az Egyesült Államokba. A közép-amerikai ország naponta 300 millió köbláb földgázt szállít csővezetékben, ezer köblábanként 3,62 dolláros áron. A földgáz árát a megállapodás értelmében háromhavonként felülvizsgálják.

A külföldi tőke Ausztriában

Ausztria ipari termelésének 25 százalékát külföldi érdekeltségű vállalatok adják, ezek mintegy félmillió munkást foglalkoztatnak. A legtöbb vállalatot az NSZK és az Egyesült Államok létesítette Ausztriában.

OPEC-segélyalap

Egy szaúdi lap értesülése szerint az OPEC-országok január 16-án vitatják meg annak az 1,6 milliárd dolláros különleges segélyalapnak a részleteit, amelynek létrehozásáról az OPEC decemberi értekezletén döntöttek a tagországok. Az alapból a fejlődő országoknak nyújtanának pénzügyi segítséget.

Szélesedik az olajpíacon az árszakadék

Egyre növekszik a különbség az olajukért a legkevesebbet és a legtöbbet kérő termelők között: míg karácsony előtt az „árszakadé” csupán 8,5 dollár volt, az új év második napján már 12 dollár. A legtöbbet, 34,5 dollárt Líbia kér olajáért, míg Gabon megelégszik 22,5 dollárral.

Gazdálkodási társaság alakult

Takarmány — hatékonyan

Tiszavidéki Takarmánygazdálkodási Társaság kezdte meg működését Szolnok megyében. Tagjai a rákóczi falvai Rákóczi Tsz vezetésével közösen munkálkodnak a takarmányelőállítás és -felhasználás korszerűsítésén, a beszerzés, a hasznosítás és a szervezethez javításán. Az együttműködés keretében új alapanyag- és takarmánykészítési eljárásokat dolgoznak ki, üzemi és laboratóriumi kísérletekkel segítik a takarmánygazdálkodás hatékonyságának javítását. A rendszer taggazdaságai közvetlenül érdekeltek lesznek az értékebb beltartalmú takarmányok előállításában és a vállalkozásnak jelentős szerepe lesz a takarmányszállítás költségeinek csökkentésében is.

Társulások Baranya megyében

Agrokémiai központok

Egyszerre három agrokémiai központ épül Baranyában: Bóly, Magyarbóly és Pécsvarad térségében. Mindhárom az idén készül el. Oriás tárházakban együttvéve negyven ezer tonna műtrágyát tudnak majd elhelyezni. Nem olcsó beruházásokról van szó, ám a kemikáliák tárolási veszteségeinek megszüntetése révén pár év alatt megtérülnek az építési költségek. A szakszerű tárolással minimálisra csökkenthetik a vegyszerek szennyező hatását. Tehát kör-

nyezetvédelmi funkciót is betöltenek az új üzemek.

Baranyában halad az országban a legvorsabb ütemben az agrokémiai hálózat megteremtése. Ma már az agrokémiai társulásokhoz tartozik a megye szántóterületének hatvan százaléka: mintegy 120 ezer hektár.

Szigetváron, Drávafokon és Mohácson már működik az agrokémiai központ. A hazánkban elsőként elkészült szigetvári telepet a MÉM modellüzemé nyilvánította.

Egyeztetés

Pár perccel a Gyökerek szerda esti sugárzásának megkezdése után — csengetnek. Váratlan vendég áll az ajtóban: a számlalóbiztos. Pillanatnyi tévovás: lelkemben nagy csata dúl az udvariasság és az önzés között.

— Nem lehetne valamelyik szomszédnál kezdeni? Mert éppen megy a Gyökerek...

— Tudom — mondja reményvesztetten a pedagógus —, ők küldték ide...

L. E.

Támad a tél

(Folytatás az 1. oldalról)

havazik, de a jól megszervezett eltakarítási munkálatok révén az ország valamennyi főútvonalára járható — jelentette a szófiai rádió csütörtökön.

Szokatlanul zord időjárás tapasztalható napok óta Olaszországban. A meteorológiai intézet felmérése szerint a „csizma” terület födi, s takarója alá került Calabria, sőt egyes helyeken még Szicília is.

Az egyik olasz-osztrák határátkelőhelynél, San Candidónál szerdán mínusz 26 fokot mértek. A Brenner-hágón és más alpesi átkelőhelyeken fennakadást okozott a forgalomban a nagy hideg és az erős szél. A szélvihar által felkorbácsolt Tirrén-tenger a fél-sziget hosszában több helyütt kisebb halászhajókat vetett a partra, lakóházakat rongált meg.

Tegnap szinte egész Románia területére kiterjedő havazás okozott nehézségeket a légi, vasúti és közúti közlekedésben. A MALEV Budapest—Bukarest—Iz-tambul járata a magyar fővárosból egyenesen Izstambulba ment, mert Bukarestben lehetetlen volt a leszállás. A belvárosi és nemzetközi vonatok késnek, a közutakon sok gépkocsi elakadt a hóban. A főútvonalakat takarítják, de több mellékútvonal — elsősorban a Bánátban, Moldovában és a hegyvidékeken — egyelőre járhatatlan.

Hazánkban csütörtökön tovább tartott a felhős, szeles, az évszaknak megfelelő, hideg téli idő. Hajnalban mínusz 4—mínusz 10, a keleti országrészben pedig helyenként mínusz 11—mínusz 12 fokra hűlt le a levegő. Napközben elszórtan hózáró, havazás alakult ki. Már a reggeli órákban fokozatosan megerősödött az északi-északnyugati szél. A szállóké- ség erőssége kora délután a Dunántúlon, valamint délkeleten egyes területeken elérte a 60—80 km-es óránkénti sebességet. A viharos szél Békéscsaba környékén hófúvást okozott. A Duna—Tisza közének északi felében és a Tiszántúlon 10—15, helyenként 20—25 centiméteres összefüggő hóréteg van. Készhelyi térségből este gyenge havazást jelentettek.

Az esti órákban a Tiszántúlon a szél annyira felénkült, hogy az erős hófúvás miatt néhány útvonalon hóakadály keletkezett: Püspökladány és Hajdúszoboszló között az útszakaszt le kellett zárni. Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár több útvonalán közlekedési akadályok vannak.

A fő- és mellékutak többségükben szárazak és csak a porhóval befűtött szakaszok sikosak. Békés megyében hókásások. A hófúvásokat hókékekkel takarítják, a sikos utakat szórják; csütörtökön este 150 munkagép dolgozott.

A Ferihegy forgalmában egyetlen vonalon okozott fennakadást az időjárás: a Balkán légitársaság Budapest—Szófia járata egyik irányban sem közlekedhetett a kedvezőtlen külföldi időjárási viszonyok miatt.

*

Várható időjárás ma estig: nyugaton változóan, máshol jobbra erősen felhős idő lesz, elszórtan alakul ki havazás, hózáró. Az élnék északi, északnyugati szelet erős, időnként viharos szellőkésék kísérik. Főként a keleti országrészben lesz helyenként hófúvás. A hőmérséklet kora délután mínusz 4 és plusz 1 fok között lesz.

A Duna vizállása tegnap Budapestnél 266 centiméter volt.

A Szovjet Kultúra Házának programjából

Könyv- és fotókiállítás, dokumentum-, tudományos ismeretterjesztő és játékfilm-vetítések, a Szovjetunió művészetét bemutató előadások, klubtalálkozók gazdagítják a Szovjet Kultúra és Tudomány Házának programját az év első hónapjában.

Január 4-én, pénteken a Vörös Csepel Moszkvában című fotókiállítás megnyitása után a Csepel Vas- és Fémművek dolgozói az új év alkalmából rendezett ünnepi esten vesznek részt. Ugyanezen a napon tartják meg az orosz újévi fenyőünnepséget. Vasárnap, január 6-án délután a tudományos ismeretterjesztő filmek kedvelőit várják a házba, ahol többek között az Ember és haladás és Az elektrotechnika a gyógyításban című alkotásokat mutatják

be. A szovjet tudomány és technika új eredményeivel ismerkedhetnek meg az érdeklődők január 9-én. A következő napon politikai könyvkiállítás nyílik a könyvtárak előterében, majd — dokumentumfilm-vetítéssel kísért — előadás hangzik el az új szovjet békekezdeményezésekről. Ugyancsak csütörtökön a szovjet népek iparművészetéről is előadást tartanak. Január 11-én a Szovjetunió építészével és építőművészetével könyvkiállításon ismerkedhetnek a látogatók, 16-án pedig a Szovjetunió képzőművészetéről halgathatnak meg filmvetítéssel egybekötött előadást.

Budapest felszabadulásának közelgő 35. évfordulója alkalmából az orosz és a szovjet zene kedvelőinek klubja koncertet rendez

január 28-án. Másnap, Csehov születésének 120. évfordulója alkalmából irodalmi estet tartanak és kiállításokat mutatják be a nagy orosz író életét, munkásságát.

E hónapban több klub is megrendezi hagyományos találkozókat: így a kortárs ifjúsági barátság, a fiatal MSZBT-aktivisták, a volt szovjet ösztöndíjasok, valamint a szovjet és a magyar sportbarátai klubjának tagjai is közös programon vesznek részt.

A Napocska gyermekklub vasárnap délelőttönként továbbra is gazdag kínálatot várja kis vendégeit: báb-, rajz- és játékfilmeket vetítenek részükre, január 20-án pedig a Budapesti Gyermekszínház művészei szórakoztatják a legkisebbeket.

Végső búcsú Kelen Jolántól

Családtagjai, egykori munkatársai, elvtársai, a magyar politikai, kulturális és tudományos élet képviselői kísérték utolsó útjára, csütörtökön Kelen Jolánt, a magyar és nemzetközi forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő személyiségét. A Mező Imre úti temető díszravatalozójában, a vörös drapériával bevont, koszorúkkal övezett ravatalnál párt- és állami életünk jeles képviselői álltak díszőrséget.

Az MSZMP budapesti bizottsága, a XII. kerületi pártbizottság, a Magyar Partizán Szövetség és a Pedagógusok Szakszervezetének központi vezetősége, a tisztelők, a barátok, a tanítványok és a család, a harcos kommunista nyomába lépő fiatalabb nemzedékek nevében Csendes Károly, a budapesti pártbizottság tagja vett búcsút az elhunytól.

— Annak a kommunista aszszonynak adjuk meg most a végtisztességet, akinek élete egybeforrott a forradalmi munkásmozgalom utolsó 70 évével — mondotta, majd a továbbiakban részletesen méltatta Kelen Jolán életútját, az illegitimitását, s a nemzetközi munkásmozgalomban vállalt tevékenységét.

— 1954 márciusában, 35 év után végre hazatérhetett szeretett hazájába, s életének gazdag tapasztalatait a reá jellemző szerénységgel számos könyvben és tanulmányban összegyezte. Ezek a művek a magyar munkásmozgalom számára is értékesek. Hazatérése után munkálkodott a történelem marxista szemléletű tanításáért, a pedagógusok, különösen a tanítók nagyobb megbecsüléséért. Nem volt csodálatos ember, mesebeli hős, csak egyszerűen ember, kommunista volt, s úgy hiszem, ez a legtöbb, amit valakiről elmondhatunk. Szerencsésnek és boldognak nevezhetem magát, mindenekelőtt azért, mert beteljesedett mindaz, amiért élt, harcolt, alkotott.

Az MSZMP KB Párttörténeti Intézete nevében Erényi Tibor, tudományos osztályvezető, az intézet igazgatósági tagja méltatta Kelen Jolán érdemeit, akinek munkássága negyedszázadon át kapcsolódott az intézethez.

A Kelen Jolán hamvait tartalmazó urnát a Munkásmozgalmi Panteonban helyezték el. A búcsúztatás az Internacionálé hangjaival ért véget.

Mérleghiány nélküli termelőszoövetkezetek

Tegnap Tatabányán ülést tartott a Komárom megyei területi termelőszoövetkezeti szövetség küldöttközgyűlése.

Az előzetes összesítés szerint a megye közös gazdasági eredményesen zárják a múlt évet. Mérleghiányos ezúttal nincs közöttük, a termelés 7,1—7,2 százalékkal, a bruttó jövedelem 3,5—3,8 százalékkal növekedett, a nyereség pedig a tavalyihoz hasonló szinten alakult.

A kedvező összkép mellett az egyes gazdaságok között indokolatlanul nagyok az eltérések. A különbségeket csak részben lehet az eltérő adottságokkal magyarázni. A gyengén gazdálkodó szövetkezetekben az agrotechnikai hiányosságok mellett számottevő szerepük van a munka- és technológiai fegyelem megsértéséből adódó veszteségeknek is.

Tragikus tüzeset

A Bács megyei Fajs községben csütörtökön — eddig ismeretlen okból — kigyulladt a Kalocsai utca 16. szám alatti családi ház. A kivevő tűzoltók a szobában alvó három kisgyermek közül kimentették a súlyos égési sérülést szenvedett 3 éves Horváth Zoltánt. Testvérét, a 4 éves Istvánt és a 2 éves Gyusztávot azonban már holtan találták. A tragikus tüzeset körülményeinek vizsgálata szakértők bevonásával folyik.

EREDETI FORMÁJUKAT kapják vissza a kunhegyesi emlékek. A 150 éves református templom helyreállítása a közeljövőben befejeződik. Megkezdtek a 18. században épült barokk stílusú Sóház felújítását is. Ez utóbiban — elkészülte után — könyvtár, fonóteka, folyóiratolvasó és úttörőszoba kap majd helyet.

82-ES JELZÉSSEL új trolibuszjáratot indított tegnap Zuglóban a BKV. Útvonala: Örs vezér tér, Fűredi utca, Vezér utca, Szülő utca, Lumbumba utca, Thököly út. A nyolcvanhat személyes járművekből kilencet állítottak forgalomba, és ezek csúcsidőben négy-ötpercenként indulnak. Az új trolibuszjárat indításával egyidejűleg megszűnik a Fűredi utca és a Bosnyák tér között közlekedő 84-es villamospótló autóbuszjárat.

FRANKL PÉTER zongoraművész Londonban öt estéből álló sorozaton mutatja be Schumann zongorára írt műveinek legjavát. A hazai koncerttermekben is rendszeresen fellépő Frankl ma Schumann egyik legkitűnőbb tolmácsolójának számít a világon. Tavaly hangfelvételre vette Schumann összes zongoradarabját.

A TROPUSOK világának ritkaság madara, a flamingó, rabságban elvesztett pirosas színet. A veszprémi állatkertben éppen ezért „színesítő” kúrára fogták az értékes madarakat. Csirketápra keverve pirospaprikát kapnak. Ezzel részben vitamínhiányukat is pótolják, s ugyanakkor a paprika pótolja azt a festőanyagot, amelyhez eredeti környezetükben a rákok és a csigák meszes anyagának fogyasztásával jutnak hozzá.

AZ ENSZ VILÁGÉLELMÉZÉSI PROGRAMJA (WFP) bejelentette, hogy lelassítja a Kambodzsának szóló segélyszállítmányokat, hogy „elkerüljék a torlódásokat Kompong Somban és Phnom Penh-ben.” Amint a szervezet szóvivője elmondta, eddig 55 ezer tonna élelmiszert szállított le, további 25 ezer tonna elszállítása a következő hetekben várható.

ITELETIDŐ TOMBOLT szerdán Brazília déli államában. A súlyos esőzések következtében a folyók kiléptek medréikből, és lakott területeket árasztottak el. Az első jelentéseket árasztottak el. Az első jelentése szerint Vicente városban 1200 ember vált hajléktalanná. Minas Gerais államban tizenhárom vesztették életüket, hidak és lakóházak dőtek össze.

MEGDRÁGULTAK A JEGYEK a JAT nemzetközi járatán. Január 1-től 10—30 százalékkal emelkedett a viteldíj a JAT jugoszláv légitársasági vállalat nemzetközi járatain. Így a többi között 30 százalékkal megdrágultak a repülőjegyek Ausztriába, Belgiumba, Hollandiába, az NSZK-ba és Svájcba, 20 százalékkal Bulgáriába, Lengyelországba, Romániába, a Szovjetunióba, Svéd- és Finnországba, 15 százalékkal Nagy-Britanniába és Máltára, 10 százalékkal Görög- és Törökországba.

FÖLDRENGÉS. Csütörtökre virradó éjszaka, a Richter-skála szerinti 6,8 erősségű földrengés rázta meg a Fülöp-szigeteki Mindanao szigetét. A rengés epicentruma 50 kilométerre Davao városától délre, a tengerben volt. Aldozatokról és károkról eddig nem érkeztek jelentések.

LASSITJA AZ ÖREGEDÉST egy halakból készült kivonat, vélik a brit kutatók. Az edinburghi konferencián dr. Glen bejelentette, hogy a tengeri halakból készített szaritott kivonat, amelynek a Choline nevet adták már kis adagban is észrevehetően megjavítja az idős emberek emlékező-képességét.

AZ ÉV ELSŐ EXPORTJÁT, hetvenöt tonna fémzárolt szója vetőmagot az ország legnagyobb vetőmagtermelő gazdaságából a Bólyi Mezőgazdasági Kombinátból tegnap útnak indították a Szovjetunióba.

ÜGYFELSZOLGÁLATI IRODÁT nyitott tegnap a főváros szívében: a Rákóczi út 9. szám alatt az Állami Biztosító. Az új részlegnek budapestiek és vidékiek egyaránt fölvilágosítást kaphatnak a biztosításokkal kapcsolatban, s mindenfajta biztosítást is köthetnek. Az iroda délelőtt kilenc órától délután fél hatig fogadja az ügyfeleket.

AZ ÚJRAHASZNÁLHATÓ ANYAGOK visszanyerésére és értékesítésére törvényerejű rendeletet adott ki Romániában az államtanács. A rendelet meghatározza a minisztériumok, néptanácsok, ipari vállalatok, állami és szövetkezeti szocialista egységek hatáskörét és feladatát az újrahasználható anyagok maradéktalan hasznosítására. A cél az, hogy a dolgozók széles körű mozgósításával az új esztendőben minél több régi nyersanyagot, segédanyagot és terméket kapcsoljanak be a gazdasági körforgásba.

J. WEISSMÜLLERT, a többszörös olimpiai bajnokot, és számos Tarzan-film ünnepelt főszereplőjét kiengedték az acapulcoi kórházból. A 76 éves Weissmüller krónikus légúti megbetegedések miatt operálták meg. Az ex-Tarzan kijelentette: nem akar többé visszatérni az Egyesült Államokba, életének hátralevő részét a mexikói Acapulcóban kívánja eltölteni.

HONNAN SZÁRMAZIK A DOHÁNY? Eddig azt hitték, hogy a dohányt Dél-Amerikából hozták Európába a XVI. században a spanyol gyarmatosítók. Most új adatokra bukkantak a restaurátorok, az időszámításunk előtti XIII. században élt II. Ramszesz egyiptomi fáraó múmiájának helyreállításakor. A múmia gyomrában dohánynyomokat találtak. Azt nem lehet megállapítani, hogy dohányzott-e a fáraó, vagy csak rága a dohányt. Lehet, hogy ez a lelet megkérdőjelezi vagy meg is cáfolja azt a feltevést, hogy a dohány Amerikából került az Óvilágba.

NEGYVENÖTEZER AUTÓBALESET történt hivatalos adatok szerint Ausztriában, az elmúlt évben. A balesetek következtében 1800-an haltak meg, a sebesültek száma hatvanezer körül van.

MADRIDI EJELIÖRÖK. Ismét megjelennek a serenosok az önkéntes polgári járőrök a spanyol főváros utcáin. Madridban 400 polgári járőr segít majd a rendőrök munkáját. Ezt az évszázados hagyományt a város vezetősége 1976-ban szüntette fel. A serenosok egyetlen „fegyvert”, úgynevezett békítő sprayt visznek magukkal, mellyel néhány percre mozgásképtelenné tudják tenni az esetleges támadót.

TEXTILTAPÉTVÁVAL bővíti választékát az idén a Lenfönfő és Szövőipari Vállalat győri gyára. Az újdonság gyártását megkezdtek, s már az első negyedévben 40 ezer négyzetméter szállítanak belőle Finnországba, Dániába, és Svédországba, de bizonyára megnyeri a hazai vásárlók tetszését is az új termék, amelyet a Centrum Áruházak forgalmaznak majd.

(X) Halálozás: Tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy HAMBURGER ISTVÁN életének 76. évében elhunyt. Temetése t. hó 6-án, 11 órakor lesz a Rákoskeresztúri (Kozma u. 6.) temetőben. Hegedüs család.

NSZK-gazdaság

AEG—Telefunken

A vállalat legutoljára 1973-ban tudott részvényeseinek osztalékot fizetni, azóta évről évre veszteséges. Pedig nem akármilyen cégről van szó. Ez a kedvezőtlen minősítés a nyugatnémet elektronikai ipar második legnagyobb vállalkozását a nagy múltú AEG—Telefunken-t illeti.

A vállalat az 1979-es üzleti évben rekordvesztéséget könyvelt el, deficitje 960 ezer nyugatnémet márká. Mivel az évek folyamán halmozódó negatív szaldó már felémsztette az alaptőke felét és a tartalékokat, a radikális szanalási terv elengedhetetlen.

Gyökeres változások

Az AEG-nek korábban is volt programja a kilábalásra. A cég vezetői 1976-ban középtávú programot dolgoztak ki a vállalat fejlődésére, mely három alapvetően nyugodott. A termelésben az elektromos berendezésekre, míg az értékesítési politikában a külső piacok megdolgozására helyezték a hangsúlyt. Racionalizálási intézkedések születtek a költségek csökkentésére, a felesleges párhuzamos vég szerelői kapacitások megszüntetésére, a gyártmány-skála szűkítésére.

A takarékosági programok a felhasznált anyagokra és munkakerőre egyaránt kiterjedtek. Jellemző példa, hogy az 1979-ben végrehajtott 4 százalékos állománycsökkentés ellenére 1980-ra az előirányzat újabb 13 ezerrel kívánja a cég 156 ezer fős létszámát mérsékelni. Ezen belül az alkalmazottaknál 20 százalékos csökkentést hajtanak végre, míg a termelői szektorban teljesítménynormák meghatározásával igyekeznek az indokolatlan foglalkoztatást megszüntetni. 1980-ban egyébként az AEG legfelső vezetése is kicserélődik. A felügyelő bizottság elnöki posztját — a nyugatnémet szervezeti rendben így hívják a cég első emberét — a korábbi gazdaságiügyi miniszter, Hans Friderichs veszi át. A szanalási terv harmadik pontja a vállalati szervezet továbbfejlesztésére vonatkozik. A cég nem

megfelelő hatékonysággal termelő részlegeit részben vagy teljesen eladják más cégeknek, illetve beolvasszák más cégekbe.

Pénzügyi gyógy mód

Az AEG—Telefunken méreteire jellemző, hogy forgalma 14,4 milliárd márkát tett ki, ami 1978-hoz képest 2 százalékos emelkedést jelent. A növekedés teljes egészében a hazai értékesítésre vezethető vissza. A berendezésekre tavaly 462 millió márkát költöttek, ez a megelőző évhez mérve már 10 százalékos növekedést jelent. A kedvezőtlen likviditási helyzet ellenére is a cég vezetése — az adósságnövelés konzekvenciájával — folytatni kívánta az 1976-ban elkezdett struktúraátalakító programot. Tavaly ilyen jogcímen összesen 340 millió márká értékű beruházást valósítottak meg, prognózisok szerint viszont ez 1980—82 között félmilliárd márkával növeli majd a vállalat nyereségét. A szanalási folyamat természetesen nem kevés pénzbe kerül. Hogy a cég pénzügyi helyzetét helyreállítsák, a vezetőség az alaptőke felemelését javasolta. Ezenkívül adósságleveleket bocsátanak ki 155 millió márká értékben, a felvásárlók várhatóan biztosító társaságok lesznek.

Az adósságlevelek úgynevezett „opciós lehetőséget” is tartalmaznak, tulajdonosuk meghatározott időpontban meghatározott árfolyamon AEG-részvényekre is konvertálhatja őket. További 200—450 millió márkára kíván az AEG szert tenni úgy, hogy elsősorban külföldi bankoknak adósságleveleket ad el. Végezetül a nyugatnémet vállalat pénzügyi helyzetét 2 milliárd márkás hosszú lejáratú hitelfelvétel szilárdítja meg.

Az 1976 óta végrehajtott struktúraátalakítási program első eredményei várhatóan 1980-ban mutatkoznak meg, a folyó termelés deficitje az előrejelzések szerint lényegesen mérséklődni fog. Nyereséget azonban 1981 előtt semmiképpen sem várnak.

G. Gy. — Sz. P.

Mérlegen az alma

A jonatánt megbecsülik a minőségért — Termelők—külkereskedők kapcsolata

A minap Gödöllőn megrendezett országos agrártanácskozáson kiderült, hogy a külkereskedelmi vállalatok igyekeznek több világpiacon információval szolgálni a gazdaságok vezetőinek, mint korábban. Persze, manapság is hallani imitt-amott téveszelmékről, hogy bizony, fogalmuk sincs, milyen áron kél el a szövetkezet valamely portékája ezen, vagy azon a piacon, ám az is meglehet, hogy ebben ő a ludas.

A napokban láttam egy kiadványt, amelynek címe: Hungarofrukt-tájékoztató a friss és feldolgozott zöldség-gyümölcs piaci helyzetéről. Havonta jelenik meg, van benne exportprognózis, csokornyai válogatás a külföldi kiküldött jelentéseiből, összeállítás a különféle szállításokról, benne az elért árakról és így tovább. Innen tudtam meg, hogy novemberben Sri Lankába 1500 tonna burgonyát exportáltunk, hogy emelkedik az NSZK-ba és Olaszországba küldött hagyma ára, ráadásul a minőséggel sem voltak gondok, hogy pusztán abban a hónapban 327 200 tonna volt a mákvitelünk mennyisége, de a Bodrogközi Állami Gazdaság sárospataki hűtőházából feladott 3 kamion körtét Finnországból kellett visszahozatni, lévén bizonyos vegyszermaradvány a gyümölcsön. Más kérdés — tünődöm el —, hogy az ilyesmit miért nem lehet idehaza fölfedezni? De hány ilyen „visszazállításról” hallani, mennyi pénzt takaríthatunk meg a szállítási költségekben, ha jobb a honi ellenőrzés!

Feldolgozni érdemesebb

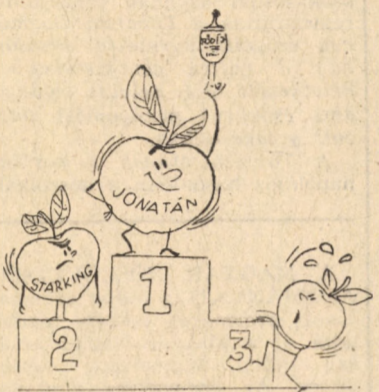
Érdekes volt tallóznom az importszállítmányok listájában; ki hitte volna például, hogy Kenyából, Vietnamból, Mexikóból is érkezik hozzánk gyümölcskonzerv? Végül egy müncheni jelentésből: „váltózárlatlanul problematikus az alma helyzete; az, hogy jonatánunk egyáltalán eladható a Közös Piac túlermelése ellenére, kiábrólag a jó és szép árunak köszönhető”.

Az almával is kezdjük a beszélgetést dr. Czaniék Sándorral, a Hungarofrukt Szövetkezeti Külkereskedelmi Vállalat vezérigazgatójával. Ez az 1954-ben alapított vállalat kettős irányítással működik: mivel szövetkezeti jellegű, a SZÖVOSZ hatáskörébe tartozik, ám a szakmai felügyeletet a Külkereskedelmi Minisztérium látja el.

— Almából közepes volt az 1979. évi termés, de minősége jobb, mint 1978-ban — mondja Czaniék Sándor. — Igaz, nagy általánosságban nem szívesen gondolunk az elmúlt esztendőre, hiszen a tavaszi fagyok a legértékesebb exportcikkünkben tették a legtöbb kárt, így a kajszi- és az őszibarackosokban, de jócskán apasztották a cseresznye-, a meggy- és a szilvatermést is, tehát a csonthejas gyümölcsöket. Az aszály a zöldségekben kívül a málnásokban, a szamócákban, a ribizliben pusztított, s a meleg miatt „összeérett” az uborka, a dinnye — értékesítési gondok támadtak ily módon. Az ősziak közül körtéből volt jó-

korai kiesés, éppen az említett tavaszi fagyok miatt. Az alma azonban közepes lett, jó minőségben, miként bevezetőül mondtam.

— Már az almaszüret után jártam Szabolcs-Szatmárban, egyebek között az almaexport dolgában rangos helyet elfoglaló vajai II. Rákóczi Ferenc Termelőszövetkezetben. A téesz, amely öszszefogója a Nyírkert elnevezésű

társulásnak, a konzerviparral együtt félmilliárd forintos beruházást valósít meg, a vertikum megteremtése érdekében. Dr. Pénzes János, a megyei tanács elnöke pedig elmondta, hogy feszültség van a feldolgozás körül, jóllehet például az NSZK-ban gyártott almasampon és almaszappan világszerte keresett. A tanácselnök szerint évi 50—55 ezer vagon almból 14 ezer jutott ipari célokra, célszerűbb lenne minél magasabb színvonalon feldolgozni és így exportálni...

— Mi jó kapcsolatban állunk a vajaiakkal — mondja a vezérigazgató. — Ha valakiről, róluk elmondható, hogy produkálnak is — a termés zöme exportra megy a faluból. Vállalkoznak vasárnapi rakodásra, míg a gyengébb minőségű almát épülő üzemükben dolgozzák majd föl. Úgy tudom, jövőre melesz a megyében a léalma feldolgozásához szükséges kapacitás, hiszen épült ilyen üzem már a Mátészalkai Állami Gazdaságban is. De itt sűrítmenyt készítenek csak, ezt exportáljuk Nyugatra.

A versenyképesség feltétele

Kanadától Japánig vásárolják a szabolcsi almasűrítmenyt, olvasom a már említett tájékoztatóban, amely idézi a The Financial Post októberi számának egyik cikkét. Eszerint a Hungarofrukt és a Balkányi Állami Gazdaság öt éves együttműködési szerződést kötött a SUN-RYPE Products Ltd kanadai céggel, s ennek értelmében a magyar partner kilencmillió dollár értékben 6500 tonna sűrítmenyt szállít Szabolcsból Kanadába, ahol is almajucit készítenek belőle. Az első évi, 1979-es szállítás ezer tonna, ami tízezer tonna friss almának felel meg; a 240 tonnás próbaszállítmány minőségét az átvevő kiválónak találta. A japán hír: tonnánként 1010 dollárért értékesített a vállalat, 500 tonna almaalapöt, amiből 480 tonna a sűrítmeny.

— Milyen fajtát keres a külföld?

— Ez a fajtavita 10 éves legálább — így a vezérigazgató. — Jonatán, illetve egyéb piros alma, avagy starking-típusú szalgálja-e jobban a jövődöt? — ez a kérdés. Azt tudom mondani, hogy Európai északi részén a savanyú, déli államaiban viszont az edesebb fajták iránt nagyobb a kereslet, tehát a jonatán északra a starking délre megy. Most még 70 százalék a jonatán túlsúlya, szeretnénk a fele-fele arányt megvalósítani.

Mindenesetre a Hungarofrukt 1979. évi tízmilliárd forintos forgalmának jelentős részét az alma adja, miként az 1 millió tonna exportárúét is, a konzervipari termékekkel egyetemben. A forgalom nőtt az előző évihez képest, 6 százalékos árbevétel-többletet ért el a vállalat. Almából legnagyobb vásárlónk a Szovjetunió, mind ma, mind a távlatokban. Itt a határ, ami kedvező helyzet, bár a széles nyomtáv, a vagonok adnak gondot szinte minden ősszel, tavaly sem volt máskülönben.

— De az a fő bajunk, hogy eluralkodott a mennyiségi szemlélet — folytatja Czaniék Sándor. — Úgy tervezzük, hogy 1980 lesz a változás éve, legalábbis ebben a fontos témakörben. Előtte keljünk a nemzetközileg versenyképes termékeknek!

Többet exportálnak 1980-ban

A bogycs és csonthejas gyümölcsökre gondolok, s természetesen az almára is, ha kimondottan jó a minősége. A zöldségnövények közül az uborkát, a paprikát, a hagymát emelem ki, illetve a belőlük készített feldolgozott árukat. Nincs az a külkereskedő ügyeskedés, amivel jó árat tudnánk elérni — ha hiányzik a kellő színvonalú termelői háttér. Olyan fajtával és technológiával kell tehát bírniok a gazdaságoknak, hogy klimatikai viszonyaik között versenyképes áru tudjanak produkálni. Például csememeszőlőnk azért nem lehet versenyképes, mert e portéka természetességének északi határán vagyunk. Vannak kiváló partnereink, kapcsolatban vagyunk minden gyümölcsstermesztő állami gazdasággal, zöldségszárítmányok dolgában pedig megemlítem a csepeli Duna Termelőszövetkezetet, amely jól gépesített és szervezett gazdaság, s gyökérszöldség- és sárgarépa-szállítmányait Nyugatra exportáljuk. Kísérleteznek a gyöngyhagymatermesztéssel is, amelynek Hollandia a fő termelője, de egész Európában szívesen fogyasztják.

— 1980 milyennek ígérkezik? — Az időjárásról természetesen nem tudok mit mondani, de az már eldöntött tény, hogy a szállítási és csomagolási költségek növekednek. Valamelyest a tavalyi mennyiségénél többet szeretnénk exportálni több száz cikkünk javarészből, aminek sikerében érdekében tovább javítandó a termelők és a külkereskedők közti kapcsolat.

Keresztényi Nándor

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Finomított olaj — magasabb ár

Irán a jövőben arra törekszik, hogy fokozatosan megszüntesse nyersolajexportját, s ehelyett magasabb áron eladható finomított olaját exportálja — jelentette be Ali Akbar Moynar olajügyi miniszter. Leszögezte: az ország nagy hangsúlyt helyez a finomítóképessé bővítésére és a petrokémiai tervek mielőbbi megvalósítására. A miniszter ugyanakkor hozzátette: Irán — tervezett jövedelmeinek biztosítása érdekében — egyelőre folytatja nyersolajszállításait, bár nem lép túl az előre meghatározott kereteket.

Nem értékeli le a dinárt

A nyugati valutákhoz viszonyítva nem devalválják a jugoszláv dinárt. Kszente Bogoev, a jugoszláv nemzeti bank kormányzója kijelentette, hogy gondolkodtak a dinár leértékelésén, de kiderült, hogy szükségtelen ez a lépés. Bogoev ezzel megcáfolta a nyugati hírügynökségeknek az utóbbi időben a dinár leértékelésére vonatkozó egyre gyakoribb találgatásait. A hivatalos árfolyam szerint jelenleg 18,5 dinárt ér 1 amerikai dollár.

Hitel hőszerűvék építésére

Pakisztán hitelt kap a közlaj-exportáló országok szervezetének különleges alapjából, s ebből finanszírozhatja az ország déli részén épülő hőerőmű építését. A kamatmentes, mindössze 0,7 százalékos kezelési költséggel megterhelhet hitelt lejáratú ideje 20 év. Az OPEC összesen 51 millió dollárt folyósított az elmúlt három év során Pakisztánnak. Ebből 21 milliót a fizetési mérleghiány

megszüntetésére, 11 milliót műtrágyagyártás építésére, 13 milliót pedig vízi erőmű építésére fordítanak.

Elbocsátási folyamat a Philipsnél

A 83 ezer főt foglalkoztató hatalmas Philips híradástechnikai társaság újabb leépítésekre készül. A társaság sajtóosztályának bejelentése szerint átszervezések miatt a Philips több holland gyárterületét 500—1000 munkahelyet kíván megszüntetni. A konszern az elmúlt hét évben 20 ezer munkahelyet szüntetett meg, az újabb elbocsátások indokál a cég a szines televíziók eladási nehézségeit és a növekvő japán konkurenciát hozta fel.

Japán kölcsön Malaysiának

Tokió 21 milliárd jen, azaz 190 millió dollár kölcsönt ad Malaysiának az ország harmadik fejlesztési tervéhez. A visszafizetés ideje 25 év. Ezzel az 1966 óta Malaysiának nyújtott japán kölcsönök összege eléri a 153 milliárd jent, vagyis 1,39 milliárd dollárt.

Növekvő ipari termelés az EGK-ban

Az Európai Gazdasági Közösség tagországaiban a megelőző évekhez képest növekedett az ipari termelési üteme — állapítja meg a közösség statisztikai hivatala előzetes adataiban. Az 1977. és 1978. évi 2,4, illetve 2,2 százalékos ipari termelésnövekedéssel szemben tavaly a „kilencek” termelésüket 4 százalékkal bővítették. A konjunktúra alakulásáról azonban kedvezőtlen képet mutat az, hogy különösen a félkész termékek és a fogyasztási javak kibocsátása bővült, 2 százalékkal visszaesett ugyanis a beruházási javak termelése.

Gyárfölújítás

A Budai Cserép- és Téglaiipari Vállalat a viszonylag szigorú feltételek közepette is hozzákezdhetett fejlesztési terveinek megvalósításához. Ezt oly módon érte el, hogy az energiaszervezési pályázaton elnyerte az Állami Energetikai és Energiabiztonsági Felügyelet 50 százalékos költségtérítését.

A vállalat, amely idén 210 millió darab téglát ad a kereskedelemben, hamarosan hozzákezd a 100 éves solymári téglagyár felújításához, és a csillaghegyi telep téglaszárítójának rekonstrukciójához.

Műszaki hibát okozhat a hideg

Több energiát fogyasztunk

A szokatlanul kemény tél miatt az átlagosnál több fűtési és világítási energiát használunk. Fontos tény ebben az időben, hogy népgazdaságunk energiahordozó-termelése zavartalan, s az import is folyamatosan érkezik. Készleteink biztonságos ellátást tesznek lehetővé, energiahányból fakadó ellátási akadályok nincsenek.

Az erős hideg megnehezíti az energiahordozók szállítását, az időjárás több helyen okozott műszaki hibát, ami a következő napokban is bekövetkezhet, főként a gázcsövek és villamos vezeté-

kek hálózatában. Az ilyen jellegű hibák csak átmeneti fennakadást okozhatnak, mert a gáz- és áramszolgáltató vállalatok, a távfűtő művek javító- és szerelő-részlegei fölkészültek a téli időszakra.

A tüzelőanyag-telepek megfelelő mennyiségű árukészlettel rendelkeznek, ám NDK-briektől és kokszból nem tudják mindkig kielégíteni az igényeket. Házartási tüzelőolaj- és üzemanyag-ellátásban kedvezőbb a helyzet. Folyamatos az AFOR-töltőállomások és a tüzelőolaj-árusítóhelyek ellátása.

A Kossuth kiadásában Kongresszusi dokumentumok

Három nyugati kommunista párt kongresszusi dokumentumait adta közre a napokban a Kossuth Könyvkiadó. A Francia Kommunista Párt XXIII. kongresszusát tartalmazó kötetben közlik Georges Marchais-nak, az FKP főtitkárának a kongresszuson megtartott beszámolóját és zárószavát, valamint Ovári Miklós-nak, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a Központi Bizottság titkárának felszólalását.

XV. kongresszusát tartotta tavaly az Olasz Kommunista Párt. Az erről megjelent dokumentumkötetben megtalálható Enrico Berlinguernek, az OKP főtitkárának beszámolója és zárószava, továbbá Aczél Györgynek, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának beszéde.

A Portugál Kommunista Párt IX. kongresszusáról megjelent dokumentumkötet közreadja Alvaro Cunhalnak, a párt főtitkárának beszámolóját és zárószavát, valamint Fock Jenőnek, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának felszólalását.

Szekszárd

Parkolási gondok

Tudósítónktól.

Szekszárd belső területén kevés a parkolóhely. A városi tanács a közelmúltban felülvizsgálta, hogyan lehetne a hiányt enyhíteni, s több intézkedést szándékszik tenni.

A tanács egyrészt új parkolóhelyek építésével, másrészt a meglévőkhöz a várakozás időtartamának korlátozásával próbál javítani a jelenlegi helyzeten. A nemrégiben átadott Skála Aruház mellett fizető parkolót létesítettek az Arany János utcában. A gimnázium melletti parkolóban a fizetési kötelezettség bevezetése óta észrevehetően gyorsult a gépjárművek cseréje.

Új vetőmagtároló

Elkészült Szombathelyen a Vetőmagtermelői és Értékesítő Vállalat két új, összesen három-ezer tonna termény — elsősorban aprómag — befogadására készült tárolója. Az előregyártott panelekből épült tárolókat korszerű szállítószalagokkal látták el.

A kopasz olaszok reménysége

A Grazia divathetlap rövid közlése alapján Olaszországban is elterjedt a hajnövesztő Bani-hajszesz híre. A római és a milánói magyar kereskedelmi kirendeltségek hetek óta érdeklődő olaszok százát ostromolják telefonhívásaikkal vagy személyesen, és tudakolják, hogyan szerezhetnének be egy-két flakonnal. A kirendeltség munkatársai — jobb híján — a Herbariához irányítják az érdeklődőket.

Rómában nem tartják kizártnak, hogy ha a magyarok nem tudnak elegendő mennyiséget előadni az olaszoknak ebből a „csodaszorból”, az olaszok Magyarországon próbálkoznak majd beszerzésével. Egyes vélemények szerint a Bani-hajszesz miatt az idén várhatóan fellendül majd az Olaszországból Magyarországra irányuló idegenforgalom. Különösen a kopasz és a zsenge hajzatu taljánoké.

Nem okozott fennakadást a szélsőséges időjárás a fővárosban

Enyhülő hideg, köddel, havazással

Nem okozott fennakadást a több napja tartó rendkívüli hideg időjárás a főváros életében. A BKV minden járatát menetrendszer szerint indíthatták el a garázsokból, s valamennyi út járható Budapesten.

A gondos felkészülés eredményeként a Vízműveknél is zavartalan az üzemelés, hétfőről keddre virradóra egyetlen egy töresről sem érkezett bejelentés. A szokásosnál azonban több hibát regisztráltak a Fővárosi Gázművek műszaki ügyeletén. Elsősorban a városi gázvezetékekben keletkezett több helyütt jégdugó, ami csökkent gáznyomást okozott a lakásokban.

A Távfűtő Művek a korábbi napokhoz hasonlóan a hőszolgáltatás szabályozásakor figyelembe vette a szokatlan hideget, a központi hőellátás minden lakótelepen kielégítő.

A MÁV diszpécserszolgálatánál elmondták, hogy a belföldi járatokon nincs fennakadás, néhány nemzetközi expressz azonban nagy késéssel érkezik a fővárosba: így a Csehszlovákiából várt Pannónia 120 percet, a Pannónia 200 percet késik. A Romániából érkező Orient expressz késése 120 perc.

Az ásványvízi vízügyi kikötőből elindultak az Al-Dunára a jégtörő hajók. A két hajó, a Jégtörő 6. és a Marcal kedden délelőtt már Pestnél járt, Gönyűtől erősödő jégzajlás közepette tették meg az utat.

A Balaton jégtakarója is tovább hízott az elmúlt napokban, és az éjszakai, illetve a nappali hőmérsékletkülönbségeinek hatására összehúzódó, illetve kiterjedő jégpáncél hangos durrogás és csattogás kíséretében több helyen végigrepedt.

*

Várható időjárás ma estig: a keleti, északi és déli megyékben is fokozatosan megnövekszik a felhőzet, többfelé várható havazás. Időnként megélelnkül, elsősorban a Dunántúlon megerősödő keleti, északkeleti szél. Kisebbszámú hófúvások keletkeznek. Helyenként köd, zúzmara lerakódással. A várható hőmérséklet mínusz 2—mínusz 7 fok között lesz.

A MAGYAR NŐSZÖVETSÉG ADOMÁNYÁT az indiai árviakárosult gyermekek részére tegnap adta át a Magyar Népköztársaság indiai nagykövete, Vértés János. Az ünnepélyes átadásra jelen volt Aruna Asaf Ali, az indiai országos nőbizottság elnöke és Vimla Farooqi, a nőbizottság titkára.

MŰVÉSZET ÉS VALÓSÁG címmel nyílt kiállítás kedden Egerben, Heves megyei képzőművészek alkotásaiból. A művelődési központban rendezett tárlaton 16 képzőművész 26 alkotása — grafika, pasztel, festmény, kislemez — látható.

EGY CHICAGOI BÍRÓSÁG hétfőn terrorizmus vádjával két és fél évi börtönbüntetésre ítélte két emigráns horvát terroristát, akik 1978-ban Chicagóban elfoglalták a nyugatnémet konzulátust. Akciójukkal az NSZK-ban letartóztatott társuk kiadatását próbálták elérni.

A VILLAMOS ENERGIA gazdaságosabb felhasználását tűzte ki célul az észak- és közép-dunántúli termelőszövetkezetek elektrotechnikai munkabizottsága. A jövőben megvizsgálják, hogy a felhasznált energiamegnyitvesé összhányban van-e a termeléssel, a teljesítményekkel, és újmutatókat adnak a szükséges módosításokhoz.

RABLAS. Hétfőn, huszonegy órával kinevezése után kirabolták Chicagó új rendőrfőnökét, aki éppen nem tartózkodott otthon. A tolvajok háromszáz dollár értékű ékszert vittek el.

GAZDA ARUHAZ építését kezdték meg Szombathelyen fogasztási és értékesítő szövetkezetek. A kétszintes, 1300 négyzetméter alapterületű áruház kialakítására 15,5 millió forintot fordítanak, s a tervek szerint már ez év végén át is adják rendeltetésének.

VARSÓ FELSZABADULÁSÁNAK 35. évfordulóján ünnepi hangversenyt rendeznek a Lengyel Kultúrumban. A január 18-án 19 órakor kezdődő műsorban Kohut Magda színművész és Szendrői Imre zongoraművész lép fel.

MERÉNYLET. Hétfőn a Bilbao közelében levő Elorrióban banditák génpisztolyozottal megölték egy csendőrt. A merénylet, amely az év eleje óta immár a negyedik, feltehetően az ETA terroriszervezet tette. A merénylet 1979-ben 119 politikai gyilkosság történt Spanyolországban, ebből hetvenet az ETA követett el.

A KOZMOSZ 1150. jelzésű mesterséges holdat hétfőn Föld körüli pályára állították a Szovjetunióban. A szputnyik fedélzeti berendezései megfelelően működnek.

ELHUNYT ANDRÉ KOSTELANETZ, világhírű karmester, a New York-i Filharmonikusok zenekarának 1952 óta meghívott dirigense vasárnap, 78 éves korában. Az orosz származású zeneművész a CBS rádiótársaság hálozatán sugárzott, ónálló zenei bemutatóval érte el első nagy sikereit. Kostelanznak nagy érdemei voltak a kortárs amerikai zeneszerzők tanításában és műveik bemutatásában.

HALÁLOZÁS

BÉNYEI ZOLTÁN újságíró, a KISZ KB politikai munkatársa, rövid szenvedés után, 33 éves korában váratlanul elhunyt — közli a KISZ Központi Bizottsága.

FRANCIAORSZÁGI VÉNDÉGSZEREPLÉSRE az utolsó hét végén az Allami Népi Együttes. A magyar hónapok kulturális rendezvénysorozat részeként egy hét alatt hat alkalommal mutatkozik be a francia közönség előtt.

CSEHSZLOVÁK MOTORVONATOK bonyolítják le a vasúti forgalmat a Nyiregyháza—Tiszalök—Ohat—Pusztaköcs közötti vonalon. Az egy motorokocsiból s két pótkocsiból álló szerelvényekkel nagyobb mennyiségű energia takarítható meg. Korábban 800 lóerős motorokocsik közlekedtek a csehszlovák típusú vonaton 400 lóerős, és csaknem ugyanannyi személyt szállít.

GONDOLATOK (KÉPES) KÖNYVE II.

„Keveset beszélünk, ha a hiúság nem beszélte bennünket.” (La Rochefoucauld)

(Dallos Jenő karikatúrája)

NÉGY IKARUS autóbust vasárnap, s indított útjára a délmagyarországi Magas- és Mélyépítő Vállalat, hogy megkönnyítse Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye falvaiból bejáró dolgozóinak közlekedését. A régebiekkel együtt már nyolc ilyen korszerű jármű szolgálja a célt, hogy a vállalat mintegy kétezer „bejáró” dolgozója gyorsan, kényelmesen jusson munkahelyére és haza.

HETVEN SZEMÉLYT RABOLT KI vasárnap este három álarcsos fegyveres egy római külvárosi étteremben. A támadók „fel a kezekkel! Pénzt, ékszert kirakni!” kiáltással berontottak a zsúfolt étterembe, majd percekig belől mintegy száz dollárnyi készpénzt és több ezer dollár értékű ékszert zsákmányoltak, majd nyom nélkül elmenekültek. Egy hónapon belül másodszer történt hasonló rablás az étteremben. A rendőrség szerint tapasztalt bűnözőkről van szó.

MAJOR NANDOR, jugoszláviai magyar író Hőember című groteszk játékát tegnap mutatta be a kaposvári Földmunkás Kiszínpeda a Somogy megyei mosdósi tudóstanatóriumában.

ESZAKI SÜVÖLTŐK lepték el Kecskemét parkjait, terét. A madárrendek eddig az alföldi erdők galagonyásait tarolták, most a város terén levő óriás japán akácok bogyoit csipegetik. A színes madarak csapatostul távnyáznak a zúzmara fákra.

Lengyel Menyhért- emlékest

A Magyar Pen Clubban emlékestet rendeztek kedden Lengyel Menyhért születésének 100. évfordulója alkalmából. Hubay Miklós Lengyel Menyhért a magyar kortársak között címmel tartott előadást. Havas Judit és Balint András részleteket adott elő a Tájfán és a Lában lányai című drámából. Perczel Zita a Lengyel-családdal kapcsolatos visszaemlékezéseit olvasta fel.

Robbanás Bécsben

Nagy erejű, több fázisú detonáció rázta meg kedden hajnalban Bécs belvárosát. Az első keletben — eddigi feltevések szerint — több pokolgép robbant és tetemes pusztítást végzett mind az étteremben, mind pedig a környéken. Személyi sérülést nem történt, megromlódott azonban több gépkocsi, és betörték a közeli épületek ablakai.

Az „Asmaahan” nevű étteremben történtek, az első feltevések szerint, összefüggésben állhatnak az olajexportáló országok szervezetének, az OPEC-nek Bécsben megrendezésre kerülő konferenciájával, mivel az étterem iraki tulajdonban áll, és az OPEC-diplomaták kedvelt találkozóhelyeként ismeretes. A rendőrség megkezdte a merénylet körülményeinek kivizsgálását.

Lakástűz

Kedden tűz keletkezett Budapesten a X. kerületi Csilla utca 4. számú négyemeletes lakóházának tetőterében kialakított szobakonyha lakásban. A tűzoltóság a tűzet rövid idő alatt eloltotta. Személyi sérülés nem történt, az anyagi kár azonban jelentős. A vizsgálat megállapítása szerint az építésnél elkövetett hiba miatt keletkezett a tűz.

A rendőrség felhívása

A tartós hideg hatására befagyott álló vízünk jege alkalmassá vált sportolásra. A korábbi évek tapasztalatai alapján a rendőrség az ezzel kapcsolatos veszélyekre hívja fel a figyelmet. Az emberi élet védelme és a balesetek megelőzése céljából kiadott rendelet előírja, hogy a természetes és mesterséges tavak, valamint a holtágak tégén csak akkor szabad tartózkodni, ha az kellemes szélirányú, nem olvad, illetve nem mozog. Veszélyesek a jég különböző célból vágott leletek és a jégkitermelésnél fégmentessé vált területek; ezeken ugyanis esetleg már másnapra vékony jégréteg képződik, de a veszély felismerését hó vagy zúzmara nehezíti. Ezért a témenyessé vált területeket, a leleteket távolról is jól felismerhető módon könnlathatóvá kötelező lelemezni. Figyelembe kell venni az időjárás-változások és minden más tényező hatását, amely a „jég vastagságát” szélirányát befolyásolja. A rendőrség kéri a szülők, a pedagógusok és a gyermekekért felelősséget érző felnőtteket, hogy a balesetek megelőzése érdekében figyelmeztessék a veszélyekre a legifjabbakat.

Hathónapi fogház

A temetőből is lopott

Tudósítónktól.
Öreg csöves állt a napokban a Győri Járásbíróság dr. Laczó Gáborné tanácsa előtt. Az 58 éves Szakács Andor győr-ménfőcsanak lakosnak évtizedek óta nem volt bejelentett lakása. Arra a kérdésre, hogy hol lakik, így válaszolt: „Egész Győr-Ménfőcsanak az én otthonom”. Amikor személyi igazolványát kérték, szemrebenés nélkül kijelentette: „Életemben nem volt személyi igazolványom”. Utolsó munkahelyét is azért hagyta ott, mert kérték tőle az okiratot. Nem tudta bemutatni, inkább köszönés nélkül távozott. Még a fizetését sem vette fel. Miből élt? Szakács bevallása szerint az emberek jólétéből. A lopást már nem tette hozzá. Elmagyarázta, hogy egy időben napról-napra végigjárta Győrt és

Győr-Ménfőcsanakon a kocsmák és az élelmiszerboltok környékét, valamint a vasúti és az autóbusszpályaudvarokat. Annyi üres sörös, boros- és pálinkásüvegeket szedett össze, hogy abból megvált a napi 50–60 forintja. Azt már a rendőrség nyomozta ki, hogy tavaly nyáron a csirkékre specializálta magát. Naponta besurrant azokba a győr-ménfőcsanak házakba, ahol csirkéket neveltek, s mintegy nyolcvanat ellopozt, majd a győri piacon eladta őket. Október végen a győri köztemetőbe tette át „munkahelyét”. A halottak ünnepére kivitt koszorúkat elemelte, s másnap a győri virágpiacokon értékesítette. A bíróság többrendbeli lopás vétségéért jogerősen hathónapi fogházra ítélte, azonkívül két évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától.

Vérkép

Hazájában proféta — Jól megfizetnék — De Vita tönkrement

Nagyanyám bizonyára nem értené, diplomás szakembereknek miért okoz annyi gondot a vér. O. mellőzve a bonyolult számításokat, a pléhtányér felett elnyisszantotta a csirke nyakát, s mire megkopasztotta már a baromfi vére is megalvadott. Felszelhette apró kockákra, majd megforgatta a paprikás, hagymás zsírban, vérpörkölttel kényeztetve unokáit. Ahogy az majdnem minden háznál dukált, a mai bontott csirke korszak előtt.

Fehérjeinségben

Az állami vágóhidakon viszont a marhák, a sertések vérenek tizezer literje vész el. A sok elcsurgás pedig vérre megy. Különösen ilyen fehérjeinséges időkben.

Az elmúlt esztendőben az Állatfőherje Takarmányokat Előállító Vállalat körülbelül 27 ezer tonnányi vérből készített takarmánylisztet, vagyis az összegyűjtött vért több mint háromnegyedét ismét az állatokkal etetik meg. Ezzel a kör bezárul: a vérlisztet takarmányba keverve — nem is különleges eseségeként — tálalják az állatok elé, ahelyett, hogy arra használnák, amire leginkább megfelel: emberi tápláléknak. Mert végül mégis az lesz belőle. De milyen áron?

Az állati vér egyötöde száraz anyag, s annak 90 százaléka fehérje. Nem is akármilyen. Tartalmazza a növényi fehérjékből hiányzó aminosavakat, sőt ezek a fehérjék tökéletesen kiegészítik a növényeket. A vérben sem zsírszövet, sem kötőszövet nincs, — mint a húsban — és olyan elemek is akadnak benne, (például vas), amelyeket egyéb módon sokkal nehezebben szerezhet meg a szervezet.

Am amikor takarmányt készítenek belőle, a vér fehérjeállományát olyannyira roncsolják a műveletek közben, hogy csaknem a fele hasznavehetetlenné válik, s az állatok amúgyis csupán egyötödét hasznosítják a takarmány fehérjetartalmának. Van viszont egy a Phylaxia Oltóanyag- és Tápszertermelő Vállalat munkatársai által bejelentett és több országban elfogadott szabadalom, amely szerint a feldolgozás során a vér fehérjeszerkezete nem károsodik, s a termék — a vérliszt — sterilítása csupán a vérvételtől függ.

Mire képes ez az üzem? Arra, hogy tápszert minőségű, tehát kóli- és szalmonellabacillus-mentes, hibátlan fehérjeszerkezetű vérlisztet állít elő. Magyarországon a tejporral szemben hasonlóan szigorúak a követelmények. (Csakhogy, amíg a tejpor csak csupán egyharmada, addig a vérplazmapornak 70 százaléka fehérje.)

Erre természetesen nem most jöttek rá a szakemberek. Sőt, nem is olyan távol, tőlünk északnyugatra, több olyan ország van, ahol a vágóhidakon összegyűjtött vért megközelítően kétharmadát dúsított készítményekben értékesítik. Nálunk egyelőre szó

sincs hasonlóról. A húsuparnak kisebb gondja is nagyobb annál, minthogy vérüzemeket építsen a vágóhidak mellé. Minden mozgósítható forintját sebtiben kellett elköltenie, mert néhány év alatt a vártnál gyorsabban nőtt az állattartók tenyésztési kedve, és úgy tűnt, nem lesz hol feldolgozni a hizlalt sertéseket. A húsupar 1975-ben 4,3 millió sertés feldolgozására számított, de éppen félmillióval többet hoztak a kések alá. Az ipárnak ezért a negyedik öt-éves tervidőszakban a kalkulált csaknem hárommilliárd forint helyett több mint négy és fél milliárd forintot kellett fejlesztésre elköltenie, s a bővítések azóta csak azért mérsékelték ütemüket, mert elfogyott a pénz. És nemcsak a húsupar. Hasonló befektetésekre — mint tudjuk — ma már a költségvetésből sem telik. A tervezett másfél milliárd forint helyett 1978-ban az iparág nyeresége alig érte el az 50 millió forintot. Pedig még be sem fejeződött a szekszárdi húskombinát építése, amelynek költségei a beruházás kezdetekor számított 1,7 milliárd forint helyett csaknem a duplájára emelkedve landolnak majd 1981-ben, amikor az üzemet avatják.

A húsuparnak nincs pénze rá

A vágóhídi melléktermék feldolgozása tehát hiába lenne kívánzó üzlet, nincs pénze rá a húsuparnak. Ráadásul, eddig nem is kísérte siker az iparág ilyenirányú próbálkozásait. Született ugyan döntés arra, hogy lehetőleg ne csak az új üzemekben legyen melléktermékeket feldolgozó gépsor, de még ha lenne vállalkozó, azoknak is, kedvét szegi, hogy a Gyulai Húskombináthoz vásárolt De Vita hulladékfeldolgozó üzem kilószámra gyárt értékesíthető takarmánylisztet, ellenben tonnaszámmra gyárt sejtjeit. Ezt az Állatfőherje Takarmányokat Előállító Vállalat vásárolja fel tőlük, hogy — a szó szoros értelmében — ehetővé tegye. Reklamációval pedig nincs kihez fordulni, mert időközben tönkrement a De Vita cég. A Kaposvári Húskombináthoz az NSZK-beli Weha cég szállította a melléktermék-feldolgozó üzemet. Az kiválóan működik, igaz, némileg nagyobb, mint amekkorára ott szükség lenne. Arra persze ma már senki sem számíthat, hogy tőkés országból vásárolhat hasonló gépsort. Nagy tájékozatlanságra vallana — külkereskedelmi mérlegünk hiányának ismeretében — efféle kéréssel előhozakodni. De amíg a húsuparnak az alapvető tevékenysége minimális fejlesztésére sincs pénze, miért is áldozna a melléktermékek bővítésére?

Ha csak azért nem, mert Magyarországon ritkán fordul elő, hogy egy szabadalom (az elmélet), és a megvalósítására tervezett üzem (a gyakorlat) világszinten értékesíthető. A vérfeldolgozó üzem esetében pedig ez történt, előbb épült fel a referenciaüzem a határainkon túl, mint

hogy hasonlóba itthon belekezdtek volna.

Ebből a vérügyből egyhamar nem talált kiutat a húsupar. Nagy kár, mert a plazmapor a hűskészítményekbe, a tápszerekbe kiválóan megfelel, például olyan, csak tőkés országokból beszerezhető dúsított helyett, mint amilyen a tonnánként 1580 dollárért kapható nátriumkazeinát. Évente körülbelül 400 tonnányit vásárol belőle a húsupar. S a fiatal állatok is hálásak a tápszerekbe kevert vérporért. Sőt, az így tartott malacok hamar elválaszthatók.

De minden, dollárban, forintban könnyen számszerűsíthető megfontoláson túl, az sem lebeget, hogy gyorsaságukkal időben is jókora előnyre tettek szert a vérfeldolgozó üzem tervezői. A vér feldolgozásának módszerei ugyanis laboratóriumi körülmények között már jó ideje megvalósíthatók. De korszerű műszaki megoldások híján sokáig késlekedett az alkalmazás. A Szegedi Élelmiszeripari Főiskola Gépészeti és Automatizálási Intézetének munkatársai által szerkesztett vérlisztüzemben, megőrizve a vér minden értékét készíthető vérpor. A termék minősége — amint az ímént utaltunk rá — csak a vérvétel sterilizációjától függ, vagyis ha sikerül kidolgozni a steril vérvételt, vagy találnak más megoldást a vér sterilizálására, akkor semmi akadály nincs a vérliszt humán célú felhasználásának.

Akkor lemaradunk

A Phylaxia szabadalma alapján Szegeden tervezett vérüzem keresett cikk lett: Olaszországból, Argentínából, Svájcban érkeztek ajánlatkérések a Chemokomplex Külkereskedelmi Vállalathoz, s a koprinyciai referenciaüzem építésének befejezése előtt Jugoszlávia bejelentette, hogy további üzemeket kíván vásárolni.

Tehát jó exportcikk lehetne — akár hosszú távon is — a vérfeldolgozó üzem, hiszen elsősorban a benne foglalt szellemi termék az, amit megbecsül és meg is fizet a vásárló. Egyebek között — és a hazai hasznosítás reményében — a szegedi főiskola ezért kapott hárommillió forint támogatást, a Tudománypolitikai Bizottság ajánlása alapján, a kísérletek folytatására, a vérfeldolgozás fejlesztésére. Sajnos, ebből nem vásárolható 60 ezer forintnál drágább berendezés, hiszen e támogatás eredeti célja sem az, hogy nagy befektetéseket finanszírozzanak belőle. Ma azonban körülbelül tíz tonna vérplazmapor ára hárommillió forint. S egy-egy berendezés sem olcsóbb, mint néhány mázsa vérpor. Ahhoz tehát, hogy a szellemi színterületen bővítetlen újratermelőhessen, először is az kellene, hogy a kutatók, a tervezők munkája valahogyan bekapcsolódhasson az iparág vérkeringésébe. Egyébként óhatatlanul lemaradunk.

Minden jel erre utal, s ez nem biztató vérkép.

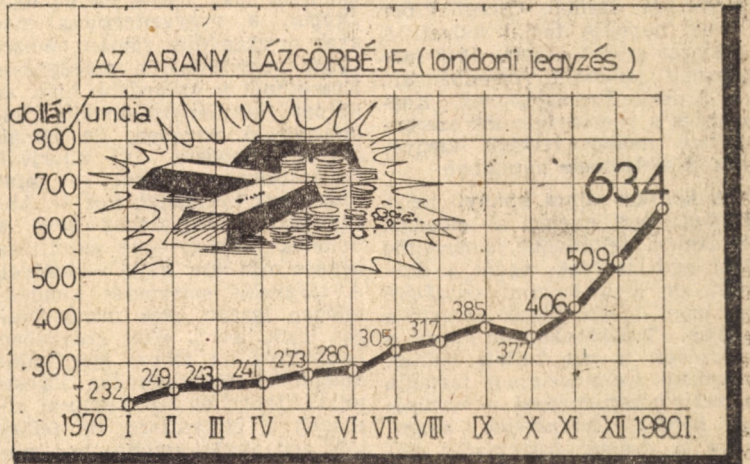
Vicsek Ferenc

A felső határ 1000 dollár?

Az arany lázgörbéje

Az arany árával kapcsolatban alighanem *abbahagyhatjuk* „a rekordok” emlegetését, hisz a valószínűségben egy árcsúcs gyakran csak napokig áll. Ezelőtt tíz évvel az arany unciánkénti ára csupán 35 dollár volt, 1979 elején pedig meghaladta a 220 dollárt. A londoni jegyzésár az év derekán lépte át a 300 dollárt, majd minden jóslást megcáfolva, folyamatosan, illetve meredeken emelkedett: 1979 utol-

mint nyersanyagának — elenyésző a súlya a világgazdaságban, a 180 százalékos áremelkedés jelentősége ebből a szempontból eltörpül például a gyapjú árának tavaly regisztrált 15 százalékos növekedése mellett. Az utóbbi termék ár-változása vállalatok, iparágak sorsát befolyásolta, míg az arany-ár szűk kör problémája maradt. Tény: míg más termék drágulása általában visszaszorítja a fogyasztást, — az arannyal valószí-

só hetében az 500 dolláros „hihetetlen” szint fölé. Az új esztendő eddig eltelt napjaiban további 120 dollárt ugrott felfele: január 7-én Londonban egy uncia aranyat 633,5 dollárért lehetett megvásárolni. 1979 első napjához hasonlítva mindez 180 százalékos emelkedést jelent. A történetek tudatában a szakemberek óvakodnak attól, hogy újabb jóslásokba bocsátkozzanak „a felső határról”. Egy neves cég véleménye szerint az arany ára akár az 1000 dolláros szintet is elérheti...

Az évtized elején — bár jó részt csak formálisan — még a Bretten, Woods-ban létrehozott arany-devizastandardot érvényesült: a valutáknak deklarált „aranyparitása” volt — a jegybankok kezén levő dollármennyiséget az USA kincstára hivatalos aranyáron lett volna köteles nemefemre váltani. Am az arany demonetizálására a tőkés nemzetközi pénzügyi rendszerből való kiiktatására az Egyesült Államok régóta törekedett, nem véletlen, hogy a hetvenes évek folyamán jelentősen mérséklődött az arany szerepe a tőkés pénzügyi rendszerben.

A legújabb aranyláz színhelye a tőkés országokban működő néhány szabadpiac. A fém ára teljesen szabadon, a keresletnek és kínálatnak megfelelően alakul. A központi bankok távol tartják magukat az üzletmenettől, a forgalmat egyre inkább a spekuláció, a kincsképző tőrekvések határozzák meg. Az arannak —

nüleg éppen fordított a hatás. Minden egyes újabb „lélektani árhatár” elerése erősíti a befektetők bizodalmit az arany iránt.

Az aranyár mozgását gazdasági indokokkal csak közvetve lehet megmagyarázni — az okok nagyrészt pszichológiaiak. 1979-ben a fejlett tőkés országokban ismét lendületet vett az infláció, elsősorban a kőolaj árának 100 százalékos emelkedésére visszavezethetően meggyorsult a nemzeti valuták elertéktelenedésének üteme. Az arany keresletének növekedése egyszersmind a papírpénzek és a hagyományos befektetési lehetőségek (például kincstárjegyek, részvények) iránti bizalmatlanság jele is.

„Az arany ára — jelzőrendszer. Nem az aranyár emelkedése miatt sokasodtak meg 1979-ben a tőkés világgazdaság problémái — az arany mozgása inkább jelzi a világgazdaság helyzetét. Az év végén bekövetkezett dinamikus ár-növekedésben minden bizonnyal szerepe volt annak az OPEC-prognózisnak, mely szerint 1980-ra a fejlett tőkés országok összességében nulla növekedésre számíthatnak. És azt sem szabad elfelejteni, hogy az arany ára érzékenyen reagál a világban végbemenő politikai eseményekre. A válságok kialakulására, a nemzetközi feszültség növekedésére — az arany lázgörbéjéhez háttérül szolgálnak a közelmúlt kedvezőtlen világpolitikai eseményei is.

G. Gy. — Sz. P.

A Szovjetunió biztos piac

A Szocialisztikuscszka Indusztriája című lap megállapítja, hogy az ázsiai, afrikai és a latin-amerikai országok előnyös és biztos piacot találnak a Szovjetunióban. Ezt igazolják az adatok is: a kereskedelmi partnerek száma 23-ról 80-ra emelkedett, az évi árucseré-forgalom értéke pedig megközelíti a 8,5 milliárd rubelt.

Japán takarékoskodik az olajjal

A japán kormány elhatározta, hogy az eredetileg tervezett 5 százalékos helyett az idén 7 százalékkal csökkentse az ország kőolajfogyasztását. A szigetországban azért van szükség fokozottabb takarékoságra, mert a tavalyi, 32 milliárd dolláros kőolaj-számla 1980-ban — a drágulások

HORIZONT

miatt — 53 milliárd dollárra emelkedik.

A kormány ajánlásokat dolgozott ki az olajfogyasztás mérséklésére: többek között felkérlik a gépjárművezetőket, hogy a városokban 40, az országutakon 80 kilométeres sebességgel haladjanak, a lakosságot pedig figyelmeztetik a 18 fokos fűtési határ betartására.

Kanadai kölcsön Törökországnak

Kanada 112 millió dollár kölcsönt nyújt Törökországnak 20 évi lejáratra és 5 százalékos kamattal. Ez az OECD égisze alatt a török gazdaság stabilizálására szervezett 1,5 milliárd dolláros nyugati segélyprogram része.

Ausztráliai gabona Lengyelországba

Tavaly a lengyel—ausztráliai külkereskedelmi forgalom értéke meghaladta a 100 millió dollárt. Ezen belül az ausztrál export az év első 9 hónapjában elérte a 75 millió dollárt.

A közelmúltban kötött szerződések szerint Ausztrália az idén 20—25 millió dollárért szállít gabonát.

Aggregátot szállít a Terni

Az Italsider olasz állami acél-konzern leányvállalata, a Terni, atomerőművekhez szükséges, 50 tonnás szivattyús aggregátot szállít a Szovjetunióknak. A cég szóvivője közölte: a szovjet megrendelést erős versenyben nyerték el.

GATT-jelentés

Az exportálók rangsora

A világgazdaság 1978. évi alakulására vonatkozó végleges, évi jelentését a GATT (Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény Szervezete) a közelmúltban hozta nyilvánosságra. E szerint a világgazdaság 1978-ban 1303 milliárd dollárt tett ki és ennek négyötödét 1046 milliárd dolláros volumennel a 25 legnagyobb exportőr produkálta. A világranglista a következőképpen alakult:

Ország	Kivétel 1978-ban milliárd dollárban
USA	146,7
NSZK	142,5
Japán	98,4
Franciaország	79,4
Anglia	71,7
Olaszország	56,1
Szovjetunió	52,4

Hollandia	50,1
Kanada	47,9
Belgium/Luxemburg	45,0
Szaúd-Arábia	37,9
Svájc	23,6
Irán	22,5
Svédország	21,8
Kína	20,8
Ausztrália	14,4
Lengyelország	13,5
NDK	13,2
Spanyolország	13,1
Dél-afrikai Unió	12,9
Dél-Korea	12,7
Tajvan	12,7
Brazília	12,7
Ausztria	12,2
Csehszlovákia	12,0

1979-ben a világkereskedelem mintegy 16 százalékkal bővült (folyó áron), 1980-ban 13—15 százalékos növekedésre lehet számítani.

A tragikus gyanakvás drámája

Száraz György Ítéletidője a József Attila Színházban

Biztató kísérletek után Száraz György legjobb — mert égető kérdésekben felelősséggel szülő, és dramaturgiai megoldásában is legfeszesebb — színművét játsszák most a József Attila Színházban. A történelmi dráma beletartozik irodalmunknak abba a vonulatába, amely a *nemzeti önvizsgálat* kíméletlenebb, mert eddig sajnálatosan el-mellőzött módozatait keresi; a vonulat csúcán néhány történelmi munka, Nemeskürty István regényei és drámái, Cseres Tibor Hideg napokja foglal helyet. A példázat értékű alkotás 1849 májusában játszódik Abrudbányán, az Erdélyi Erchegységben, Kossuth és a román felkelők szívesen cséltlen módon elvételt kiegyezési kísérletének napjaiban.

A kritikus nincs könnyű helyzetben, mert mielőtt az előadást értékelné, feltétlenül ismertetnie kell nem is csak magát a drámát, de a történelmi situációt is, hogy a konfliktus érthetővé váljék. Tulajdonképpen már a szerzőnek is ezt kellett tennie: alapfokú szeminariumot tartania a kelet-közép-európai nemzetiségi kérdés történetéből ahhoz, hogy a drámai összecsapás ké-sőbb a kívánt hőfokú katarzist eredményezze. Kívánatos szintű történelmi iskolázottság hiányában az események megismerésével együtt kell eljutnunk az események megítéléséhez és a helyes következtetések levonásához.

Mit tudtunk eddig a szabadságharc időszakának erdélyi nemzetiségi helyzetéről? Józserével alig többet, mint hogy a jogai korábban csorbított, s most a császári ház által sanda módon felbujtott román nemzetiség, Avram Iancu prefektusnak és alprefektusainak vezetésével felkelést szervezett 1848-ban, ennek sok magyar áldozata volt. A kiegyezési kísérletek pedig rendre kudarcra végződtek, míg nem végül Kossuth Balacsucsal 49 júliusában — immár elkésztet, mert a cári csapatok árnyékában — aláírta a magyar-román béketervet, a *korszaknak egyébként leghaladóbb* nemzetiségi dokumentumát. De immár érvényesíthetetlenül; csupán egy hónap választott el Világostól; a meggyezés sem a szabadságharc kimenetelét, sem a felgyült indulatok levezetését nem szolgálhatta.

Mit tesz ehhez hozzá Száraz György, mint „ismeretterjesztő”? (Kései, de nem elkésztit okulásul.) Hogy az ellentétek legfőbb forrása: a magyar kormány a polgári jogokat biztosította, de a nemzetiségi jogokat — az elszakadástól való félelmében — nem. Hogy a jobbágyfelszabadítás Erdélyben, annak sajátos jogállása folytán, felemás módon sikerült, s a román parasztok meg a bányajobbágyok keveset tapasztaltak a forradalmi vívmányokból, és ez tovább szította elkeseredésüket. Hogy a többi nemzetiségek magatartásán alapuló (tehát nem ok nélküli) gyanakvás végül mindig visszafogta a meggyezésre törekvőket. Hogy sokáig Kossuth maga is bizalmatlan volt, és tudomásul vette, hogy a már-már levert felkelőkkel kö-tendő békét tábornokai csak „katonai biztosítással” tartják elképzelhetőnek. Hogy — másfe-lől — az erdélyi magyarság, fő-ként a birtokos nemesség és a hivatalnokréteg, félt a felkelés partatlanvá válásától, mert volt egy sereg rossz tapasztalata. Hogy a magyar vezetés nemcsak a császári szövetségben levő felkelőktől, de a megadott autonómia mögött rejlő szeparatista szándékoktól is féltette a közös szabadságharc sikerét. Hogy a magyarokban még elevenen élt Horea és Cloșca emléke. (A románokban viszont kerébe törtet-tetésük.)

És folytathatnánk, de szükség-telen. Mert talán az eddigi-ekből is kiderül, hogy az *Ítélet-idő*, történelmi felvilágosító szán-

dékán túl, a bizalmatlanság és a gyanakvás drámája. Azért sza-bad távoli analógiával egy görög tragédiához hasonlítani, mert benne igazság csap össze igaz-sággal, pontosabban szólva: rész-igazságok sora más részigazsá-gokkal. Ezért megoldást nem is hozhat, csupán *felszínre hívhat felismeréseket*, amelyek eddig nem tudatosultak.

Cselekménye egyébként szoro-san kötődik a történelmi esemé-nyekhez. 1849. május elején Ioan Dragos, a negyvennyolcas ma-gyar országyűlés román nemze-tiségi képviselője, a meggyezés Kossuthnál is szilárdabb híve, az immár kormányzó-elnökké lett detronizáló nevében, de annak fegyvernyugvásra is kiterjedő felhatalmazása nélkül — mint kinevezett kormánybiztos — Ab-rudbányán tárgyalásba kezd a felkelők Erchegységbe szorult és békére már-már hajló vezetőivel. A tárgyalás szerencsés kimenet-ében igazán csak maga Dra-gos bízik, aki a siker érdekében hazárdíroz is: többet ígér, mint amennyire pillanatnyilag jogosít-tották. Iancu és alprefektusai el-jönnek a tárgyalásra, de felke-lők gyanakvó készültségben ma-radnak. A magyar katonai vezet-és viszont leváltja az erélyte-lennek tartott, mert a fegyver-szünetet egyoldalúan megvalósító helyi parancsnokot, Csutak ez-redest, és Hatvani őrnagyot ne-vezi ki helyébe, aki megbízatá-sát (nem alaptalanul) úgy értel-mezi, hogy a békét katonailag biztosítani kell, és bevonul a vá-ro-sba, ahol a tárgyalások foly-nak. Ezt a hadmozdulatot a ro-mánok provokációnak tekintik és támadásba lendülnek, meghozz-a a völgykatlanba szorult magya-rokkal szemben igen előnyös helyzetben. A többi a történe-lemből tudjuk. Abrudbánya a tűz martaléka lesz, és ebben a tűzben elhamvad az egész meg-békélési kísérlet (a kormánybiz-tost, mint népének vélt árulóját, a románok megölik).

A dráma: a szikra kipattanása előtti pillanat. A légkör fe-szült, optimizmusra alig-alig van ok, azonban még minden lehet-séges. A nézetek a végső pillan-t kiélezettségében csapnak össze. Kinek van igaza? Iancu „királynak”, aki aláírja az előze-tes békefeltételeket, de nyomban visszakozik, amint a bevonuló honvédsapat zaját meghallja? Axente alprefektusnak, aki ele-ve tagadja a tárgyalásos utat, mert ő „az országot akarja”? A vén mór parasztnak, Orleának, aki a múlttal, Horea megcsalat-atásával érvel? Naláczy honvéd-kapitányának, akinek nacionalista indulatát a mézszárlások áldozat-ául esett hűgának emléke erő-síti? A radikális Fejér főhad-nagnak, a maga nemesebb esz-ményekre hivatkozó „Pilvax-okoskodásával”? Liptay száza-dosnak, a hivatásos stratégának, aki csak katonai megoldást tud elképzelni? Vagy parancsnoká-nak, Hatvaninak, aki személyes okból akar bizonyítani? Holló

Tellinger István rajza

bányamérnöknek, aki (mintegy Vörösmarty Délszigetének ihle-tésére) inkább tengerentútra vándorolna, csak békében dol-gozhasson? Júlia asszonynak, a feleségének, aki félelmében min-den áron való magyar beavatko-zást sürget? Vagy éppenséggel magának Dragos kormánybiztos-nak, aki a forradalom tisztaságá-ba vetett naiv hittel megelőlege-zí Kossuth bizalmát, hogy végül a két karjával próbálja megtar-tani az összedőléssel fenyegető házat?

Kényes egyensúlyt teremt Szá-raz az érvek és ellenérvek üt-köztesével, mert meg akarja értetni velünk, hogy a történe-lem fakasztotta indulatok és az indulatok által szétzilált potenci-ális szövetségek csak az indu-latokat szító, külső kibicéknek használnak. Ioanivici, a mereven császárhó kapitány, a darab vé-gén úgy jelenik meg véres igaz-ságtételre, hogy szinte hallani véljük, amint a császári hatalom a markába nevet: no, ezt jól megszerveztem!

A József Attila Színházé (és az utóbbi évek legjobb egyéni teljesítményt nyújtó Berényi Gá-bor rendezőé) az érdem, hogy vállalkozott a megismertetés és megértetés együttes feladatára. A színház csaknem egész (férfi) személyzetére szükség volt, hogy a sokszereplős játék kiosztható legyen, sőt, még vendéget is kel-tett hívni a Iancu tisztességgel alakító Juhász Jácint személyé-ben. Egy társulatban belül termé-szetesen akadnak értékkülönbsé-gek, és ez némileg beleszól az előadásba. A Dragos kormány-biztost játszó, kitűnő Horváth Sándor ezúttal is árnyalt alakítást nyújt, de fellépése kissé elő-legezi küldetésének majdani ku-darcát és személyes tragédiáját. Solti Bertalan mór parasztnak legfőbb érdeme, hogy együtt tu-dunk érezni elfogultságával. Román és magyar szereplők meg-formálásának további nehézsége, hogy a darab szellemének meg-felelően, évszázadra megrögzö-dött kliséktől kell megszabadítani a figurákat. Ez leginkább Kránitz Lajosnak sikerül, Dobra alprefektus szerepében; logikus okfejtésével, látatos gondolat-menetével és ebből fakadó tragé-diájával ugyancsak maradéktalan-ul azonosulni tudunk. Csaknem ugyanez mondható el Újréti László Naláczyjáról. Hatvani szabadságharc-parancsnok meg van terhelve egy korábbi sik-kasztás kellően nem tisztázott vádjával; talán ez is az oka, hogy Fülöp Zsigmond nem tudott elegendő morális súlyt adni cse-lekedeteinek. Színészi eszközei-ben erősten és ezért hihetetlen a fiatal Tahí József főhadnagya, akinek a pesti radikálisok tisz-tessége, de az indulatok tüzet ki nem álló elvi álláspontját kelle-ne képviselnie.

A menekülni vágyó bányatisz-tet Kaló Flórián alakítja; az író szerint a kor egyik romantikus eszmei attitűdjét testesítené meg, ő viszont egyszerűen — gyáva. A feleséget megformáló Borbás Gabi — a magyar nemesasszony profilja helyett — hisztérikát alakít. A másik nő főszereplő, Szabó Éva (főbíróné) viszont éle-te legjobb formájában hozza elének az emberség indulatot le-bíró alternatíváját. Bánffy György bizvást lehetne rokonszenvesebb. Az esküjéhez hű csá-zári kapitány korlátolt ugyan, de nem rosszhiszemű, az esemé-nyek végül is — rövid távon — őt igazolják, s neki joga van ezt komolyan venni. Tiszta szín a palettán Pálos Zsuzsa és Vogt Károly figurája.

A hangsúlyok némi eltolódása az előadásban nem tudja azonban megakadályozni az alap gondolat érvényesülését. Szá-raz történelmi darabot írt, de ar-ra is akar figyelmeztetni, hogy a történelem folyamatosan politi-kát formáló tényező.

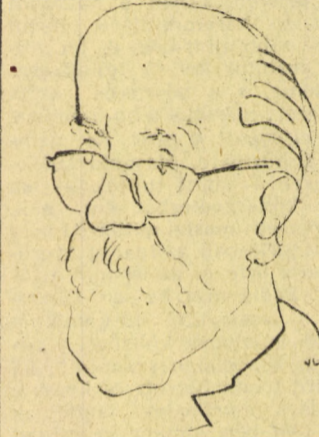
LUKÁCSY ANDRÁS

Barcsay Jenő nyolcvan esztendő

„Modern festőink közül talán Barcsay a legmarkánsabb egyéni-ség...” — írta Kassák Lajos 1942-ben, Vallomás tizenöt mű-vésztől című tanulmánygyűjtemé-nyében. Időközben sok minden változott a történelemben, a tár-sadalomban, a képzőművészeti életben egyaránt, de ez a megfo-galmazás mindmáig változatlanul érvényes. És ebben — a kor- és pályatárs biztos ítélőképessége mellett — nem kevés része volt épp Barcsay Jenőnek, aki soha-

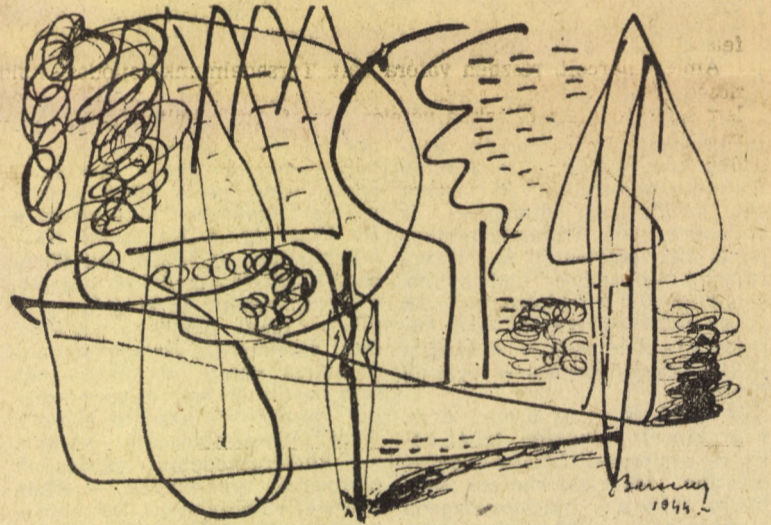
ideáljának megvalósítása felé. A lényeg summázása, biztos konst-rualókézség, a redukált formák és lefokozottságukban is tiszta színek szeretete jellemzi... A va-lóságga eleven kapcsolatot tart és mindig megérezeti valami foj-tott líra szordinós muzsikáját...”

Barcsay Jenő holnap tölti be nyolcvanadik életévét. A hivata-los elismerés, a szakmabeliek tisztelete, a közönség szeretete már rég afféle „élő klasszikussá” avatta, s akár lábon járó szoborrá is merevíthette volna, ha rendki-vüli szerénysége, rokonszenves egyénisége nem szelídítene mind-untalan elevenné, nagyönis köz-napivá, szinte apaskodóan jósa-gossá a róla kialakult kortársi portrét. Legutóbb a Múcsarnok-ban láttam „szerepelní” a nyil-vánosság előtt, amikor egy textil-kiállítás megnyitására kérték fel. Már pusztá megjelenése és ked-ves, közvetlen szavai egyaránt szinte bocsánatkérésként hatot-tak, hogy épp reá bíztak egy ilyen ünneplésen és fontos fel-adatát. Tudomásom szerint azóta nem is vállalt el többé ilyen iz-galmat keltő tisztséget, előrehala-dott korára való hivatkozással hártivá el a hozzáfordulokat.

sem vált valamilyen stílusáram-lat uszályhordozójává, hanem kö-vetkezetesen haladt a maga ut-ján. Ez persze nem jelentett sem egy helyben topogást, sem egyo-dalúságot, hiszen mindig a kor üt-őerén tartotta a kezét, tartalmi és formai téren egyaránt. De mert és bírt önérejből megújulni, sa-ját képére és hasonlatosságára formálva minden külső hatást.

Nem lehetett könnyű már a pá-lyafutása kezdetétől ilyen „teher-

tétellel” indulni, az önmaga ál-tal magára állított mércét tartani, sőt, lehetőleg még túl is szárnyalni. De egy hosszú és ered-ményekben gazdag életre vissza-pillantva, mégis megállapítható, hogy sikerült. Ezért van az, hogy bár eredetileg 1931-ben, Tamás Galéria-beli kiállításáról íródtak a sorok, akár mostanság fogalma-zódhattak volna: „Kitszult, ön-tudatos, aszkétikus komolyságú művész, aki bensőséges hittel, ki-vételes tehetséggel és imponáló határozottsággal halad művészi

vet, miután ott ebédjét elköltötte, és pihenésül elidőzik a kiállítás látogatói között, az erre a célra szolgáló benyíló vendégmarasztá-ló rendhagyásában. Azt hiszem, ez is rendkívül jellemző Barcsay Jenő emberi és művészi alkatára. Mert pártját ritkítja az ilyen élő, közvetlen kontaktust kínáló mű-zeumház. Nyolcvanadik születés-napja alkalmából talán úgy kö-zönthetjük őt legillendőbbben, ha felkeressük életművének eme gazdag gyűjteményét.

(w. i.)

Budapesten és Szegeden

Vendégünk a kolozsvári Magyar Színház

Január 30. és február 6. között Budapesten és Szegeden vendég-szerepel a Kolozsvári Állami Ma-gyar Színház együttese. A kolozs-vári művészek Budapesten, a Vig-színházban elsőként január 30-án Paul Everac: Az ötödik hatyú című színművét adják elő, Hor-váth Béla rendezésében és Csiky Andrással, Széles Annával, Pé-terffy Gyulával, Krasznai Paulá-val a főbb szerepeken. Az ezt követő három napon az együttes műsorán Sütő András drámái sze-repelnek. Az Egy lócsiszár vi-

rágvasárnapját, a Csillag a mág-lyán és a Kain és Ábeli egyaránt szerepel a Kolozsvári Állami Ma-gyar Színház együttese. A román Szoci-alista Köztársaság állami díjas művésze, a színház főrendezője állította színpadra. A budapesti vendégjáték február 3-án Tudor Musatescu: Titanic-keringő című vígjátékával fejeződik be. A da-rabot vendégként Aureliu Manea rendezte.

Szegeden február 5-én az Eve-rac-darabot, 6-án pedig az Egy lócsiszár virágvasárnapját adják elő a kolozsváriak.

Légi harc a tőkés polgári repülésben

Fojtogató árak, költségek

A több mint 100 tőkés légitársaságot tömörítő Nemzetközi Légi Szállítási Szövetség (IATA) éves konferenciái mindig heves vitákkal járnak, de az 1979 végén megtartott tanácskozás nézeteltérései minden korábbinál fölülmúltak. A felfokozott hangulat hátterében az egyre élesedő és kíméletlen verseny, valamint a kólaaj árának drámai emelkedése áll.

Az IATA bajai

A hetvenes években a tőkés világot sújtó gazdasági bajok ellenére ugrásszerűen megnövekedett a légi utasok száma, a repülőgépek kihasználtsága. A kedvező utas- és áruszállítási eredmények ellenére a vezető nyugat-európai és amerikai légitársaságok többsége évről évre veszteséges, mert a fuvardíjak emelkedése nem tart lépést az üzemanyag árának növekedésével, valamint a repüléssel kapcsolatos szolgáltatások és berendezések költségeinek és árának drágulásával. (1970 óta a „fekete arany” ára több mint tizenötszörösére emelkedett!)

Korábban az IATA-tagok részére kötelező volt az azonos díjszabás alkalmazása, tisztességtelen versenyre tehát — legalábbis a tarifák területén — nem volt lehetőség. A nemzetközi légi közlekedés talán legforgalmasabb és legjelentősebb útvonala az Európa—Észak-Amerika járat, az úgynevezett transzatlanti út vonal. A legélesebb verseny mindig ezért a 6—8 órás repülőútról folyt a légitársaságok között. A rögzített árak idején a kényelmi és szórakozási szolgáltatások mennyisége volt a „csábítás trükkje”, a légitársaságok szinte egymást túlicitálva kínálták utasainak a komfortos utazást — a fedélzeti bárt és növénykertet, a vetítést, a gépirószogálót stb.). A charter-járatok megjelenésével a verseny tovább fokozódott, ugyanis a nem menetrend szerinti közlekedő bérgepek jóval alacsonyabb díjért szállították az utasokat, mint az úgynevezett hivatalos járatok.

A transzatlanti út vonalon sorra jelentek meg a „filléres légitársaságok”, amelyek 2—300 dollárért kínálták az összeköttetést az óceán két partja között, az IATA-tagok hivatalos tarifája pedig megközelítette az ezer dollárt. Manapság a transzatlanti út vonalon az utasok mintegy fele a charter-társaságokat veszi igénybe, a menetrend szerinti közlekedők pedig kénytelenek tudomásul venni, hogy ez az arány csak tovább romolhat az 6 szemszögükből. Az ellentétek akkor éleződtek ki az IATA-n belül, amikor az USA — személyesen Carter elnök — meghirdette a nyitott évek politikáját, vagyis a teljes szabadversenyt a

transzatlanti út vonalon. Az amerikai elképzelés szerint ezen az út vonalon az egyes légitársaságok maguk határozzák meg a díjszabást, s nem kötné őket semmiféle nemzetközi megállapodás. Ez a szabadverseny viszont kétségtelenül jelentős előnyhöz juttatná az USA-beli légitársaságokat, hiszen a nyugat-európaiak nehezen tudnának versenyre kelni az amerikaiakkal. Különösen kilátástalan helyzetbe kerülhetnek a fejlődő országok légitársaságai, amelyeknek végtelenségig nincs anyagi és technikai lehetőségük a szabad versenyben való részvételre.

Az IATA legalább egyéves haladékot kért az USA-tól a szabadverseny bevezetésére, abban reménykedve, hogy ennyi idő alatt sikerül az ésszerű tarifákban megállapodni, de a „tarifa-háborúban” az USA egyelőre hajthatatlannak tűnik. A helyzetet csak bonyolítja, hogy a kólaaj árának szüntelen emelkedése komoly gondokat okoz a légitársaságoknak.

Kilátástalanul

A taglégitársaságok többsége állami tulajdonban van, az ár-emeléshez kormányhozjárulás szükséges. A kérvény benyújtása és az engedélyezés közötti időszak veszteségeit nem fedezi senki, márpedig a több hetes várakozás jelentős bevételkiesést eredményez. A javaslat értelmében az 1—3 százalékos olajár-emelést a légitársaságok azonnal és automatikusan érvényesíthetik díjszabásukban, 3—6 százalékos emelés esetén a tagok szavazás alapján döntenének a tarifaelemelés mértékéről, 6 százaléknál nagyobb ár-növekedésnél pedig azonnali díjszabás-konferenciát kellene tartani. Az automatizmus csökkenti a kormányok beleszólását az árkérdésekbe, ugyanakkor lehetőséget biztosítana a légitársaságok számára veszteségeik csökkentésére. Várhatóan 1980 első negyedében döntés születik a javaslat sorsáról az IATA legközelebbi genfi rendkívüli „üzemanyag-konferenciáján”.

Jól érzékelteti az üzemanyag-ár-kérdés jelentőségét, hogy a kerozin jelenleg a költségek 25 százalékát emésztí fel a légi forgalomban, két esztendővel korábban ez az arány viszont alig haladta meg a 12 százalékot. Minden jel arra mutat, hogy az üzemanyag árának alakulása központi kérdéssé válik a nemzetközi tőkés légi forgalomnak, amely a kedvező konjunktúra ellenére súlyos pénzügyi helyzetbe került. Az USA egységibontó, szabad versenyt hirdető árpolitikája ma még beláthatatlan és romboló hatással lehet az egész tőkés légi iparra.

Gonda György — Szentgáli Péter

Építészdilemmák

Gazdaságosan, de ne igénytelenül — A művészet és az élet ütközőpontjai

Nehezedik az építésszek feladata. Hozzátehetjük persze: eddig sem voltak könnyű helyzetben. A mennyiségi igények szorításában, műszaki és gazdasági normatívákat szem előtt tartva, az iparosított eljárások kötelmeivel károskodva kíséreltek meg korszerű otthonokat és városrészeket kialakítani — ám minél több új negyed emelkedett-emelkedik az országban, annál gyakoribb a méltánylást háttérbe szorító elmarasztalás.

A Magyar Építőművészek Szövetségének székházában beszélgetünk. Vendéglátóim: Gáspár Tibor főtitkár (egyben a fővárosi tanács városrendezési osztályának helyettes vezetője), Koltai Endre, a szövetség lakásépítési bizottságának vezetője (a LAKOTERV igazgatója), és Mester Árpád Ybl-díjas, Pro Arte-díjas építész (a BUVÁTI városrendezési irodájának vezetője). Valamennyien aktív tervezők, akiknek kézjegye — városrészek, épületegyüttesek formájában — ott immár Budapest és más városok arcúlatán. Ami az építőművészetet illeti, Gáspár Tibor mondta egy, lapunknak adott korábbi nyilatkozatában:

— A művészetet hiba összetéveszteni a művészkedéssel, de az is tény: a tömeges lakásépítés elsődlegesen nem művészi feladat! Ma minden építésznek a gazdálkodó eszével kell felmérnie a lehetőségeket és reálisan megteremteni azt az építészeti környezetet, amely nem az álmvilágban fogant. Persze, olyan építész is van, amely művészi színvonalon jelenik meg, mihelyt a társadalom és a gazdasági lehetőségek azt megengedik-megkövetelik. Nagyon leegyszerűsítve: a művészet, a szép pénzbe kerül, s a pénztárcánk határozza meg, hogy hétköznapi módon mennyire lehetünk művészek.

Megtorpant a fejlődés

Túl sok lett volna a hétköznapi — vagy túl vékony a pénztárcánk? Két esztendeje, az építőművész-szövetség tisztújító közgyűlését megelőzően, a főtitkár elégedetlenül nyilatkozott:

— Úgy tűnik, hogy bár mind több épületet emeltünk, s az építés felfelé ívelő korszaka tart, folytatódik az építészeti fejlődés megtorpant. Sokkal határozottabb az építészettel szembeni igény, mint bármikor korábban volt, és a visszajelzésekben az is kiérzékelt: a lakosság kezd elégedetlenkedni a ma építészettel. Ez pedig arra kötelez: nem odázható tovább az érdemi változás.

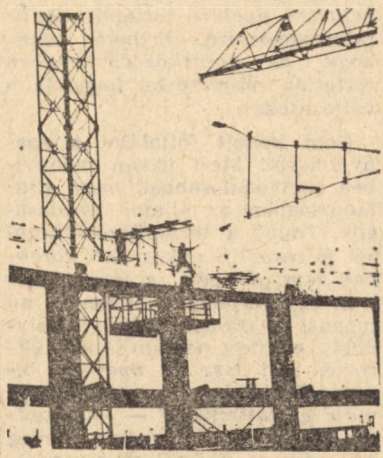
A hetvenes években 800 ezer-nyi család, hozzávetőleg két és fél millió ember — a lakosság egynegyede! — költözött új falak közé. Ily mérvű, országon belüli népvándorlásra nem volt még példa (a felszabadulás előtti „építési csúcs” idején, 1942-ben és 1943-ban, évente ezer főre 1,8 új lakás jutott, majd 1953 és 1956 között 1,5, napjainkban pedig 8,8 lakás). S hadd bocsássuk mindjárt előre: e nagymérvű lépésváltásra nem kerülhetett volna sor az iparosított eljárások, elsősorban a házgyárak nélkül. Ama nagyüzemek nélkül, amelyeket az elsvárosodás elsődleges okozójaként említünk.

Szakkörökben és szakkörökben el-elhangzanak gyökeres módosulást javasoló-követelő nézetek... a valóra váltás realitása viszont csekély. Kezdjük a szintek számával. Jobb lenne az egyik emeletes, családiasabb lakóház. Ha mindenkinek volna saját kertestéje, nem lenne szükség közös zöld területre — olvashatjuk.

Például a felújítás ügye

GÁSPÁR TIBOR: Senki sem vitatja, hogy kellemesen élhetnénk ilyen negyedekben, jobban játszhatnánk a magasságokkal, nem tűnnének leborotváltnak az új városrészek. Csakhogy a vá-

rosépítésnek komplex követelményei vannak, minél inkább szétterül egy település, annál hosszabb az út- és a közműhálózat, annál költségesebb a közlekedés kialakítása. Az országos előírások nem véletlenül határozzák meg a 11 meg az 5 szintes épületek arányát; a budapesti lakónegyedekben az új házak hetven százaléka középmagas, a töb-

bi alacsonyabb, vidéken fordított a helyzet. Jelenleg a középmagas épületek a leggazdaságosabbak...

KOLTAI ENDRE: Magasház, alacsony épület? Ez is kell, az is kell. Gondjaink egyike, hogy az állami ipar legszívesebben a középmagas lakóházakat szereli össze, neki az a kifizetődő. Ugyanakkor a családi házak többsége olyan gyenge építészeti színvonalon jelenik meg, hogy a kisebb települések arcúlatára elérteletlenedik, egyhangúvá lesz.

MESTER ÁRPÁD: Tévhit, hogy mindenki a zöldbe vágyik. A BUVÁTI szociológiai felmérést végzett az elavult, belső városrészekben vagy egy évtizede. Kétféle, hogy az ott lakóknak csupán tíz-tizenöt százaléka költözött volna családi házba, a többiek álma-vágya a három-négy szintes társasház. A gazdaságoságot szolgálja viszont, ha társadalmisítanánk egyet s mást, amit színterem fölőleszen vállalt magára az állam. Például a közterületek, a parkok gondozása. Ha a lakók önmaguk kertészkednének — miként a hévégi házakban teszik —, alighanem jobban övnék is környezetüket. Költséges a szemétdobó is. A lift nélküli, ötszintes házakban nincs, mégsem hiányolják — a liftes épületekben viszont előírás. Miért?

Témát váltunk: a már meglevőről beszélgetünk. Még megmenthető lakások százai várnak felújításra.

KOLTAI ENDRE: Harmencöt éve odáztatjuk e nyomasztó gondunk megoldását. Az utóbbi években azzal érveltünk: sok újat kell építenünk. Az idén viszont kevesebb új lakást adunk át, mint 1979-ben, remélhetőleg erre is jut erő. Meg pénz.

MESTER ÁRPÁD: Elgondolkodtató ellentmondás, műemlék épületeinket szeretjük, örökhöz mérten óvjuk. De Ferencvárosi eklektikus lakóházai is értékeink közé kell, hogy tartozzanak, hiszen egy korszakot tükröznek. Még megmenthetők.

Mélyépítési társulás

Zöld utat az újdonságoknak

Tegnap Budapesten nyolc kutató, tervező és kivitelező vállalat vezetői megalakították a Mélyépítési Kutatási-Fejlesztési Társaságot. Az összefogás célja, hogy hatékonyabbá tegyék a kutatást, a műszaki fejlesztést, és meggyorsítsák a tudomány és a technika legújabb eredményeinek hasznosítását az utak, vasutak, közművek, épületalapok építésében. Az együttműködésben részt vesz az Építéstudományi Intézet, a Mélyépítési Tervező Vállalat is.

GÁSPÁR TIBOR: Megbocsátatlanul vétek volna ezt a vagyont feledni, eltékozolni, csupán azért, mert az épületfelújításnak nincs megfelelő, kellően kipróbált építőipari háttere. A kongresszus irányelvek is erre figyelmeztetnek. Vannak korszerű kigépek, a folyamatok jó része iparosítható — lépni kellene végre.

MESTER ÁRPÁD: De a felújító ipar nincs kellően érdekelve...

Az egészséges folyamat iránya

— Nem bontunk-e többet, mint amennyit szabad volna?

KOLTAI ENDRE: A szanálásra szánt lakások zöme nem lakás. Komfort nélküli, felújításra érdemtelen, egészségtelen odú, ahonnan már jó ideje el kívánkoznak az emberek.

MESTER ÁRPÁD: Lehetnének körülmények között is. Különséget kell tenni egy kispesti, bontásra ítélt, 92 négyzetméteres lakás és a jöszelvárosi sikátorok között. Ha óvatlanok vagyunk, pazarlóvá is válhatunk... A lényeg: gazdálkodni kell a meglévő és az új, az épülő lakásokkal, hogy akár cserékkel is, a családok a számukra leginkább megfelelő otthonhoz jussanak.

GÁSPÁR TIBOR: Hogy merre bontunk és építkezünk, azt mind nyomatékosabban határozza meg az úthálózat, a tömegközlekedés, így Budapesten a metró. Most Dél-Pest a legelőnyösebb, s éppen ott, Pesterzsébeten formálódik olyan városrész, ahol házigyári elemekből és más korszerű módszerekkel készített házak váltják egymást. Ami ott kialakulóban van, az mindenképpen előrelépést jelent. De utalhatok Békásmegyér nyugati oldalára, a még be nem fejezett Új-Lipótvárosra, vagy hadd mutassam az Architektúr der DDR 1979. novemberi számát, amely jó példaként ismerteti Pécs Lvov-kertvárosát.

— Hajlamosak vagyunk az eredmények lelkisnyílására, nem mindig vesszük észre a korábbián szelbet, az újszerűt. A mi időtávlataink rövidek, s hajlunk arra, hogy félévenként-évenként áttekintsük: mi változott. Am ez kis idő a mérlegkiszámlához, ez alatt csak a tendenciákat — és nem a megvalósult célokat — lehet megítélni. Az viszont érezhető, hogy egészséges folyamat kezdődött mind a középületek, mind a lakónegyedek formálásánál és fokozódott a tervezők-kivitelezők felelőssége, összefogása. Ami pedig a közeli és a távolabbi jövőt illeti: azért, mert nehezdedtek a gazdasági körülmények, céljainkat nem kell feladnunk. Csak még nagyobb felelősséggel és szellemi erővel, gondolkodással kell dolgoznunk. S ha az új, országos paneles típustervállomány kimunkálása elhúzódott is — ma már asztalon van. Variálhatóbb épületalakatokat tesz majd lehetővé, korszerűbb tipizálási elvekkel — és jobb lakásokkal. Építészeti elfogadható kompromisszumok a jövőben is lehetnek — ám ezeket vállalhatjuk.

Földes Tamás

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Jugoszláv atom- és vízi erőművek

Jugoszlávia beruházási programjában kiemelt fontosságú az erőműépítés. Jelenleg harmincnégy erőművön dolgoznak, összteljesítményük 8380 megawatt lesz, s a számítások szerint évi 34,5 milliárd kilowatt áramot termelnek majd. Az új létesítmények közül egy atom-, húsz hő- és tizenhárom vízi erőmű. A tervek szerint öt erőművet még ez év első negyedében üzembe helyeznek, a többiek átadására folyamatosan, 1985 végéig kerül sor.

Mexikó:

„Független olajkereskedelem”

Mexikó olajexportját már az év közepén a napi ötszázazerről 1,1 millió hordóra kívánja növelni — közölte a Pemex állami olajtársaság. Hivatalos adatok szerint Mexikó olajtartalékai jóval meghaladják a korábbi becsléseket, az olajtartalékok nagy-

sága eléri a 45,8 milliárd hordót, ez több mint másfélszerese az USA tartalékainak és kétszerese annak, amit még egy évvel ezelőtt feltételeztek. Mexikó olajból származó ideai bevételeit a szakértők nyolcmilliárd dollárra teszik. A Pemex vezérigazgatója elmondta: Mexikó továbbra sem kíván csatlakozni az OPEC-hez, mondván, hogy „meg akarjuk őrizni függetlenségünket az olajkereskedelemben”, ennek ellenére „mészemenőden igazodni fogunk a szervezet árpolitikájához”.

India bauxitban gazdag

India bauxitkészleteivel előkelő helyet foglal el a világon. A legutóbbi becslések szerint az ország bauxitkészlete mintegy 2,3 milliárd tonna. A leggazdagabb lelőhelyek India keleti részén vannak, ezeket a bányákat nemrég tarták fel, szovjet szakemberek közreműködésével.

Bábáskodás helyett

Fél évvel az átszervezés után

A párt Központi Bizottsága 1978. március 15-i ülésén határozatot hozott a mezőgazdaság és az élelmiszeripar helyzetéről és feladatairól. Az irányítási rendszer módosítását is napirendre tűzték, megszabva a színvonal növelését, egyszerűsítve a gazdaságok önállóságának fokozását. Ennek jegyében az Elnöki Tanács és a kormány megfelelő döntéseket hozott még 1979 elején, megszüntetve az állami gazdaságok területi főosztályait, egyszerűsítve az erdőgazdaságok szervezetét, valamint előírva, hogy 1979 július elsejétől iktatódjék ki a járási hivatal a termelőszövetkezetek állami irányítási rendszeréből. A korábban ott levő jogkörök részben megszűntek, részben áthárították a megyei tanácsokra, aminek pusztán egyik indoka: régebben háromszor annyi termelőszövetkezet volt az országban, mint 1979-ben, s az idén mindössze 1300 egynéhány gazdálkodik. Az egyesülések révén alaposan megnagyobbodott térszerek nem ritkán túllépték a járási és még inkább városi határokat.

Zökkenővel indult, de bevált

Emlékszem, az indulás mennyire — egyébként érthető — zökkenővel járt. Hallottam járási hivatali vezetők zsörtölődését: nekünk mindegy, de mit mond majd a hernádi térsz, ha nem Dabasra, hanem a fővárosba kell utaznia valamely ügyben? Hogy példánknl — Pest megyénél — maradjanak, az ódon megyeházán sem volt könnyű elhelyezni az újonnan fölvetettek, ráadásul nem is nagyon akaródzott valamennyi járási szakembernek vállalni az utazgatás fáradságait lakhelye és Budapest között. Találkoztam mégis olyanokkal, akik nem tudtak megválni szakmájuktól, vagy inkább pályájuktól, s elszegődtek a megyéhez. Egyiküknek például a nagykáta járási hivatal volt a korábbi munkahelye, ahol is kilenc térsz sorsát kísérte figyelemmel közgazdasági csoportvezetőként. Most a megye mind a nyolcvan térszének terveivel foglalkoznia kell, tehát a kör kibővült, egyszerűsítve a munkát is: miként maguk a termelőszövetkezetek, szakosodtak az államigazgatás is. Körülményei persze annyiban kétségkívül rosszabbodtak, hogy naponta kétszer hatvan kilométert kell utaznia a pesti Városház utca és lakhelye közt.

Próbátétel ez az egyén sorsában, ám az egész reform sikerében, avagy sikertelenségében is. Most, jó fél esztendő múltán azt hallom mind a Minisztertanács Tanácsai Hivatalában, mind a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériumban — s nem utolsósorban a megyei tanácsok és a térszerek házatáján —, hogy az új szervezeti rend — bevált. Persze abban az esetben, ha pusztán bizonyos jogköröknek a megyékhez történő átcsoportosításáról lett volna szó, s egyébként minden változatlan maradt volna — nos, akkor esetleg megkérdőjelezhető az ügy értelme. Hiszen általános elv, hogy nem eltávolítani, hanem közelíteni kell az irányítást a tethelyhez.

Elkerülni a kettős felügyeletet

Talán ennek a fordítottja történt volna? Nem, hiszen maguk az érintettek, a mezőgazdasági

szövetkezetek nem igényelték már a szüntelen bábáskodást, amire húsz éve, többségük megalakulásakor még igényt tartottak, lett légyen szó a zárszámadások elkészítéséről, egyebekről. Az úgynevezett „tervlebonthatóság” időkben, amikor az országos tervszámokat a megyékre, azok pedig a járásokra porciózták föl, elképzelhetetlennek bizonyult volna a mai rendszer, ám az utóbbi évtizedben már a közgazdasági szabályozók nyelvén történik meg az információcsere. Érthető tehát, hogy az agrárközvéleményben osztatlan elismeréssel fogadták a változásokat.

Nem kellett föltalálni a spanyolviaszt! Mert ugyan mennyiben színvonalasabbak nagy általánosságban az állami gazdaságok, mint a termelőszövetkezetek jó része? S nekik, lám korábban sem „dirigált” a járás, amelyek egy részében azonban — mi tagadás — támadt némi felbolydulás, említett példám is ezt tükrözte. „Mi lesz az operatív bizottságainkkal, ki szolgáltatja majd a statisztikát?” — hangzottak a különféle utóérvek. S meg kell adni az első fél év eligazító beszámolóját tapasztalatait — mert azok is vannak — még az efféle utóvédkorokhoz fűződnek. Így gyakori jelenség, hogy a már egyszerűsített központi adatszolgáltatáson túlmenően „helyi statisztikát” kérnek a járások —, ez mielőbb felszámolandó. Néhol előfordul olyan törekvés, hogy a járási hivatalok továbbra is részt kívánjanak venni a nagyüzemek irányításában, ami a kettős felügyelet veszélyét hordja magában. Márpedig a módosítás lényege éppen abban állt, hogy nem valamiféle centralizáció történt, hanem sokkal több ennél: a korábbi, kétféle területi irányítási helyébe az egylépcsős került! Ugyan miért kell minden térsz zárszámadó közgyűlésén a járásnak is képviselnie magát? Enélkül talán elbizonytalanodik a térsztagság?

Kétségtelen, hogy amint a szigorúbb közgazdasági szabályozók is kikényszerítik a térsz szellemi és anyagi tartalékainak felkutatását, azonképpen az új irányítási helyzetben jócskán megnő a térszelnők, általában a vezetés felőssége, ami viszont minden bizonnyal haszonnal jár a gazdálkodásra.

Számok és szakemberek

Egyébként a megyei tanácsok mezőgazdasági és élelmiszerügyi osztályaira nem sikerült kizárólag tanácsai tapasztalatokkal bíró szakembereket fölvenni. Hozzávetőleg 150 embernek az államigazgatási ismerete csekély, gyakorlati tudása viszont imponáns, lévén korábbi munkahelyük a térsz. A kormányhatározatban előírt 10 százalékos létszámmegtakarításnak viszont sikerült eléget tenni, mert bár a megyei létszám országosan 513-mal gyarapodott, járási- városi szinten 539-cel apadt. A megyei osztályokon a korábbi 447 helyett 960 alkalmazott dolgozik, megyénként átlagosan 48-an az átszervezés előtti 22-vel szemben. Mindent összevetve, a megyei, járási és városi tanácsok mezőgazdasági apparátusa 1314-ről 1264-re mérséklődött, s ha figyelembe vesszük, hogy a MEM költségvetéséből is átcsoportosították a megyékhez szűz embert, úgy a tényleges megtakarítás 146 szakember, ami 11,2 százaléknak felel meg.

Ne feledjük azonban, hogy a járási hivatalok feladata maradt a kistermelés, a lakossággal kapcsolatos mezőgazdasági igazgatási feladatok ellátása, a panaszok elbírálása.

Keresztényi Nándor

Hat megye és a főváros

Mire jutottunk együtt?

Írta: dr. Kiss István, a Komárom megyei Tanács elnöke

Több mint egy évvel ezelőtt hírt adott a sajtó — közte a Magyar Hírlap — arról az együttműködési szerződésről, amelyet hat megye — Fejér, Győr-Sopron, Komárom, Pest, Vas és Veszprém, valamint a Fővárosi Tanács elnökei kötöttek Tatabányán. Méreteiben is jelentősnek ígérkezett ez az összefogás, ezúttal azonban annak tartalmáról, még inkább a fokozatosan kialakuló gyakorlati együttműködés lényegéről szeretnénk rövid áttekintést adni.

Egy év természetesen túlságosan rövid idő ahhoz, hogy minden bizonnyal, különösképpen azért, mert megállapodásaink java része — és ez természetes —, hosszabb távra szól. Ahhoz azonban feltétlenül elegendő, hogy néhány következtetést levonhassunk. Azt például már most világosan látjuk mindannyian, hogy az ilyen jellegű, jól szervezett, gondosan megalapozott együttműködés nagy haszonnal kecsegtet, lényeges eszköze az egy régióhoz tartozó megyék gyümölcsöző összefogásának. Az is nyilvánvaló, hogy helyesnek bizonyult az együttműködés körének meghatározása. Nem lényegtelen említés tenni arról sem — hátha más megyék is követik példánkat —, hogy a végrehajtás egyik legfőbb biztosítékának már annak idején a következőket tekintettük: az érintett tanácsok apparátusának véleménye, javaslata, kezdeményező készsége és megértő támogatása nem nélkülözhető. Az eltelt év igazolta ezt.

Biztató kezdet

A főváros, valamint a hat megye sajátos helyzetét, adottságait figyelembe véve, azt gondosan elemezve munkamegosztást alakítottunk ki. A különböző szakterületek tisztviselői — felügyelőitüknek megfelelően — megállapodtak abban, hogy a feladatok végrehajtását melyik megye koordinálja. Ez megnyitotta az utat a szakigazgatási szervek kapcsolata előtt, lehetővé tette a részletek kidolgozását, a tennivalók gyakorlati végrehajtásának megkezdését. Ha tehát csupán ennyit tehetnénk az együttműködés első évének mérlegére, már akkor is nyereségről beszélhetnénk. Mert a szerződő felek valamennyi szakterületen hasznos tapasztalatcseréket tudhatnak maguk mögött, anyagaik, dokumentumaik rendszeres cseréje önmagában is kiváló szakmai fórumot teremtett, a mindennapi munkához értékes segítséget

KÉTSZER is megkérdem, bólintás a válasz: a halványsárgaszürkekék, modern vonalú épület Budakeszin, mindössze száz-tizenöt nap alatt készült el.

Az expresszmódrá épült intézmény — iskola. Születésének történetét máris megírták a nagyközségi krónikásai, s ahogy ebben az írásban olvasom, nemcsak az építkezést csinálták lázas ütemben. Minden rendkívül gyorsan történt: 1979 januárjában keverte meg a járás vezetőit a budakeszi iskola igazgatója, Szabó Gyula azzal, hogy rendkívül sürgős lenne nyolc tanterem. Néhány hét múlva tisztázódott, hogy a budai járás két községe — Törökbalint és Páty — szívesen kölcsönöz fejlesztési alapjából Budakeszinek egy évre, majd megállapodott a község vezetése néhány vállalattal is, így a saját 603 ezer forintját kikerekíthette tizenegymillióra.

Igen ám, de manapság egy nyolctantermes iskolára harmincmilliót szokás kalkulálni... A budai járási hivatalban három hónap múlva ezt a gondot is megoldották. Az úgynevezett BE-TONYP-rendszerrel és ragasztott akácboltívekkel fel lehet építeni ennyi pénzből az iskolát!

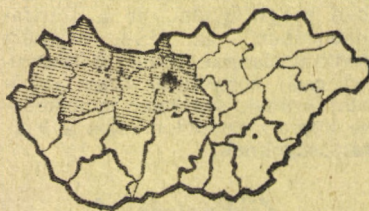
Eddig minden igazán simán

adott. Ennél azonban lényegesen többről is beszélhetünk. Korántsem a teljesség igényével hadd fussak át — szinte csak címszavakban — az együttműködési megállapodás néhány, a gyakorlatban már megvalósult részletén.

Címszavakban

FEJLESZTÉS.

Az ecocénprogram végrehajtásának elősegítése elsősorban Fejér és Komárom között igényelt szoros együttműködést. Az új bányüzemekhez szükséges munka-

erőt együttesen, átcsoportosítással biztosítottuk. A Dunán épülő vízelépcsőrendszer mindenekelőtt Győr-Sopron és Komárom megyét érinti közvetlenül. Már a tervezés szakaszában van a környezetvédelmi szakemberek továbbképzési központjának kialakítása, aminek ráadásul nemzetközi jelentősége is lesz — KGST-összefogásról van szó —, s az itteni székkellyel valószínűleg meg Jótékonyan érezheti hatását a vízgazdálkodás összehangolása, nem csekély az üdülő- és idegenforgalmi fejlesztés együttes terve, vagy például a különböző megyék építőipari teljesítményének ésszerű kihasználása.

MEZŐGAZDASÁG.

A termelési rendszerek kölcsönös megismertetését, a jó módszerek széles körű elterjesztését tűztük ki célul. A hústermelésben máris megmutatkozik ennek az együttműködésnek a hatása. Mindemellett Mosonmagyaróvárról nagy sikere volt a háztáji és kiserítő gazdaságok termelését bemutató tájkiállításnak.

MUNKAERŐ-GAZDÁLKODÁS.

Korábban már utaltunk az ecocénprogramra. Ennek kapcsán fontos mozzanat, hogy a szerződő felek rendszeresen tájékoznak az új szénbányák mindenkor munkaező-szükségletéről, s ezt igyekszünk messzemenően kielégíteni. A kiemelt nagyberuházások szakmunkásgárdáját is hasonló összefogással sikerült fo-

lyamatosan biztosítani. A magasabb szintű szakmunkásképzés érdekében — nem utolsósorban azért, hogy ne képezzen minden megye minden szakmában külön-külön szakembereket — megállapodtunk a képzés egészséges arányában.

SZOLGÁLTATÁS, ELLÁTÁS.

A szolgáltatásban egyelőre jelentősebb eredményekkel nem büszkélkedhetünk, annál jelentősebbek az ellátás javítására hozott közös intézkedések. Fejér megye üzemelőcímzésének megoldásában különösen sokat segít Győr-Sopron. Egy-egy megye termelési struktúráját figyelembe véve, lehetőséget biztosítottunk szakboltok megnyitására. Néhány példa: a győri Graboplast Tatabányán és Komáromban nyit szakboltot; ugyancsak a győri AFÉSZ Tatabányán ABC-boltot épít; nem kisebb a jelentősége a fővárosi készletének sem: teljes önkiszolgáló rendszerű ABC-boltok gyors kialakításához nyújt nagy segítséget, Esztergomban máris megnyitott Komárom megye első ilyen jellegű boltja. Győr-Sopronnak és Komáromnak hagyományai és tapasztalatai vannak a kishatármenti áruforgalomban, s most Győr-Sopron Pest megyének adja át tapasztalatait.

OKTATÁS, KÖZMŰVELŐDES.

Egészséges munkamegosztás alakult ki a szakmai képzést nyújtó iskolák között. Ebben a tanévben Komárom megye szakiskoláiban 462, szakmunkásképző iskoláiban pedig 571 diák tanul más megyéből. Megyénk régi gondját oldotta meg a szomszédos Fejér megye azzal, hogy a bickei postaforgalmi szakiskola iskolába 15 tanulónkat fogadta. Az oktatásügy azzal is sokat nyert, hogy például a tanulmányi felügyelők továbbképzésére együttesen vállalkozunk, gondoskodunk a szakmai újtások kölcsönös megismertetéséről, a közművelődésben pedig egyebek között a kiállítások rendszeres cseréjéről.

Pedig tanácsok kötöttek...

Bár a megállapodást tanácsok kötöttek, sajnos a tanácsai munka egyszerűsítésében, korszerűsítésében még nem alakult ki hasonlóan jó munkakapcsolat, egyelőre csak a tapasztalatok hírcserései jutottunk el. Gondolom, erről is, s más feladatainkról is szót váltunk majd a tanácselnökök közeljövőben esedékes értékelő megbeszélése keretében.

Száz-tizenöt nap

ment. De vajon mennyi idő kell az elemek gyártásához? Es vajon vállalják-e egyáltalán a soproni fakombinatban? Nemhogy elváltak a megbízást, hanem soron kívül, már augusztusra elkészült vele. Így aztán nyugodtan elkezdheték az alapok ásását június 16-án.

Hogy lelkiismeretes, gondos munkát végző kivitelezőket találunk, és hogy megmozdult az egész nagyközségi lakossága az ügy érdekében, azt talán mondani sem kell. A gyors, határozott intézkedések, a segítőkészség, a jó ügy érdekében tett erőfeszítés példája immár a budakeszi nyolctantermes iskola esete. De aki figyelemmel kíséri a híreket, arra is emlékszik: ebből a járásból már korábban is hallottunk hasonlókat. Tavaly például átadtak olyan óvodát, amelyik hatvanhét nap alatt készült, és ebben a tanévben már a járás negyedik új iskoláját avatták, ezúttal Budakeszin. A magas népességszámú járásban az ötödik ötéves terv időszakában ötvenegy tanterem építésére ígérték lehetőséget — ehelyett nyolc-

vanhatban máris tanulnak a gyerekek!

CSODARÓL természetesen nincs szó. A budakeszi avatóünnepség után a városarúj iskola tágas, világos tanteremmel járva, Köllner Ferenc, a budai járási hivatal elnöke elsősorban az összefogásra hivatkozik. Arra, hogy egyik község örömmel ad kölcsönt saját fejlesztési alapjából a másiknak, ha tudja: nagy szükség van rá. Arra, hogy minden egyes gyermeknek tényleg építkezésénél segítséget is adott település lakói, munkahelyi kollektívái, de a helybéli kisiparosok is. Pátyon a villanyszerelés, Budáorsón az iskola alapozása, Budakeszin az iskola tervei készülték társadalmi munkában, és most, az avatóünnepségen, nem véletlenül kapott emléklapot egy falubeli kőművesmester.

A rekordidő alatt épült iskoláról még annyit, hogy a gyerekeknek nagyon tetszik, kellemes, élénk színei, tágassága, világossága miatt. Korábban ugyanis a napközisek a pincében voltak elhelyezve. Csak ott volt hely. Azért is nagy az öröm, hogy most legalább az alsó tagozatosoknak megszűnt a váltott műszak.

V. F. E.

Faház — alumíniumból?

Állványt igen, épületet nem — Egy rendelet margójára

A kukák mellett árválkodnak a lekopaszott karácsonyfák, amelyek néhány forintért otthonunkba varázsolták az ünnep melegét. Ezt a hangulatot aligha lehet pénzben kifejezni — a fenyőfa értékét annál inkább. Az anyagimport forrásainak beszűkülése miatt a közelmúltban ugyancsak megnőtt a fafajta árszija.

A mezőgazdasági miniszter 21/1979. (XII. 6.) MEM számú rendelete kimondja, hogy 1980. január 1-től építési faváz-szerkezetek és válaszfalak — a teherviselő keretszerkezetek kivételével —, kerítés, korlát, redőny, hajópadló, lambéria, gépládaalátét, mezőgazdasági szedőláda (belföldi rendeltetésre) nem készülhet fenyőfűrészáruból; 1981. január 1-től pedig rakodólap és faház sem. Mi most ez utóbbinak jártunk nyomában.

Az ERDÉRT faházosztályát — stílusosan — egy faházban találom. Az osztályvezető Wolf Zoltán — Iványi Ernőnéhez hasonlóan — derülő Asztalan az ősi BNV-n sikert aratott, elegáns Tomaj II. és a kisebb típusok fényképe. Nehezen kezdjük a beszélgetést — állandóan csöngenek a

telefonok. Az egyik érdeklődő panasolja: faházat szeretett volna rendelni a TÚZEP-nél, de azok nemet mondtak kérésének, mert az ERDÉRT még nem kötött szerződést az 1980. évi szállításra.

Keresik a pótotanyagot

— Ez csupán napok kérdése. Aki februárban megrendeli az elemeket, illetve a típust, az biztos lehet benne, hogy április-májusban, mire jön a jó idő, állni fog a háza.

Nagy az érdeklődés, pedig 12 százalékkal drágább most az a hétvégi háztípus, mint mondjuk egy évvel ezelőtt. De ha ezt az 5—6—7 ezer forintos felárat három évi OTP-részletre lebontjuk, még nem gátja a keresletnek.

— Az idén háromezer háznak való elemet gyártunk, illetve készítettünk, csaknem annyit, mint tavaly. Felét a lakosságnak, felét közületeknek adjuk el.

A szoba sarkában láthattam az új, a külső borítólapok kiváltására szolgáló anyagokat. Az egyik bordázott alumíniumlemez, a másik gipszkartonos töltésű, műanyag vakolat. Ezeket be is lehet festeni, hogy valamelyest emlékeztessenek a fára. Bár kissé drágábbak, de hosszabb életűek, csekélyebb karbantartást igényelnek és ugyancsak gyorsan lehet velük dolgozni. A faszereket tartószerkezetek után is fenyőfából készülni. Hasonló módszereken törnek a fejüket a kisebb termelők, többnyire ipari szövetkezetek. A lábatlan üzem például már régóta eternittal helyettesíti a fát. Bizonyára keresettebb lesz a Hórvölgye

Mgtsz. Bentonyp anyagból készült „mézeskalács-házikója” is. Szó sincs arról, hogy az ERDÉRT ezután nem fog faházakat gyártani. Csak éppen nem a lakosságnak Szociális, oktatási célú létesítmények, illetve a kis települések üzletházai (bár az utóbbiakra jól bevált a FORFA-módszer is) ezután is készülhetnek fenyőfából. Előnye ugyanis az efféle építési, felvonulási és más ideiglenes épületeknek, hogy könnyen szétszedhetők, és másuttal gyorsan összerakhatók. Persze ez a tulajdonsága megmarad az újféle anyagokból készített típusoknak is.

Fától az erdőt

Nem kételkedünk abban, hogy a közületi felhasználás indokolt. De vajon minden esetben ez-e? Elgondolkodtató például, hogy a rendelet nem szól állványokról. Ezek szerint az épületeket (közúti természetesen a lakóházakat) szabad fenyőfa-erdővel vékre körülvenni, de ugyanebből az anyagból a lakosságnak nem építhető ház? Mint minden jogszabálynál, ennél is adódhatnak kiskapuk. Eddig is előfordult, hogy ha a kivitelezők elvonultak egy építkezésről, nem bontották szét a melegezőnek, irodának, öltözőnek használt kis házat, hanem jutányos áron eladták valamelyik vállalati dolgozónak. Erről nem is intézkedtek — legalábbis a rendeletben — a jogalkotók.

Elsősorban a belföldi felhasználással kell takarékoskodnunk, hiszen a kifizetőtől export révén jóval többet nyerünk. Mégis: csupán az egyik exportcsomagolással foglalkozó cégünk évi fenyőfaigénye 40 ezer köbméter. Ha ezzel a mennyiséggel gondosabban, kevesebb hulladékkal dolgoznánk — ami bizonyára nem lehetetlen — más célokra is jutna.

Még egy szám: az ERDÉRT illetékes osztályától megtudtuk, hogy az állami, tanácsai és szövetkezeti építőipar 140 ezer köbméter fenyőt igényel tőlük, míg faházakat évente 15 ezer köbméterből építenek (lakosságát és közületit együtt). Ez alig több, mint 10 százaléka az előbbinek. Jelenlét részét — ésszerűbb felhasználással — kiválthatná az építőipar (például a zsuludszekát más anyaggal pótolva), hiszen ez végső fokon az építőiparnak is érdeke lenne: a vásárlók többnyire téglát helyett szeretnének faházat venni.

Röviden: csak úgy csökkenthető a fenyőfa felhasználása országosan, ha a vállalatok, intézmények is fokozottan takarékoskodnak eme értékes nyersanyaggal. Lássuk a fától az erdőt is...

Elek Lenke

Kóolaj a láthatáron

Az Orinoco-lelet

Nagy izgalmat keltett a bejelentés az ENSZ által, Montrealban megrendezett energiakonferencián tavaly, az év végén: a világ egyik legnagyobb olajleletére bukkantak Venezuelában, az Orinoco folyótól északra eső területen, mintegy 45 ezer négyzetkilométeren.

Az OPEC-tag Venezuelában 60 évvel ezelőtt indult meg a kóolaj kitermelése, ez idő alatt mintegy 35 milliárd barrel (egy barrel 159 liter) olajat hoztak a felszínre, 1970-ben naponta még 3,7 millió barrel olajat bányásztak, napjainkban ez a mennyiség 2,4 millió barrelre esett vissza.

A venezuelai olaj nagyobb részét az Egyesült Államok vásárolja. A dél-amerikai országban az egy főre jutó olajjévedelem évente eléri az 1130 dollárt, az ország évi teljes olajbevétele pedig 14,7 milliárd dollár.

Világméreteken jelentős

A venezuelai olajipart a hetvenes évek közepén államosították, s azóta jelentősen emelkedtek a kóolajkutatásra fordított összegek. 1976-ban 100, 1979-ben már 245 millió dollárt fordítottak az iparág fejlesztésére és új lelőhelyek felkutatására, illetve kiaknázására. Az Egyesült Államok olajmonopóliumai nagy érdeklődést tanúsítanak a venezuelai olajipar iránt, szívesen vennének részt anyagilag is az új lelőhelyek feltárásában, persze megfelelő részvétel ellenében. Az állami olajvállalat azonban nem kér az amerikai anyagi segítségből, s elutasította azt az amerikai tervet is, amely az Orinoco vidékén fekvő kóolajmezők közös kutatását és kiaknázását szorgalmazta. A szakemberek már több éve tudnak az Orinoco mentén levő hatalmas kóolajlelőhelyről, de a pontosabb felmérések eredményeit csak most hozták nyilvánosságra. Ennek az is oka, hogy a korábbi becslések szerint egy barrel olaj kitermelése mintegy 20 dollárba került volna, s ez a hetvenes évek közepén érvényes olajárakhoz képest igen magas önköltség volt. Újabb számítások szerint a kitermelési költségek 10 dollárra szoríthatók le, s ez az összeg a jelenlegi — 30 dollárhoz közelítő — olajárak mellett már gazdaságos. Nem végtelen adatok szerint az Orinoco környékén mintegy 700 milliárd barrel mennyiségű olajat rejt magában a föld. Egyes optimista becslések szerint — ezeket pontos mérésekkel még nem támasztották alá — a készletek nagysága elérheti a 3000 milliárd barrelt is! Mindenesetre a mennyiség ugyanannyi, vagy valamivel több, mint a Föld jelenleg ismert és nyilvántartott 650—700 milliárd barrellel kóolaj-tartaléka. Az új lelet javította a világ kóolajkínálatát, az ismert készletek mennyisége ugyanis legalább megkétszereződött.

A venezuelai kóolajkincsben sok a „kivetni való”. Olaja gyenge minőségű, sok fém és ként tartalmaz, finomítási költségei ezért nagyok, s felhasználási területe is szűkebb, mint a jó minőségű szaúdi vagy líbiai kóolajé. Mindez persze nem akadályozhatja meg a kutatások és a kitermelés felfuttatását. A tervek szerint az új olajmezőn — ahol már jelenleg is napi 120 ezer barrel hoznak a felszínre — az évtized közepén félmillió, a végén pedig egymillió hordonyit bányásznak majd naponta.

A termelés fejlesztésére hatalmas, de gyorsan megterülő beruházásokra van szükség. A tervek szerint tíz év alatt 20 milliárd dollárt költenek erre, több mint 500 kutatófülkét, szeizmológiai vizsgálatokat végeznek az olaj pontos fekvéséről, az „üresjáratok” csökkentése céljából, Oriási összegeket emészt majd fel az új olajvezeték infrastruktúrájának a kiépítése, hiszen a félmagyarországi területen nemcsak kutakot kell fúrni, hanem feloldozókat, szállítórendszereket és városokat kell telepíteni.

Az új olajmező tehát nem hoz azonnal jövedelmeket, hozzávetőleg az évezred végén áll teljes kapacitással „munkába”. A pénzügyi erőforrások mellett Venezuela valószínűleg igénybe veszi majd a nemzetközi pénzpiacot is. (Nem okoz majd nehézséget az óriási hitelek és kölcsönök felvétele, hiszen az ugyancsak jelentős mexikói olajkincs kiaknázására is bőségesen áll rendelkezésre anyagi eszköz — meghozza kedvező feltételekkel — a nemzetközi pénzpiacot.)

Megváltoztatja a helyzetet

Az új olajlelet minősége miatt Venezuela továbbra sem mondhat le eddigi készletei kiaknázásáról, új kutatások folytatásáról a hagyományos olajmezőkön. A tervek szerint az exportra kerülő olaj olyan keverék lesz, amely majd tartalmazza a hagyományos területekről származó, jobb minőségű olajat, valamint a gyengébb orinocoit is. Az USA már jelezte, hogy szívesen vásárol rosszabb minőségű olajat is nagyobb mennyiségben, hiszen az alacsony szállítási költségek ellensúlyozzák a finomítás többletkiadásait.

Nem kizárt, hogy néhány éven belül az OPEC-en belüli erőviszonyok megváltoznak az egyébként mérsékelt olajpolitikát követő dél-amerikai ország javára; tovább csökkenhet Szaúd-Arábia, Irán súlya a szervezetben. A világ kóolajleletése és kóolajgyengesúlya szempontjából sem lehet mellékes, hogy Mexikó mellett Venezuela hatalmas kóolajkínccsel rendelkezik az amerikai kontinensen.

Gonda György—Szentgáli Péter

Építőanyagok

Maradt az árszínvonal

Az építkezési kedv fokozódásával mind több embert foglalkoztatnak az építőanyagok árváltozásai. Mint dr. Kainer Gyula, a Belkereskedelmi Minisztérium osztályvezetője elmondotta a számítások szerint az alapanyagárak csökkenése, illetve növekedése hozzávetőleg kiegyenlíti egymást. Nem változott azoknak a cikkeknek a fogyasztói ára, amelyek tavaly júliusban emelkedtek, különösen a vasbeton (ajtó-ablak), a parketta, a faléc, a szegőléc. Ugyancsak a régi áron kaphatók a méshidrárt, valamint az azbesztcement-termékek. Bár típusonként némi eltérés mutatkozik, mégis változatlan az árszínvonal a mozaik- és padlólapoknak. E termékeknek tehát csupán a fuvardíjak növekedésével kell számolnunk.

Az építőanyagok jelentős része szabadárú termék, de számos alapvető cikk, így például a cement, a téglafalék, a vasbeton gerendák, a fenyőfűrészárú, a farostlemezek ára csak hatósági engedéllyel változtatható.

A falburkoló csempeket 10 százalékkal olcsóbban vehetjük. Kis-

KGST-közlekedés

Szombaton visszaérkeztek Budapestre a magyar közlekedési küldöttség tagjai, akik részt vettek a KGST közlekedési állandó bizottsága január 14—18. között Berlinben tartott 58. ülésén. A közlekedési miniszterek tanácskozásán nagy figyelmet fordítottak a közlekedésfejlesztési kapcsolatok hosszú távú célprogramjában előirányzott intézkedések megvalósítására. Megvitatták a KGST-tagállamok közötti 1981—85. évi közlekedésfejlesztési tervkoordinációt.

Jobb üvegcsék

Naponta mintegy háromszáz-ezer gyógyszeres üvegcsét gyártanak a Tokodi Üvegyárban. Az új olasz gyártmányú gépek pergo gyorsasággal készítik a kisebb-nagyobb fiolákat, amelyek minősége is jobb, mint amibe korábban töltötték a gyógyszereket. A tokodi termelés megnövekedésével többet exportálhatnak külföldre.

B. M. E.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Szennyező óceánok

Évente több mint 6 millió tonna olaj kerül a világtengerekbe — állapították meg szakértők Párizsban, az óceánok környezet-szennyeződésével foglalkozó értekezleten. Kétféle olajszennyezés az olajszállítások kapcsán, pontosabban a tartályhajók tisztítása és összeültetései során kerül a tengervízbe. Messze az első helyen állnak az óceánok szennyezésében a szárazföldi környezetszennyezések, a folyók vagy a levegő útján a tengervízbe kerülő elégetett olajszármazékok, égéstermékek.

Lesz-e adóterv?

Az Európai Gazdasági Közösség még januárban javaslatot terjeszt a tagállamok elé az importált kóolaj megadóztatásáról — jelentették be közös piaci források Brüsszelben. A közösség energiaügyekbe illetékes bizottsága annak lehetőségét tanulmányozza, miként lehet a mintegy 6

milliárd francia frank bevételt jelentő adókat a hegytető energiaforrások fejlesztésére, illetve az energiatakarékosságra fordítani. Bár a terv kidolgozása kezdeti stádiumban van, megvalósításának esélyeit máris leírták Brüsszelben. Anglia kétszeres haszonélvezője lenne az adóknak, az Északi-tenger olajkincsének birtokában kevés nyersolajat importál ugyanis az EKG-n kívüli országokból, másrészt saját nyersolaját a korábbiakhoz és az arab országokból származó nyersolajhoz képest drágábban értékesíthetné. Az NSZK, Franciaország és a Benelux-országok — ahol drágulnának az olajárak — ellenzik az adóterv kidolgozását.

Kevesebb sör az NSZK-ban

Csökken a sörtermelés az NSZK-ban: tavaly novemberben 2,2 százalékkal kevesebb sört gyártottak, mint egy évvel korábban. A tavaly októberi termeléshez képest a visszaesés 10,5 százalékos volt.

Elavulás, elveszés, rongálódás, helyszüke

A selejtezés iskolája

— Árpikám, Jolika vagyok, az üzemi könyvtáros. Megkérem, fáradjon át, elkezdhetjük.

A közművelődési előadó hallgat a hívó szóra; hiába, nem volt ez másként sem tavaly, sem azelőtt. A polcokról pedig, mint elszáradt levelek, hullani kezdenek a könyvek.

— Ez eléggé saláta, ez meg itt túlságosan is új — hangzik a rövid szemrevételezés utáni szakvélemény, és máris magasodik a parkettára dobált halom.

Az előadó válogat, a könyvtáros pedig tépdési az arra még ugyancsak éretlen műveket. Mint szakadt párnából a toll, repkednek a kitépelt lapok. Aki egy órával ezelőtt még olvasásra ajánlotta, most *tönkreteszi* a könyvet.

— Csak az unalmasakat, meg az újakat — hangzik a biztatás. Selejtezznek...

A sörgyáros lakosztálya

— Ha az idén nem selejtezzünk eleget, akkor jövőre lecsipnek a költségvetésünkben — mentegetőzik az egyik cseplő gyár szakvezetői könyvtárosa. — Kibabáljuk a nyüzöttakat, meg amit senki sem olvas.

— Mennyit selejtezznek évente?

— Hát úgy szemre, néhány százat.

— A használhatókat, az újakat miért tépik szét?

— Hogy mehesse a MÉH-be.

— Miért nem ajánlják fel kisebb könyvtáraknak?

— Csináltunk már ilyet, de beletünk. Sokszor megígérik, aztán meg érte sem jönnek. Ennek a könyvtárnak 20 ezer kötete és 700 beiratkozott olvasója van. Évi költségvetése 36 ezer forint. Azt, hogy a selejtezés mértéke káros, vagy sem, a mindenkor *fenntartó* dönti el.

A fővárosi Szabó Ervin Könyvtár VI. kerületi fiókkönyvtára — 66 ezer kötet gazdája — alig nagyobb egy négyszobás lakásnál. (Valamikor ez az emelet egy sörgyáros lakosztálya volt.) Alapterülete, melléképítményekkel együtt sem több 315 négyzetméternél. A 80 ezer lakosú kerületből mindössze 6 ezren állandó olvasói.

— Az utóbbi öt évben félelmetes mennyiségű könyvet kellett selejteznünk — ültet egy étkezésre is használható asztalhoz a zsúfolt iroda legtávolabbi sarkában Sugár Jenőné könyvtárvezető.

— Milyen szempontok alapján selejtezznek?

— A téma szerinti elavulás, a rongálódás, az elveszés és a helyszüke. Ezek a legfontosabb szempontok.

A rongálódás mértéke a legnagyobb. igaz, a könyvek minősége is gyakorta siralmas. Olyan sorozatok, mint a *Tények és tanúk*, vagy a *Gyorsuló idő* egy-egy példánya olykor húsz olvasónál többet képtelen „túlélni”. Viszont, amíg egy könyv átlagos beszerzési ára 1979 nyaráig megelőzően 30 forint volt, addig ugyanennek a könyvnek az esetleges újrakötetése 40 forintba került. Az *elveszés* a sorsa az olyan népszerű könyveknek, amelyeket a boltokban hiába keresnek. A listát — melynek legmértőbb helye a kiadók asztalán lenne — hosszasan lehetne sorolni. A negyedik szempont, a *helyszüke* önmagáért beszél. Könyvet tesznek itt mindenhová, de hiába, a helyszüke állít paroncsol a jó szándéknak. A könyvtár alapfeladata, hogy *aktuális* legyen; ehhez pedig — többek között — hely is szükségeltetik.

— Ahhoz, hogy a selejtezés ne legyen gazdaságtalan, országos összefogásra lenne szükség — folytatja Sugárné. — Ami nálunk évek óta elöregedett könyv, az egy másik intézményben használatlanul porosodik.

— Véleménye szerint, mikor könyvtár egy könyvtár?

— Akkor, ha az alapelixikonok, a szótárak és a kötelező irodalmak megvannak és a könyvtár nagyobb egy albréleti

szobánál. A többi csak ilyen-olyan könyvgyűjtemény. A szomorú az, hogy mégis rengeteg ilyen működik. Ebédlősarkok, kis helyiségek, heti kétórás nyitvatartással... Szakképzetlenek a könyvtárosok, a kezelők, nem tisztázott a módszer, a felelősség, a selejtezés, így a selejtezett könyvek sorsa sem.

— *Ugy érti, hogy ezekre a törpe könyvtárakra mind az üzemekben, mind a szórvány településeken többet költenek, mint amennyit érnek?*

— Nem a könyvtár az érték-mérő, hanem az olvasás. Presztizskérdést csinálni abból, hogy minden intézménynek legyen könyvtára, felesleges és gazdaságtalan.

A könyvtári központosításról Szabó Ervin egykoron ezeket írta: „*És mert mit látunk? Azt, hogy nemcsak már meglévő és búsan tengődő intézmények fejtenek ki határos és passzív elendülést a központosítás ellen, hanem itt is, ott is új tervek és elhatározások fogannak, hogy új kiskönyvtárakat, új porszemeket szórjanak el...*”

A statisztikai adatok most arról vallanak, hogy Budapesten mindössze 7,3 négyzetméter könyvtári alapterület jut minden ezer fővárosinak. A vidéki alapterület ennek a négyszerese. Persze, ott is ezer lakosra számítva.

A kevesebb „több” lenne

— A könyvtárak állományvédelméről jogszabály rendelkezik — mondja Sente Ferenc, az Országos Széchényi Könyvtár módszertani központjának osztályvezetője. — Hazánkban rengeteg könyvtár működik, csak hogy minél több van, annál rosszabb az ellátottság. A sok között *egyre több lesz a kicsi, a korszerűtlen*. Ez az egyik legalapvetőbb oka a gazdaságtalan selejtezésnek is.

— *És a költségvetés, no meg a szakképzetlenség?*

— A költségvetés háromnegyed részét már év elején megkapják az intézmények, a fennmaradó részt viszont december táján. Ilyenkor pedig mindig nagy a kereslet és szűk a kínálat. Egy-egy könyvből csak azért vesznek meg 15–20 példányt is, mert *azt* lehet kapni. Két év múlva kidobják, de a pénzt el kell költeni. Ezt az állományépítés sínli meg. Pazarláshoz vezet az is, ha felkészületlen a könyvtáros.

— *Ezek szerint akkor állnánk igazán jól könyvtárügyben, ha a meglévő intézményekből kevesebb, de minden szempontból korszerűbb lenne?*

— Ha kevesebb lenne, de jobb, az többet is jelentene. Van 92 városunk. Mindegyikben legyen egyetlen *megfelelő nagyságú és választékú* városi könyvtár. Ezenkívül legyen a 900 legnagyobb és földrajzilag legkedvezőbb helyzetben levő községben ugyancsak egy-egy jól felszerelt intézmény. Ezzel szemben mi van ma? Mindenütt működik valami könyvtárféle, de valójában attól messze áll, hogy igazi könyvtárrá váljék.

— *Es mi legyen az így ellátatlanul maradt területekkel?*

— A központi könyvtárak készleteiből bő választékkal járhatnak a kijelölt körzeteket a bibliobuszok.

— *Nem szólott a vállalatoknál, a kisebb-nagyobb üzemekben működő intézményekről!*

— Nézze, sokkal jobban járnánk, ha ezeknek legalább az egyharmadát bezárnák. Könyvtárszervezők viszont elv, hogy minden munkahelyen legyen könyvtár.

— Ha könyvtár van, mégha kicsi is, oda be lehet menni — mondja Villangó István, a Kulturális Minisztérium közgyűjteményi főosztályának vezetője. — *Kétségtelen viszont, hogy a bibliobuszoké a jövő, de a dolog nem ilyen egyszerű és főleg nem ilyen olcsó. Először is jól felszerelt központi könyvtárakra lenne szükség, többre, mint amennyi van. Mozgókönyvtár csak az új lakótelepek, a peremkerületek és a kis települések ellátása érdekében jöhet szóba. Néhány próbaképpen már működik, de hogy a bibliobusz mikor lesz általános, megszokott jelenség, az még a jövő titka.*

A könyvtáros nem dobhat(na) ki egyetlen könyvet sem önhatalmúlag. Először a saját könyvtári rendszernek kell felajánlania a selejtezésre szánt könyveket. Ha „házon belül” nem kell, akkor a második menetben értesíti az Országos Könyvelosztót, a harmadikban az antikváriumot. Végül meg kell próbálkálni meg a magáneladással is. Magyarán: ha már a kutya sem veszi meg, csak akkor mehet a hulladékba. De hányan ismerik és hányan tartják be ezt az utat?

— A leggyorsabb úgy megvalni a könyvtől, hogy fizikailag tönkreteszik — folytatja Sente Ferenc. — Így nem kell más, csak egy bélyegző és vihetik az úttörők a MÉH-be. Aki könyvet dolgozik, azt hozzászoktatják ehhez az irreális gondolkodáshoz. A könyv ára ugyanis — más termékek áraihoz viszonyítva — alacsony, ezért könnyen beszerezhető és kidobható.

Ha a színvonal nem emelkedik

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ volt főosztályvezetője, a tavaly elhunyt *Salai István* néhány évvel ezelőtt a könyvtárak szerepéről tartott egyik előadását úgy kezdte, hogy felrajzolt a táblára egy cseresznyemagnál alig nagyobb pontot. Ez az ember — mondta. Aztán a pont, az ember körül mind nagyobb köröket kerekített krétájával, és sorra elnevezte őket. Ez a rádió, a televízió, a ház, ez a sajtó, ez a film, és így tovább. Ezek a szellemi hatások érik az embert. Az olvasás, a könyvtár nem a belső körben van — folytatta. — *De ha a könyvtári ellátás színvonalára továbbra sem emelkedik, akkor már a peremre kerülhet.*

Természetesen a most felsorolt ésszerűtlenségek, torzulások nem jellemzői valamennyi intézmény munkájának. Van, ahol ennél jóval szabályosabban, de van, ahol jóval drasztikusabban nyúlnak az állományhoz.

Hazánkban összesen 10 576 tanácsai és szak szervezeti könyvtár működik, kis híján 37 millió kötettel. A tavalyi áremelés óta már nem ritka a 100, sőt a 200 forintba kerülő könyv, kiadvány sem. Ideje lenne igazán meggondolni, mit vegyenek és mennyit, de még jobban azt, hogy mit selejtezzenek, mit dobjanak ki. Hiszen az említett árrendezés a könyvtári költségvetések változatlanul hagyásával történt.

FRANKA TIBOR

Gacs Gábor rajza

Magyarországon először

Cirkusztörténetet írtak

Apám, „városi ember” lévén, olykor szabadjegyet kapott a cirkuszba, tekintve, hogy a cirkusz maga is *fővárosi intézmény* volt. A régi épületben a háború előtt még állt a porond mentén a páholysor, rendesen oda ültettek, így mint gyereket, az a kitünteté-

ták létbiztonságát hozta meg, de a magyar cirkuszművészet igazi felvirágzását is: a nemzetközi sikereket. Talán elég, ha csak a világszerte ismert nagyszerű *Hortobágyi urgócsoportha* utalok, az oroszszéledítő *Komlós Sándorra*, vagy — hogy a szakmában

<p>Junius</p> <p>16</p> <p>1910</p>	<p>Circus Beketow, városliget.</p> <p>Zártszék</p> <p>1. sor</p> <p>Jobb 28</p> <p>Ára 3 kor.</p> <p>Csak a váltott előadásra érvényes.</p> <p>Ellenőrzési szelvény nélkül a jegy érvénytelen.</p>
--	--

Belépőjegy a Beketow Cirkuszba, 1910-ből

tés ért, hogy *Zoli* bohóc igen gyakran nekem dobta azt az óriási — az ő magasságát csaknem meghaladó — gumilabdát, amellyel a két szám közötti játékokban szórakoztatta a Nagyérdeműt. Ezt en rendkívüli kitüntetésnek tekintetem, mert Zoli úgy tudta megajándékozni a közönséget mosolyával, hogy az valóban kegynek számított. Dehogy tudtam akkor, hogy a kor egyik legkitűnőbb magyar clownjával van dolgom — csak jóval később olvastam Kosztolányi híres portréját a törpéről, s még később tudtam meg (egy elbeszélésből talán), hogy a nagy *nevetetőt*, *Gerard* és *Kenedi* partnereit — torz fintora a kornak — a fasiszták ölték meg, koncentrációs táborban.

Zoli sorsa, ha végtelenen is, de jól szimbolizálja a magyar cirkusz hőskorát, amely a flitterek mögött telj van küszködéssel, kudarcokkal és egyéni tragédiával. Végül is ezt olvassa ki az ember a hazai artistaélet két alapos ismerőjének, *Szekeres Józsefnek* és *Szilágyi Györgynek* most megjelent *Circus* című történeti vázlatából. A kezdetek, a múlt század, hosszabb-rövidebb, de mindig anyagi kudarcra ítélt alkalmi vállalkozások sora. De később is (talán az egy *Fényes György* igazgatását kivéve, a két háború között) alig találni vállalkozást, amely zöldágra tudott volna vergődni a pályán. *Beketow*, a milenniumi idők legendás direktora az ellenforradalmi Magyarországon tönkrement és végzett magával. *Alberto*, a híres zenebohóc, *Grock* budapesti újralfelfedezője — éhenhalt. *Czája Jánost*, a vasembert végül legyőzték. *Dandy Jackson*, a nevezetes bilincstörő koldusszegényen öngyilkos lett. Zolit pedig már említettem...

Mindez csupán néhány kiragadott példa a gazdag történelmi anyagból, de jól bizonyítja, hogy az artista-pályán milyen mostoha sorsra ítéltetett a felszabadulás előtt. Bár nagy egyéniségeknek nem voltunk híjával, a pálya lenézett és lekezeléssel maradt; nem tudta megtalálni a maga igazi helyét abban a társadalomban. A felszabadulás nemcsak az artis-

oly nagy szerepet játszó dinasztiákról is szó essék — a *Picard* családról, amelynek egyik tagjából igazgató lett, másik tagját pedig — *Gábort*, a zenebohócot — maga *Chaplin* tüntette ki gratulációjával.

A szerzőpáros könyve a maga adataival és igen gazdag képanyagával *kitűnő dokumentum*,

Zoli és Gerard: A harmincas évek két nagy mulattatója

az *első magyar artistatörténeti* munka. Ha valamit hiányolni lehet, az inkább az elemzés, a cirkuszművészet társadalmi helyének (pályaszéli sorsának) vizsgálata. Annak magyarázata, miként lehetséges, hogy a legelső szórakoztatási forma alapképviselője, a clown, minden eddiginél nagyobb szerepet kap korunk művészetében (vezető irodalomtörténészünk könyvet írt a cirkuszi archetipus művészetfilozófiai szerepéről), de maga az ágazat még mindig csak küzdelmek árán tudja megtalálni a maga társadalmi szerepét és kritikai elismertetését. Ennek vizsgálata pedig ugyancsak megérne egy misét.

Lukácsy András

Gonda Zoltán metszete

Iráni gazdaság

Az első mozdulatok

Lassan körvonalazódnak már azok az elképzelések, amelyek a csaknem kaotikus állapotokat mutató iráni gazdaság talpraállítását hivatottak szolgálni. *Baniszadr* államelnök — aki korábban gazdaságügyi miniszter volt, valamint a pénzügyi tárcát irányította —, olyan „független iszlám gazdaságot” akar megteremteni, amely hosszabb távon nem az olajkitermelésre, hanem a mezőgazdasági és másodsorban ipari tevékenységre épül. Az intézkedésektől Teherán azt várja, hogy 1980 közepére már teljes kapacitással dolgozik és működik majd a gazdaság. Ez azért is sürgető, mert az iráni gazdasági tevékenység szétzilálódott, s a szaporodó gondok azonnali megoldást igényelnek.

A forradalom győzelme óta Iránban szervezett gazdaságról nem lehet beszélni.

Zilált termelés

1979-ben a gazdaság működő szektorai inkább visszaeséről, mintsem növekedésről adhattak számot. Az infláció elérte a 40 százalékot, a munkanélküliség pedig mintegy 35 százalék volt. A meglévő termelőkapacitások átlagos kihasználtsága nem haladta meg az 50 százalékot, több iparágban pedig teljesen leállt a termelés. Súlyosbítozza a helyzetet a hatalmas méretű szakemberhiány, valamint az alkatrészellátásban mutatózó állandó fennakadások. A behozatal erőteljes korlátozása komoly nehézségeket okozott a folyamatos alap- és nyersanyagellátásban, s a gyakori sztrájkok, tüntetések a dolgozók tömegeit vonták el a termeléstől.

A mezőgazdaság termelése sem növekedett, s így az élelmiszerimport jelentős tétele maradt a kereskedelmi mérlegben. (Az ország gabonaigényének 15, rizs-szükségletének pedig 50 százalékát kell importból fedezni.)

Az építőipari ágazat — amely az 1974-77 közötti gazdasági fellendülés fő hajtóereje volt — kapacitáskihasználtsága mindössze 20 százalékos, az 1,2 millió építőmunkás legnagyobb része *munka és jövedelem nélkül van*. Különösen a nagyipar helyzete tűnik jelenleg kilátástalannak, a kis- és középzemek viszonylag zökkenőmentesebben vésztették át az erős recessziót. Az olajtermelést a korábbi napi hatmillió hordóról kétféle millióra csökkentették, de az időközben bekövetkezett olajár-emelések hatására nem keletkezett bevételkiesés. (Az olajbányászati és -finomítási talán az egyetlen ipari ágazat, amely nehézségek nélkül, folyamatosan működik.)

Az importkorlátozás és a kőolajbevételek valamelyes növekedése következtében (a termelési szféra helyzetétől eltérően), kedvezően alakult tavaly Irán külkereskedelmi és fizetési mérlege, jelentősek az ország devizatartalékai is. (Az iráni bankkövetelések amerikai zárolásának hatása nem mutatkozik a mérlegekben.) A külföldi cégek által korábban megkezdett nagyberuházások — atomerőművek, vegyipari fejlesztések stb. — többségét lemondták, illetve törölték, s így újabb kiadások váltak elkerülhetővé.

A gazdaságban jelentkező zűrzavart fokozta, hogy csaknem egy éven át nem volt semmiféle át-

gondolt fejlesztési koncepció, követendő irányvonal. Az elmúlt év legfontosabb — s szinte egyetlen — intézkedése volt a nagyipar, a külkereskedelem, a bankrendszer és a biztosító társaságok államosítása, valamint a földreform folytatásának bejelentése.

A súlyos gazdasági helyzet megváltoztatására az iráni állami vezetés részéről szinte a *huszonnegyedik órában* került sor, mert már a gondok sokaságát a hazai és a külföldi tőke erőteljes kiáramlása is tetézte.

Az önállóságra és a fennálló vagyoni különbségek csökkentésére irányuló új gazdaságpolitika legfontosabb, rövid távra szóló célkitűzése az infláció megfékezése, valamint a munkanélküliség csökkentése, új munkaalkalmak teremtése révén. A tervek szerint az utóbbira lehetőséget nyújt majd az ipari termelés beindítása, valamint a földreform következetes továbbvitele. Az importot továbbra is erősen korlátozzák, megtiltották a luxuscikkeknek minősülő áruk behozatalát.

A hosszabb távú gazdasági célkitűzések középpontjában a *mezőgazdaság erőteljes fejlesztése áll*. A korábbi gazdaságpolitikához képest tehát lényeges változás a nehézipari fejlesztés elsőbbségének az elvetése. Ami az iparfejlesztést illeti: Irán a jövőben csak olyan ágazatokat fejleszt, „amelyek a nemzet érdekeit szolgálják”. Ösztönzik az importot helyettesítő termelést az önellátás fokozásának érdekében. Ugyanakkor az iparfejlesztés a „köolajmonokultúra” megszüntetését is szolgálja, s — a tervek szerint — az ipari termelésnek néhány év múlva fontos devizaszerző szerepet kell betöltenie. (Az iráni kivitelnek jelenleg több mint 90 százaléka kőolaj.) A legtöbb, korábban elfogadott iparfejlesztési programot viszont nem folytatják, s az erre vonatkozó óriás-megrendeléseket lemondják.

Olajra alapozva

Az ország gazdasági és munkaerő-képzetségi lehetőségeivel józanabban számoló gazdaságépítési politika kiindulópontja még mindig az olaj. A termelés mennyisége a jövőben igazodik a gazdasági tervhez, vagyis annyit „fektet aranyat” hoznak majd a felszínre, amennyi olajjövendelmet a nemzetgazdaság fejlesztése igényel. (Az idén valószínűleg fenn tartják a napi 2 millió barreles termelést, ami hozzávetőleg 25 milliárd dollár jövedelmez éves szinten.) A jelenlegi elképzelések szerint az iráni olajkutak nem a világszükséglet alakulásának megfelelően, hanem a hazai olajjövendelem-igény szerint termelnek.

Az Egyesült Államok szerepe az iráni gazdaságban *nagymértékben visszaesik*, s a jövőben a külföldi működőtőke-beruházásokat sem várják teljesen nyitott kapuk.

Az iráni gazdaság helyreállításának szakasza *élénk gazdasági tevékenységet* igényel, s egyúttal szükséges a munka termelékenységének mintegy 50 százalékos emelése is, a számítások szerint — méghozzá rövid időn belül. A program megvalósítása nem lehetetlen, de rendkívüli erőfeszítéseket követel.

Gonda György — Szentgáli Péter

Tudásimport

Venni vagy nem venni? — Az alkalmazás helyzete

Több figyelmet kell fordítani a külföldi szellemi termékek átvételére, hazai alkalmazására és továbbfejlesztésére. Ez kapjon megfelelő helyet és elismerést a kutatók tudományos tevékenységében.

(Az MSZMP KB irányelvei a párt XII. kongresszusára című dokumentumból.)

A külföldi szellemi termékek vásárlása hazánkban az utóbbi évtizedben honosodott meg. Jól mutatja a téma *bonyolultságát*, hogy e rövid, az előzményekre szűkszavúan utaló mondat is két helyen *kiegészítésre*, illetve *kiigazításra* szorul. Az első: mit is értünk *szellemi termékek* alatt? Ezáltal természetesen nem művészeti alkotást, hanem az iparban, vagy a gazdasági élet más területén hasznosítható, sikeres vásárlás esetén az eredményes — mondjuk ki: *nyereséges* — gazdasági tevékenységhez szükséges szellemi produktumot. Szakfelfejlesztéssel *élve* licencekről és *know-how*-okról van szó.

Mikor jobb a hazai?

Meghonosodást írtunk írásunk elején — ehhez kapcsolódik a második kiegészítés. Kétségtelen; a megelőző időszakhoz képest az utóbbi tíz évben a licencügyletek száma ugrásszerűen megnőtt — az is igaz viszont, hogy ezek a licencnek nem mindig hozták a várt gazdasági eredményt. Az a tény, hogy az eredményességet akadályozó tényezők sorában még napjainkban is a szemléletbeli gátakat kell elsőként — és legnagyobb súllyal — említeni, mi tagadás, halványan megkérdőjelezi a honosodás mélységét.

Ezek a *szemléletbeli gátak* már a döntések *előkészítései*kor éreztetik hatásukat. Nézzük például a hazai kutató-fejlesztő gárda — kettős — szerepét. Egyrészt: ez a szellemi bázis nem azonos színvonalú a népgazdaság valamennyi ágazatában — az egyik területen fejlettebb, a másikon kevesebb. Logikai feladvány is lehetne: melyik ágazat számára érdemesebb külföldi licencet venni? Példák tanúsítják: ahol *erős a hazai kutató-fejlesztő tevékenység*, ott minden esetben *sikeresebb a licencvétel*.

Oda érdemes tehát külföldi szellemi terméket venni, ahol adaptálásra és továbbfejlesztésre képes hazai kutatóbázis van. E logikus következtetésnek látszólag ellentmond egy másik, elgondolkodtató tapasztalat. Nevezetesen: a hazai kutatók jelentős részének a licencvásárlásokkal kapcsolatos *szembenállása*. Kedvezőtlen jelenség, hogy a kutatók saját érdekében *saját kutatási eredményeik* felmutatására törekednek. Hasznosabb ez számukra, mint a külföldiek áttünetesén fáradozni. Emellett észrevehetően erős a szakemberek hajlama az *öncélű kutatások* folytatására.

Mindez abból a tényből következik, hogy jelenleg *nagyobb a presztízse a saját — jöllehet, né-*

ha meddő — *kutatási eredménynek*, mint az — esetleg bús hasznot hozó — külföldi adaptálásának. Kutatóinkat érdekeltségi-érvényesülési viszonyaik is hazai kutatásokra serkentik, sokkal inkább, mint a velük kapcsolatban álló gyár elégedettségének kivívására. (Igaz is: komolyabb tudományos állás betöltésé-

lehet vásárolni, mert nem adják el. (Vagy nem elfogadható áron kínálják.) Vegyünk hát élvonal mögötti, végezzünk követő fejlesztést? Kényes differenciálás következik; mi a *viszonylag* lett, mit tarthatunk *kissé*, mit *na*gyon előregedettnek... Néhány biztos fogódzó persze itt is akad. Ahol láthatóan nagy a lemaradásunk, természetesen nem kell szégyellni a követő fejlesztést sem, hiszen így sokkal gyorsabb a felzárkózás.

Nyilvánvaló, hogy a gyorsan fejlődő iparágakban, például a híradástechnikában, vagy az elektronikát felhasználó területeken *indokolt a lehető legmagasabb színvonal megvásárlása*, lehetőleg a fejlesztésbe bekapcsolódva.

Az az ideális megoldás, ha a hazai kutató-fejlesztő bázis gyorsan „rááll” a licenc műszaki színvonalára — Svédországban például ez az *általános gyakorlat* — és gyártani csak a *továbbfejlesztett változatot* kezdik. Jó példa erre az Elzett Művek által vásárolt mágneses zár licence. Ezt a vétel után olyan jelentős továbbfejlesztették, hogy ezáltal feloldódott a termék exportpiac-közlatozása is, és igen korszerű, *jól eladható gyártmányhoz jutottak*.

Exportarány

hezen általában fel kell sorolni a tudományos publikációkat, eredményeket. A külföldi licencnek gazdaságos, nagy sikerű meghonosítását azonban nem kérdezzük.)

A fejlesztési elgondolások megfogalmazásánál — ez is a szemléletből fakadó fékek közé tartozik — általában *nem vetélkedhet* egymással egyenlő feltételek között a hazai kutatásokra alapozott és a külföldi licencvásárlásra épülő változat. Leggyakoribb még mindig az az eset, amikor a licenc, mint alternatíva, *fel sem merül*. Pedig ha gondolatban áttekintjük a hazánkban művelt szakterületeket; vajon hány helyen találunk egészen új, a „világon sehol nem létező” szellemi produktumot? Mértékeltartóan fogalmazva — ez az esetek kisebb hányada. A fejlesztési irányok túlnyomó többségében licencokra van szükség.

Drágító tényező, így rontja a licencet tartalmazó fejlesztési elképzelések versenyképességét a tisztán hazaiakkal szemben, hogy szinte minden esetben nagyobb a *beruházási igényesség*. Igaz, a *megeterülés is gyorsabb*, de ez az értékelésnél csak másodlagos.

A másik „rossz pont” a külföldi licencet oldálán: alkalmazásukkor *többet kockáztat a gazdasági vezető*. Köztudomású, hogy egy hazai fejlesztési témát évekig el lehet „teregetni”, senki nem kér rendszeres számadást, kevésbé érdeklődik a bank, az OMB, a minisztérium, az árhivatal. Licencvételkor *más a helyzet*. Ilyenkor a fejlesztés a figyelem középpontjában áll, az engedélyező szervek szigorúan nyommon követik a megvalósulás állomásait, tehát sokkal *feltűnőbb*, ha gyenge az eredmény. Jobban bele lehet bukni. Úgy is mondhatjuk: a licencvásárlás — kockázatos döntés. *Döntőképes vezető* igényel.

A licencvásárlási döntésben belül külön fejezet a külföldi szellemi termék *kináltsága*. Korszakalkotó jelentőségű, „világcsúcs” színvonalút általában nem

A külföldi licenc alapján gyártott termékek között nagyobb az export aránya, mint a teljes termelésben, ugyanakkor a nyugati országokba irányuló exportban kisebb a licenc-termékek hányada, mint amekkora a teljes exportban. Ez azt jelenti, hogy a gyártmányok többsége a világpiacra nem váltja be a hozzájuk fűzött reményeket. A gyártók viszont gazdaságossági számításaikba — esetleg a hitelfelvétel indoklásakor — „minden piacon eladható” terméket ígérnek, ezért ilyenfajta „tévedés” erősen rontja a gyártás gazdaságosságát. Gyakran halljuk a jó licencvásárlás bizonyító értékét a *viszszaváltást* — ilyenkor azonban nem árt megvizsgálni: vajon milyen áron történik ez? A legtöbb esetben ugyanis nem versenyképes termék előállításáról, hanem „nyomott” áru gyártmányok kiszállításáról van szó.

A licencvásárlások elbírálásakor abból kellene kiindulni: mitől várható a hazai ipari kultúra színvonalának jelentős emelkedése. A korszerűség korlátai, vagyis a vett szellemi termék viszonylagos elmaradottsága a „világelső” mögötti legkevésbé a *technológiai* licencnél érezteti hatását. Itt tehát a „második vonal”-beli is jelentős hasznot hajthat — mégis, nagyon kevés az ilyen vásárlás. A vállalatok *termék*-licenc megszerzésére törekednek, ám ezek nyomán a gyártmányokat sokszor kifogásolható kivitelben, nem eléggé gazdaságosan készíthik.

Bognár Nándor

Nyugat-európai pénzrendszer

A második szakasz — későbbben

A Párizsban megjelenő International Herald Tribune értesítése szerint *Giscard d'Estaing* francia elnök és *Helmut Schmidt* nyugatnémet szövetségi kancellár február 3-i találkozásánál döntést született arról, hogy elhalasztják a nyugat-európai pénzrendszer életbe léptetésének második szakaszát.

Az egy éve létrehozott EMS — *European Monetary System* — keretében együtt lebeg a korábbi „valutakigyó” országainak valutáival a francia frank és az olasz líra, míg Anglia egyelőre *kivülről* figyeli ezt a közös piaci vállalkozást. A nyugat-európai pénzrendszerben központi szerepet játszik a nyugatnémet már-

ka, a részvevő országok valutáinak egymáshoz viszonyított árfolyamában csak minimális — 2,25 százalékos — mozgást engedélyez a megállapodás (kivéve Olaszországot, amely bővebb határt harcolt ki magának.) Lehetőség viszont a valuták „klasszikus” fel-, illetve leértékelése; több kisebb kiigazításra már sor is került az EMS életbe lépése óta.

A pénzrendszert a második szakasz tette volna teljessé. Ez egy központi bank és a jelenleg csupán könyvelési egységként létező közös pénz, az ECU — *European Currency Unit* — helyébe egy kézzelfogható közös valuta létrehozását jelentette volna; az

eredeti tervek szerint 1981 elején. Az International Herald Tribune magyarázata szerint a halasztásnak elsősorban politikai okai vannak: a közös bank és a közös valuta a szuverenitási korlátozásának elemeit hordozza magában. Az EMS létrehozásában kulcsszerepet játszik, hogy a választások előtt álló országokban ez a kérdés állapotot szolgáltathat a vezetők elleni bírálatra.

A technikai munka a halasztás ellenére folytatódik az EKG pénzügyi bizottságában és az EMS eddigi eredményeit — ki-váltképp a nyolc ország valutáinak egységes fellépését a dollárral szemben — minden részvevő meg akarja őrizni.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Kerékpárláz Angliában

Nagy-Britanniában soha nem látott népszerűségnek örvend a kerékpár. Az elmúlt évben 1,4 millió darab kerékpárt adtak el belföldön, kétszer annyit, mint 1977-ben. A közlekedési minisztérium adatai szerint mintegy 8 millió brit polgár rendszeresen két keréken közlekedik, s ez egyebek között a benzinárak emelkedésével, a környezetvédelmi kampánnyal, illetve a több

testmozgásra buzdító orvosi intelmekkel magyarázható.

Acélcsovek az NSZK-ból a Szovjetunióhoz

A Mannesmann és a Thyssen NSZK-beli acélgyár bejelentette, hogy mintegy 700 millió nyugatnémet márka értékben 700 ezer tonna nagy átmérőjű acélcso szállítására kapott szovjet megrendelést. A Szovjetunióban a csöveket földgázszállításra fogják felhasználni.

Már nem csapja meg őket a füstje...

Búcsú a gőzmozdonytól

Stephenson, a gőzmozdony feltalálója valószínűleg nagyobb jövőt jósolt Rocket-jének, amikor 1814-ben útjára bocsátotta a világ első füstölő, pöfögő, sínen futó járművét. A fejlődés, a modern idők változásai és követelményei előbb szorították ki a gőzparipát, mintsem azt a híres feltaláló gondolhatta volna. A debreceniek is évszázadokig tartó közös munkában bízhatunk, amikor csaknem 123 éve, 1857. november 19-én, Erzsébet napján nagy várakozással fogadták az állomásra érkező első gőzerejű mozdonyt. Az iparosodó alföldi város a századforduló idején az ország vasúti hálózatának fontos csomópontja lett. Sikertörténet a helyreállítás akkori is, amikor a II. világháborúban 110 elpusztult gőzmozdony helyett kellett ismét működőképes gőzmozdonyokkal ellátni a csomópontot. Alig tíz gőzmozdony maradt meg a háborúban, ezekkel kezdték el az újjáépítéshez szükséges áruk vontatását, illetve szállítását.

Napjainkban a hajdú-bihari megyeszékhely vasútállomásán át sok millió tonna áru utazik legnagyobb szárazföldi „kikötőnk”, Záhony felé. Igaz, az utóbbi tizenöt évben már Diesel-szerelvények is segítettek az öreg füstösök munkáját, de még

sokáig versenytárs maradt a gőzmozdony. Egészen pontosan tegnap délig, amikor a Debreceni Vasútigazgatóság területén dolgozó utolsó gőzmozdonyt elbúcsúztatták. A 424165-ös számú mozdony 1942 óta rója a síneken a kilométereket. Utolsó útjára a megyehatárig barátai, mint meghívott vendégek, nyugdíjas mozdonyvezetők és fűtők, a MÁV-osok népes csoportja kísérték. Azok az emberek, akik szolgálati idejük legnagyobb részét még gőzmozdonyon teljesítették. A debreceni nagyalállomásra Szombathelyre indult az utolsó gőzös. Püspökkladánytól már csaknem magányosan pöfögtek; nem vitt magával utasokat...

Az elmúlt években a Debreceni MÁV Igazgatóság területén a beruházások és a fejlesztések eredményeként megszolgált „nyugdíjazását” az utolsó gőzmozdony. Csupán az elmúlt esztendőben több mint 300 millió forint értékben kapott korszerű villanymozdonyokat és motorvonatokat a csomópont. Így máttól a vasútigazgatóság két megyéjében, Hajdú-Biharban és Szabolcs-Szatmárban nem sípol többé a gőzös. Helyette villanymozdonyok fűtött hallhatják az itt élők...

Hajdú István

Nyugat-berlini per, páncélablakokkal

Megkezdődött csütörtökön Nyugat-Berlinben a Lorenz-II-per. A per kiegészítője az 1978 tavasza óta „csordogáló” és számos botrányal tarkított első számú Lorenz-pernek, amelynek hat vádlottja ellen az a vád, hogy az úgynevezett „Június 2. Mozgalom” tagjaként többek között 1974 novemberében részt vettek Günter von Drenkmannak, a nyugat-berlini törvényszék elnökének meggyilkolásában, 1975. február 27-én pedig a per „névadójának”, Peter Lorenz CDU-politikusnak, a városi parlament jelenlegi elnöké-

nek elrablásában. A most megnyitott „pötpér” négy vádlottja — Gabriele Rollnik, Gudrun Stürmer, Angelika Goder és Klaus Viehmann — az ügyészség vádirata szerint ugyancsak részt vett a „Június 2. Mozgalom” terrorakcióiban.

A Lorenz-II-per számára — a Lorenz-I-per tárgyalóterme alatt egy emelettel — „potom” 200 ezer márkás költséggel rendeztek be „szuperbiztos” bírósági tanácsot: a helyiséget páncélozott ablakok védik, a vádlottak padját golyóbiztos üveg veszi körül.

Munkaszervezők Angliából

Több cérna készül Nagyatádon

Az idén a tavalyinál is nagyobb feladat vár a Nagyatádi Cérnagár kollektívájára. A tennivalókat részletező műszaki konferencián bejelentették: az elmúlt évben bebizonyosodott, hogy jól sikerült a rekonstrukció. Amikor az öreg gyár berendezéseinek korszerűsítéséről döntöttek, úgy számoltak, hogy 130 tonnával növelhetik a termelést. Nos, tavaly 500 tonnával gyártottak többet, mint a korszerűsítés előtt.

Az ország legnagyobb varró-cérna-készítő üzemében az idén összesen 1700 tonna árut gyártanak. Nagy részét — több mint 1260 tonnát — exportálják, hiszen a Nagyatádon készült varró- és himzőcérna a világ sok országában keresett cikk. A legtöbb azonban a Közel-Keleten kel el.

A gyár történetének legnagyobb feladatáról többen azt mondták, hogy nehezen teljesíthető, de a terv reális. A tavalyinál gazdaságosabb kivitelre van szükség, csökkenteni kell a termelési költségeket. A megoldás módját is meghatározták: a takarékoság. Ennek üzemenként változnak a feltételei. A festőben például úgy szervezik meg a munkát, hogy a tőkés valutáért vásárolt színező festékekből minél kevesebb menjen kárba. A gépek, a nagy teljesítményű berendezések kapacitásának kihasználására hamarosan szervező munka kezdődik. Eitler György, a Pamutfonóipari Vállalat vezérigazgató-helyettese a műszaki konferencián bejelentette: a könnyűiparban jól ismert Werner-céggel megállapodás született a termelés szervezéséről. Az előzetes felmérések már megtörténtek. Ennek alapján az

angol cég vállalta, hogy a termelés teljes megszervezése után 25 százalékos termelékenységnövekedés várható Nagyatádon.

(kerca)

A minap, késő este, lefekvés előtt, dugig jóllaktam kacsapecsiszenyével. Minthogy régi szenvedélyem az előrecsomagolt termékek fogyasztása közben a tásakon, illetve a benne található feliratok tanulmányozása, figyelmeimet megragadta a kis, kerek papundecli-lapoccska, amelyen ez állt: „Hatósági állatorvos vizsgálta.”

Vajon hogyan mehet végbe ilyen vizsgálat? — kezdtem töprengeni még falatozás közben, s az ágyban sem hagytam nyugodni a kérdést. Azután egyszerre, hirtelen, minden megvilágosodott előttem.

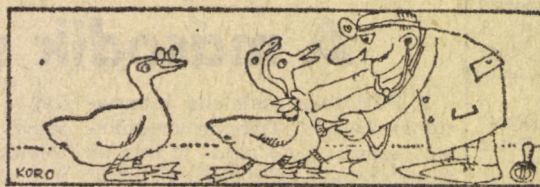
Persze hogy ott ül a tekintélyes külsejű, hófehér köpenyes doki a kacsafarm korszerűen berendezett ambulanciáján, s nyájában, egyenként szólítja be a pácienseket:

— Tessék, csak tessék, asszonyágok! Ne torkodják kérem, Gácsér úr... Türelem, türelem, mindenkivel végzünk időben, csak méltóztatásuk liba... illetve ka-

Kacsa

csasorba állni. Így ni! Hát lássuk az elsőt. Nos, hogyan szolgál a kedves egészsége, van-e valami panasz? Hogyan? Nem értem! Ja, vagy úgy! Sziveskedjék kitégni a csőrét, és azt

lyet lélegzünk, ki-be, ki-be... Sziveskedjék közben nagyot sóhajtani, gondoljon a sorsára, ha másképp nem megy... Tökéletes! De mi ez itt? Könyörgöm, ne tessék a rendelőre rondítani, elég

mondani, hogy „háp! Jól van, köszö, kitűnő! Ejnye, ejnye, be tetszett kapni a kanalat... Pedig az népvagyón! No, sebah, majd leírjuk gyógyeszközként... Emelje fel, kérem, a szárnyát, rátekerjük itt ezt a mi-csodát, hehe, megmérjük a vérnyomását. Príma, teljesen szabályos! Most pedig ne tessék megijedni, amit odaszorítottok, az még nem kés, csak sztetoszkóp. Mé-

tágas odakinn... Miért nem tetszett előbb elvégezni? Hát így neveltek magukat a térszben? Mit szól majd a takarító néni, úgyis mindig ki akar lépni... Na mind-egy, fátyolt rá, legalább egy lapáttal! Most még egy icipici szűrés, ne féljen, nem fog fájni, már meg is vagyunk... Gyorslabor, kérem a vérvizsgálat eredményét! Negatív? Nagyszerű! Gratulálok, ön telje-

Magyar-szovjet tévésegüjttmüködés

Két évre szóló magyar-szovjet televíziós együttműködési munkatervet írt alá Moszkvában Nagy Richárd, a Magyar Televízió elnöke és Szergej Lapin, a szovjet állami rádió- és televízióbizottság elnöke. A munkaterv 1980-81-re jelöli meg a két ország televíziója együttműködésének legfontosabb feladatait. A dokumentum értelmében a két intézmény tervbe vette a kiemelkedő jelentőségű évfordulók közös megünneplését, a két ország életének bemutatását, televíziós műsorok, filmek cseréjét. A magyar és a szovjet televízió közös filmeket forgat, portré- és dokumentumfilmeket készít a magyar-szovjet kapcsolatok széles körű bemutatására.

Raduga-program

Föld körüli pályán a Sztacioner 2.

Szerdán a Szovjetunióban Föld körüli pályára bocsátották a Raduga (Szivárvány) távközlési műholdprogram legújabb egységét. A program célja az, hogy a műholdak segítségével javítsa a távközlési és televíziós közvetítési lehetőségeket.

A Raduga műholdon fedélzeti közvetítő berendezést helyeztek el, hogy azzal a centiméteres hullámhosszú sugárzóval, megskatolás nélkül működő telefon- és táviró-összeköttetést tartssanak fenn és segítségével a szovjet központi televízió színes és fekete-fehér adásait az Orbita-állomások hálózatára továbbítsák. A hivatalosan Sztacioner 2. néven bejegyzett műhold berendezései kifogástalanul működnek.

Műemlékek helyreállítása

Sárospatakon folytatják a várnegyed védett együtteséhez tartozó Kádár Kata utcai barokk épület restaurálását, s befejezése után itt helyezik el Andrásy Kurta János szobrászművész alkotásainak gyűjteményét, amelyet a művész a városnak adományozott. Folytatódik a munka a Rákóczi fejedelem által alapított, egykori pataki kollégium főépületén is, amelyben most a Rákóczi-gimnázium működik. Jövőre már a helyreállított épületben akarják ünnepelni az iskola alapításának 450. évfordulóját.

JEGYZET

Csendet!

Örömmel jelenthetem: erősödik a zajveres a csend körül. Ne tessék félreérteni, nem a zajcsinálókat dicsérem, hanem a csendet követelőket köszöntöm, akik egyre hangsúlyosabban hallgatják hangjukat a környezetvédelem különböző fórumain.

Követelők, és nem javaslok, kérők, tanácsolók, ajánlók. Merthogy a betegségstatisztikák szerint elodázhathatlan teendő a zaj elleni védekezés. Az egészségügyi szakemberek hatékonyabb szankciókat sürgetnek. S nem, mert divatos téma manapság vészharangot kengatni a környezeti ártalmak miatt. A baj már velünk van: hazánkban tíz-és tízezerben mérhető a zaj áldozatainak száma.

Nem túízás áldozatokról beszélni. Ha a zaj miatt rosszul alszunk, nem regenerálódik a szervezet. A normálisnál magasabb zajszint mellett lassul a gyomormirigyek működése, emésztési zavarok keletkeznek. A zaj stressztáráására könnyen képződik gyomorfekély. A magas vérnyomás, a neurózis ki-

alakulásában, a balesetek egy részében a zaj a vádlott.

A zajszabvány szerint 85 decibelt túllépni sem idelegesen, sem folyamatosan nem szabad, előlött már az egészségre veszélyes zóna kezdődik, sérül a hallószerv, a központi idegrendszer, a keringési mechanizmus. Mennyi ez a 85? — az ébresztőóra ketyegésének zajszintje 35-40; a társalgási beszédé 70, az utca zajáé 80, a szövedéke 90-100, a repülőgépe 120 decibel fölött van.

A munkásvédelmi törvények előírják: ahol nincs lehetőség zajmegelőző műszaki megoldásokra, ott kötelező az egyéni védőeszközök használata. Az országban már hét megyei KÖJAL — hatósági jogkörével élve — üzemrészekre, munkahelyekre lebontott akusztikai tervek elkészítését írja elő a vállalatoknak. Hangsúlyozzuk: írja elő, s nemcsak javasolja.

Ez már keményebb hang a korábnál. A csend védelmében azonban nincs felső határa a számonkérés decibeljeinek.

AA

A kis csomag hamar előkerült

Egy nulla = 900000 forint

A Lőrinci Szalagszövés és Csipkegyárban azon a decemberi napon a fizetésekért rakta a borítékba a 41 éves Rácz Kálmánné könyvelő és a 37 éves Skrinya Saranik Agnes pénztáros. Száznegyvenezer forintot kellett szétosztaniuk, s már az utolsó nevet is kipálták a bérlistáról, amikor még jókora összeg volt előtűk a bankból kihozott pénz. Egészen pontosan 900 ezer forint. Ma már nehez lenne megállapítani, kinek az ötlete volt, hogy tévedésből került hozzájuk a pénz, tehát nyugodtan megtarthatják. Később a rendőrségi vizsgálatnak sem sikerült ezt megállapítania, hiszen mindkét nő azt állítja: a másiké. Tény, hogy akkor decemberben Ráczné a hatalmas összeg láttán pillanatok alatt összecsomagolta az ötszáz bankjegyeket, becsúszta a szatyrába, nyomban kivitte a gyár területéről. Mindketten úgy gondolták, hogy a tévedésből hozzájuk került pénz minden következmény nélkül megtarthatják.

Ráczné a közelben lakó barátjához ugrott föl, és megkérte, hogy őrizze meg ezt a csomagocskát, amelyben karácsonyi ajándék van, és ő nem akarja hazavinni.

A bankban pénztáráskor természetesen kiderült az óriási hiány. F. L.-né pénztáros nyomában jelentette főnökének, akivel együtt elkezdtek vizsgálni, kinek, vagy melyik vállalatnak fizettek ki aznap nagyobb összeget. Előkerült a csipkegyár címet-jegyzéke. A pénzről a felvevőnek ugyanis kötelező ezt a dokumentumot elkészítenie. Ezen szám szerint kell megjelölnie, milyen című pénzből hány darabot kér. A csipkegyári címetjegyzéken az első tételnél azonnal kiugrott a tévedés. Skrinya Saranik Agnes, aki mindössze egy hónapja dolgozott a vállalatnál, kétszáz darab ötszáz forintos helyett — állítása szerint: tévedésből — kétezer ötszáz bankot igényelt, ám az összeg rubrikába csupán száz-ezer forintot írt be. A többi tétel és a végösszeg: a száznegyvenezer forint rendben volt. Az óriási tévedést J. A.-né, a bankfiók számfeljője sem vette észre, akinek pedig ellenőriznie kellett a címetjegyzéket. F.-né automatikusan kiadta a kétezer darab ötszáz bankjegyet, és föl sem tűnt neki, hogy ekkora halom pénz már jóval több lehet az igényelt száznegyvenezerénél. Azután rendre-sorra átadta a százásokat, ötveneseket és húszásokat, összesen még 40 ezer forint értékben.

A bankból, amikor mindez kiderült, telefonáltak a gyárba, ahonnan azt a választ kapták, nincs náluk több pénz. A hiányt — a címetjegyzéken tapasztalt tévedéssel együtt — jelentették a rendőrségnek. Amikor a nyomozók megjelentek Rácz Kálmánnénál és Skrinya Saranik Agnesnél, mindent bevallottak, és a barátjától, aki nem is tudta, mit rejt a karácsonyi csomagocská, hiánytalanul előkerült a kilencszáz ezer forint.

A XVIII. kerületi Rendőrkapitányság jogtalan elsajátítás ügyében befejezte a vizsgálatot. A vádemelési javaslatot, amelyben a bank két dolgozójával kapcsolatban a társadalmi tulajdon hanyag kezelése szerepel, átadta az ügyészségnek.

G. Sz. L.

b. k.

Mongol gazdaság

Változatlan dinamika

Mongólia hatodik ötéves tervének *negyedik* esztendejében készített számvetés tervszerű fejlődésről, gyors növekedésről számolhat az annak ellenére, hogy a tervidőszak első két évében a természeti feltételek meglehetősen kedvezőtlenül alakultak. A nemzeti jövedelem — 1975-höz képest — összességében 25 százalékkal nőtt, a lakosság reáljövedelme pedig több mint 20 százalékkal emelkedett.

A fejlődés irányai

Mongólia gazdaságában a mezőgazdaság szerepe döntő jelentőségű. 1979-ben az állattenyésztés kiugróan jó évet zárt, ugyanakkor a szemestermény-eredmények elmaradtak a tervezettől. Népgazdasági szinten az ipar túlteljesítése ellensúlyozta a mezőgazdasági szektort, elsősorban a fogyasztási cikkek gyártó ágazatokban. Így terven felül adott áruállapot a kereskedelem részére a bőr-, a textil- és az élelmiszeripar. A javuló kínálatra mindenképpen szükség volt, mivel a lakosság vásárlóereje erősen megnövekedett. (Az állam 1979-ben ugyanis megnövelte az adómentes jövedelmek felső határát, és az adózás alá eső sávban is csökkentette az elvonási kulcsokat.)

A gazdasági fejlődésben jelentős szerepet játszott 1979-ben a KGST-országok sokoldalú segítségnyújtása is. Szovjet közreműködéssel tavaly mintegy 140 beruházás kivitelezése folyt, és ezek közül átadtak egy bőrkikészítő, több mezőgazdasági nagyüzemet és öntözési rendszert, valamint rádióállomásokat, lakóházakat.

A tervbizottság elnöke hiányosságként említette meg beszámolójában a munka minőségének nem kielégítő javulását, a termelésnek a tervezettől elmaradó hatékonyságát. A technológiai feyelem lazulása következtében például, az állattenyésztésben csökkent a sertés- és baromfiús-termelés. A szemes termények betakarítási előirányzataitól is gyakran eltértek, mert nem fordítottak kellő gondot a szemvesztések elkerülésére. Láthatóan gondot okoz a befejezetlen beruházások állomány-növekedése, a termelő állóeszközöknek az optimálistól elmaradó kihasználása, valamint a vállalatok nem kielégítő szervezettsége.

Az 1980-as népgazdasági terv — a fejlődési dinamika fenntartása mellett — előirányozza a hibák kijavítását. Az összertermé-

kibocsátás az 1979-hez képest 9 százalékkal nő olyképpen, hogy a növekménynek legalább *kétharmada* a termelékenység javulásából származik. A mennyiségi növekedés mellett hangsúlyt kap a felhasznált energia- és anyagköltség szem előtt tartása, a gazdaságosság és a takarékoság jegyében.

A terv szerint az önköltség az iparban 0,7 százalékkal, a mezőgazdaságban több mint 10 százalékkal csökkenthető. A gazdálkodó egységek kötelesek — adottságaiknak megfelelő — takarékosági tervet készíteni és annak időarányos teljesítését ellenőrizni.

Az állatállomány növekedését 1980-ban 2,2 százalékkal határozták meg. A teljesítés feltételeit a technikai felszereltség javításával kívánják alátámasztani 2700 új állattartó-létesítményt adnak át, növelik a takarmányfelvásárlást, az öntözött területek arányát. Az ágazat termelését ez évben 1500 felsőfokú végzettséggel rendelkező új szakember is segíti. Jelentős feladat az ipari termelés 14,3 százalékos emelése — 1979-hez képest. Figyelemre méltó, hogy a tervezett beruházások több mint egyharmada az energiaszektorban realizálódik.

Az ideai tervek

Az átlagot jóval meghaladó mértékben, 49 százalékkal emelkedik a bányászat hozama, mely célkitűzést jórészt mongol-szovjet közös vállalkozásban, az exportlehetőségeket figyelembe véve kívánják megvalósítani. A feldolgozóiparban az idén megkezdik a teherautó-pótkocsik gyártását, a közúti járművek nagyüzemi karosszériajavítását. Az élelmiszeriparban a tejtermék-kibocsátás jelentős, több mint kétszeres növekedésére számítanak. A Központi Bizottság határozata értelmében 1980-ban csak azokat a beruházásokat kezdhetik meg, ahol adottak a gyors megvalósítás feltételei.

Az ideai terv a lakosság élet-színvonalának további emelését irányozza elő. A pénzbevételek 5,6 százalékkal, a kiskereskedelmi forgalom várhatóan 7,5 százalékkal emelkedik. Tovább folyik az új öntözési rendszer és gazdaságirányítás bevezetésévégrehajtása, az ipari termelés 80 százalékat tavaly már az új feltételek között működő üzemek adták a mongol népgazdaságnak.

G. Gy.—Sz. P.

Kit húzott a húzózár?

Késés miatt import — Az Elzett megpróbál változtatni

Sokan ismerik azt a bosszúságot, amit egy elromlott cipzár okoz. Nem nagy értékűről van szó — de a néhány forintos apróság miatt sokszor használhatatlan a ruha, a nadrág. Kicsérélni pedig nem is olyan egyszerű: sokszor hetekig keressük a megfelelő színt vagy méretet — s a javításra vállalkozót. Az új divat, a sportos öltözködés egyre nagyobb mennyiségben alkalmazza a cipzárakat. Lesz-e elegendő belőle, bőví-e a választék — erről érdeklődtünk a hazai gyártótól, az Elzett Lemezárugyár igazgatójától, Dutka Antaltól.

— Az elmúlt években sokan okkal szidták bennünket pontatlan szállításainkért — válaszolta. — A negyedéves, féléves késések nem kis kárt okoztak az iparvállalatoknak, amelyek gyakran éppen a mi hibánkból, nem tudták teljesíteni megbízásait, hazait, külföldit egyaránt. Ezért aztán, ha tehetjük, szívesebben rendeltek külföldről. *Valutáért húzózárakat*, amely bár drágább volt, de pontosan, a megfelelő színekben érkezett.

Teljesítmény szerint

Azt azonban aligha engedhetjük meg, hogy olyan termék behozatalára költjük a szükséges devizakeretet, amit idehaza is gyártunk, s aminek a fejlesztésére már eddig is nagy összeget fordítottunk. A műanyag húzózár licencét ugyanis a svájci Opti cégtől vette az Elzett, s ugyancsak svájci és NSZK-beli automata és félautomata gépeken folyik a gyártás. Ebben az esztendőben már csak olyan cipzár behozatalára nyílik lehetőség, amelyet idehaza nem tudunk gyártani. Ily módon nagy felelősség hárul a hazai termelőre: mi a biztosíték arra, hogy ezentúl határidőre fognak szállítani?

— Valamennyi partnerünket megkerestük. Kértük, tekintsenek

el előző évi lemaradásainktól, 1980-ra megkötöttük a szerződéseket. Megállapodtunk, hogy havonta milyen mennyiséget fogunk szállítani. Hogy nem pusztán szavakról van szó, tükrözi, hogy január elsejétől *dolgozónk fizetése*

is attól függ, miként teljesítik a megrendeléseket. Januárban 82,5 százalékkal többet tudunk tenni ígéreteinknek, de február végére behozzuk azt a késést, amit a termelői árváltozások okoztak.

Az ígéreteket tettek követik. Érdeklődtünk például az Elzett egyik legnagyobb vásárlójánál, a Vörös Október Ruhagyárban. Az első negyedévre rendelt 149 ezer darabból február 15-ig mintegy nyolcvanezret már megkaptak — derült ki a válaszból. Az Elzett új poliamid nadrág húzózárával valószínűleg a következő félévtől importot válthatnak ki.

A drága takarékoság

Sokszor szidjuk a villámzárak minőségét. Ez — az igazgató véleménye szerint — sokszor annak köszönhető, hogy nem a megfelelő cipzár felhasználásra. Mint minden más használati tárgyhhoz, a húzózárakhoz is készül *használati utasítás*. Ennek alapján rendelkeznek a gyárak is, de

sokszor néhány forintot meg akarnak takarítani, s az olcsóbból — alkalmatlanból — rendelnek. Így aztán 4-5 forintot sikerül is „megspórolni” egy-egy rugdalózónál, mackóruhánál, ha gyengébb húzózárat varrnak bele, de a termék élettartama sokkal rövidebb. Így az *olcsóbb termék a vásárló, végső soron a gazdaság számára mégiscsak drágább*.

Remélhetőleg az üzletekben is hamarosan találkozhatunk a húzózárak minőségi megjelölésével. A Lemezárugyár 32-féle színben gyárt cipzárakat, de valljuk be, hogy ilyen színkálával aligha találkozhatunk egy-egy Röltex-üzletben. Ezentúl, az ígéretek szerint — amennyiben a kereskedelem rendel — lesz elegendő. Erre az esztendőre a belkereskedelem 1 millió tolvométerrel, kevesebbet kért — főként vékony fogú műanyag cipzárból — mivel tavaly nagy mennyiséget hozott be külföldről.

Választék bővítéssel is

A lakosság jobb ellátása érdekében az Elzett bemutatókat tartott. Legutóbb például a Skálában, ahol a kivánt húzózárat *tesztelés szerinti méretre is elkészítették*. Bármelyik áruháza részére szívesen adnának *eszközöket* ilyen célra, betanítanak az eladók. Egyelőre azonban *nem igénylik*, feltehetően azért, mivel aligha lehet nagy üzletet csinálni a húzózárakból. (Így jelenleg legfeljebb az Elzett fővárosi mintaboltjában, az V. ker. Nvári Pál utcában lehet tetszés szerinti húzózárat vásárolni.)

Tervezik a választék bővítését a divatos elefántfogú, fröccsöntött fogú húzózárral, amelynek gyártási technológiáját ugyancsak a svájci Opti cégtől akarják megvásárolni.

B. Mezei Éva

Cikk a Partijnaja Zsinyben

Csepel ma és holnap

Moszkvai tudósítónktól.

A Partijnaja Zsiny — az SZKP KB folyóirata — idei negyedik számában Ernst Antalnak, a Csepel Vas- és Fémművek pártbizottsága első titkárának cikkét közli a Vörös Csepel ma és holnap címmel.

Az írás a budapesti nagyvállalat történelmi múltjának áttekintése után hangsúlyozottan szól a csepeliek külgazdasági kapcsolatairól, mindenekelőtt a KGST keretein belül végzett együttműködésről.

A Szovjetunióval megvalósított kooperáció példái után Ernst Antal rámutat, hogy a csepeli dolgozók ünnepi munkaversenyyel készülnek Lenin születésének 110. évfordulójának, valamint hazánk felszabadulása 35. évfordulójának megünneplésére.

Fejlesztés Ménkesen

Sikeres próbaüzemelés után új szállítópályán továbbítják a szenet a Nógrádi Szénbányák ménkesi aknaüzemében. A 100 millió forintos költséggel épült új szállítóvágatot korszerű berendezésekkel szerelték fel, új, nagy befogadóképességű *széntároló bunkert* építettek. A rekonstrukció befejeztével a kitermelt szén útját a korábbi 75 percről 20 percre csökkentették.

Az új beruházás lehetővé teszi, hogy a *bányások fel- és leszállási ideje is csökkenjen* a mostani másfél órától mintegy *harminc perc*re. A ménkesi rekonstrukció megteremtette a lehetőséget ahhoz, hogy a jelenleg száz vagon szenet kibocsátó aknaüzem — egy feltárás alatt álló új szénmező bekapcsolásával — elérje a napi 140-150 vagon széntermelést.

Sajtótájékoztató a MÉM-ben

Most kötik a szerződéseket

A szerződések megkötését a felvásárlók idén korábban kezdték, mint tavaly, így a mezőgazdasági üzemek megalapozottan állíthatják össze terveiket — tájékoztatták az újságírókat a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériumban. A tájékoztatót elmondották, hogy az *olajos magvak* vetési előirányzatát túlteljesítették, a *cukorrépa* termőterületét pedig leszerződtek. Az ipar a kedvező világgiazi értékesítési lehetőségekre alapozva *pótszerződéseket* is köt. Előrehaladott stádiumban vannak a *bor- és a dohányipar szerződése* is.

Kedvező, hogy a *friss zöldségfélékből* a tervezettnél többel számolnak a felvásárlók, mert a kínálat kielégítő. A tartósiópar számára a zöldségtermesztők jó ellátást tudnak majd biztosítani. A mezőgazdasági üzemekben

főlkészítették a gépeket a tavaszi munkákhoz, amelyekhez általában *kiegélítő az alkatrészellátás*, bár néhány traktortípushoz tartozó nélkülözhetetlen felszerelés hiányzik, ami gondot okoz a gépjavításban.

A *műtrágya- és növényvédőszer-ellátás* általában jó — mondták a MÉM-ben, csupán néhány *keresett vegyianyagból* nincsen elegendő. Helyettük más, *hasznosított rendeltetésű készítményt* ajánlanak majd a gazdaságoknak. A hazai vegyipar erőfeszítéseket tesz a hiányok pótlására, s olyan készítményeket is gyártanak majd, amelyeket korábban külföldről *szereztünk be*. Nem okoz gondot az *állatállomány takarmányozása*, a tavalyi takarmány minősége jobb, mint az elmúlt időszakban, amely a *hozamok javulásán* is megmutatkozik.

Megkezdtek a gyártást

Beérett a „zöld alma”

A Kozmetikai és Háztartás-vegyipari Vállalat régóta ígéri az almaszappant Úgy hallottuk, hamarosan az üzletekbe kerül — *Losonczy Károlytól*, a KHV műszaki igazgatóhelyettesétől érdeklődtünk.

— Hétfőn kezdtük meg a magyar almaszappan gyártását, amely néhány napon belül, de legkésőbb a jövő héten már kapható lesz. Igaz, kevés lesz belőle, egyelőre 100 tonnát gyárthatunk, ennyi alapanyagunk van.

— Az *almailatú Velvetina sampon hosszú ideje hiánycikk*, pedig hamar megkedvelték a fogyasztók. *Miért nem árusítják?*

— Késve kaptuk meg az alapanyagot, az illatot ugyanis külföldről vásároljuk. Gondok voltak a PVC-flakon gyártásával is, de már megkezdődött a zöld Velvetina sampon gyártását, és szintén szállítunk a nagykereskedelmi vállalatnak belőle.

— *Milyen újdonsággal jelentkezik legközelebb a KHV?*

— A második félévben újabb szappannal, a mandarin illatúval jelenünk meg. Már kísérletezünk gyümölcs-samponok gyártásával is, amelyeket ugyancsak a második félévben hozunk majd forgalomba.

— mezei —

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Malaysia ónhatalom

Hivatalos adatok szerint a Malajziai Államszövetség 1979. évi *öntermelése* 63 000 tonna volt, vagyis 3 százalékkal több, mint 1978-ban. Az ón Malaysia egyik legfontosabb exportterméke. Malaysia 1979-ben csaknem 50 000 tonna ónt exportált. Ez a mennyiség csaknem egyharmada annak a 147 000 tonna ónnak, amelyet a többi óntermelő ország juttatott a világgiaicra.

Románia új bankjai

Romániában államtanácsai rendelettel *hét nyugati bankfiók* működését engedélyezték. A párizsi Societe Generale Bank nyit fiókot, és az egyik frankfurti banktársaság. Ez utóbbi Frankfurt—Bukarest Bank AG néven nyugatnémet-román vegyesbank formájában fejti ki működését Románia területén. A két bankfiók a *kereskedelmi bankokra sajátos tevékenységet* folytathat a Román Külkereskedelmi Bankkal, a Romániában működő egyes idegen bankok külföldi fiókjaival, valamint külföldön *székelő természetes vagy jogi személyekkel*. Az államtanács törvényerejű rendelete értelmében az alábbi bankműveleteket végezheti a két fiók: *letételek elfogadása, pénzalapok el-*

helyezése, valutahitelek elfogadása és nyújtása, valutáris döntőbíróági műveletek, külföldön székelő természetes és jogi személyek közötti kereskedelmi és nem kereskedelmi elszámolási műveletek, valamint a működési engedély előírásai szerinti más műveletek. A két bankfiók bankműveleteket végezhet Romániában *székelő természetes vagy jogi személyekkel*, valamint *ideiglenesen Romániában tartózkodó természetes személyekkel*, de csak a Román Külkereskedelmi Bank közvetítésével.

Tönkrement gazdák

Belgium mezőgazdasága súlyos *nehézségekkel* kénytelen megbirkózni. 1978 decemberétől 1979 decemberéig több mint 4,5 ezer *gazda ment tönkre*, vagyis az egyéni gazdálkodóknak 4,2 százaléka. Az említett időszakban a *vetésterület* Belgiumban több mint *tízezer hektárral csökkent*. A mezőgazdák csődje és a mezőgazdasági termelés csökkenése szoros összefüggésben áll azzal a mezőgazdasági politikával, amely csak a *nagy mezőgazdasági monopóliumok érdekeit tartja szem előtt*, nem törődik a kis- és közepes gazdaságokkal, amelyek nem képesek versenyezni a nagygazdaságokkal.

A Magyar Hírlap Hajdú-Biharban

A Tanácsok Fóruma ezúttal Hajdú-Bihar megyébe látogatott. Alapos okunk volt arra, hogy ezt a megyét barangoljuk be: jó ne-

hány, országosan is figyelemre méltó tanácsi munkamódszerről számolhatunk be olvasóinknak.

Igy például Berettyóújfalu városi választásának körülményeiről arról az áldozatos településfejlesztő munkáról, amely végül a városi címet, rangot jelentette a hajdú-bihari nagyközségnek. Utunk Hajdúnánásra vezetett, ahol a török-szentmihályi ügyfélszolgálati iroda nyomán korszerűsítették, egyszerűsítették a lakossági ügyintézését. Nem kevésbé érdekes egy másik település, Hajdúdorog nagyközség szerepe sem: mint nagyközséggé jelölték ki. Végül beszélünk arról, hogy a megyei művelődési központ az átadása után eltelt egy év óta mi ként vált népszerűvé a város lakossága körében.

Például Hajdúnánás és Hajdúdorog

A korszerűsítés kettős haszna

IGAZGATÁS

SZERVEZÉS

A Hajdú-Bihar megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága az elmúlt esztendőben — az államigazgatási munka korszerűsítése és egyszerűsítése érdekében — megbízta a Hajdúnánási Városi Tanácsot egy ügyfélszolgálati iroda létrehozásával. Miért éppen Hajdúnánásra esett a választás, és miként boldogult a helyi apparátus ezzel a feladattal? — kérdeztük Tarr Sándor tanácselnököt.

— A választás nem véletlenül esett ránk. Tanácsunkon ugyanis már évek óta két munkatársal eredményesen működött egy ügyfél-tájékoztató iroda, tehát — ha kicsiben és más méretekben is — gyakorlati tapasztalatunk volt róla, milyen lehetőségek rejlenek az új típusú ügyfélszolgálati rendszerben. Az országos hírű török-szentmihályi mintát a helyszínen tanulmányoztuk, mielőtt megkezdtük volna irodánk szervezését. Abban, hogy a megyei tanács éppen ránk gondolt, az is közrejátszott, hogy városunk jellege, struktúrája hasonló, mint Török-szentmihályé.

A tájékoztatótól a szolgálatig

Hajdúnánáson az államigazgatási munka korszerűsítésének összetett feladatában az ügyfélszolgálati iroda kiépítése csak az egyik — igaz, a legfontosabb — lépcső volt. Létre kellett még hozni egy központi leíróirodát, egy központi iktatót, és egyéb szervezési feladatok is vártak a tanács vezetőire.

— Ügyfélszolgálati irodáknak nem kellett új épületet emelni, a régi városnéző földszintjén kapott helyet. Itt 18 munkatársunk dolgozik, intézi a lakosság ügyesbajos dolgait. Az igazgatási osztály hét dolgozóval képviselteti magát, a pénzügyi osztály adócsoportjának ugyanennyi dolgozója teljesíti itt a szolgálatot, míg a műszaki osztály két szakembere szinte felosztotta egymás között a várost. Az irodában dolgozik még az egészségügyi osztályunk szociálpolitikai előadója, valamint a titkárság szervezési ügyekkel megbízott munkatársa. Az ügyfélszolgálati rendszer eddigi tapasztalatunk szerint lényegesen gyorsítja az ügyintézés: tíz-tizenöt percnél többet senkinek sem kell várakozni.

Az új szervezeti forma tehát javította Hajdúnánáson az ügyintézés, ráadásul a tanács különböző osztályain dolgozóknak több idejük marad átfogó jellegű, a város jelenét, jövőjét meghatározó feladatok ellátására. Az igazsághoz tartozik azonban, hogy az ügyfélszolgálati irodában dolgozók — részint a hosszú évek alatt kialakult és beidéződött munkastílus, másrészt a kezdeti apró zökkenők miatt — az első napokban kissé tartózkodóan fogadták az új szervezeti formát. Egy-

két hónap azonban elegendő volt ahhoz, hogy mindenki a gyakorlatban is meggyőződjék róla: az ügyfélszolgálati iroda nemcsak a lakosság kényelmét, hanem az apparátusban dolgozók munkájának könnyítését is szolgálja.

Együtt a lakossággal

A megye másik államigazgatási szempontból érdekes és sajátos települése Hajdúdorog. A nagyközséget 1979. január elsejével a megyei tanács végrehajtó bizottsága mintanagyközséggé jelölte ki. Mit jelent a gyakorlatban ez a szerep? — erről érdeklődtünk Papp György vb-titkárnál.

— Településünknek az államigazgatási munka egyszerűsítésében és korszerűsítésében kell példát, mintát mutatnia. Már 1974-től kétszemélyes ügyfélszolgálati irodát működtetünk, a lakosság rendelkezésére bocsátjuk az ügykezelési munkát segítő kiadványmintákat, évente három-négy alkalommal jogszabály-ismertetőt, úgynevezett lakossági tájékoztatót szerkesztünk, és a nagyközség ipari üzemében folyamatosan tájékoztatjuk a dolgozókat az államigazgatási eljárásokról. Természetesen a mintanagyközség szerepkörrel újabb feladatok hárultak ránk. A kidolgozott program alapján például rendszeressé tettük a Hajdúdorogon kivitelezői és beruházói munkát végző vállalatokkal az eszmecsere, és a lakossággal való kapcsolat fejlesztése érdekében „Együtt a lakossággal” elnevezésű sorozatot szerveztünk.

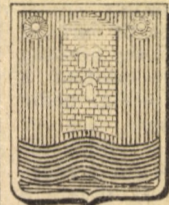
Nagyhatású sorozat

Ennek egy-két programját érdemes felsorolni: tavaly áprilisban a tanács és a lakosság kapcsolatát bemutató kiállítást rendeztek; diáképeken mutatták be Hajdúdorog fejlődését. Előadás hangzott el a helyi fiatal értelmiségiek szerepéről; élénk érdeklődés kísérte az ingázó munkásoknak rendezett fórumot. A sorozat mozgósító hatása minden várakozást felülmúlt: megnőtt az aktivitás a társadalmi munkában, a közéletben, és javult az állampolgári fejelem.

— Az egyre kedvezőbb személyi és tárgyi feltételek — például bővült az ügyfélszolgálati irodánk, új központi irattárat alakítottunk ki, korszerű irodagépeket vásároltunk, tanácsnagyi szobát nyitottunk — elősegítették a mintanagyközség szerepkörből adódó program végrehajtását — mondta Papp György. — Új módszerek számát, hogy a csoportvezetők havonként értékelik az ügyintézés módját, színvonalát, ellenőrzik határát, így az esetek 92 százalékában 25 napon belül van az átfutási idő. Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy az államigazgatási munka egyszerűsítése, korszerűsítése hosszú folyamat, mégis úgy érezzük: az eltelt egy év alatt sok minden előnyére változott a tanácsunkon.

Nemcsak címet akartak — várost formálnak

Berettyóújfalu folytatja

Ahogy a megyeszékhely labdarúgó-csapatát — játékosainak küzdeni tudnásán, jó játékán kívül — egy egész város biztatása segítette az első osztályba, ugyanúgy Berettyóújfalu városi választásánál is az egész település lakossága kísérelte figyelemmel és tevékenykedett a jó cél érdekében.

A két példának — bármennyire is távol esnek egymástól — sok a közös vonása. Mindkét esetben közösségek, egy-egy településen élő ezrek mozdultak meg a mindenki által óhajtott sikerért, és tettek meg minden tőlük telhetőt — legyen az társadalmi munka, vagy éppen biztatás — azért, hogy új, magasabb osztályba kerüljön településük, illetve kedvenc csapatuk.

Berettyóújfalu 1979. január 1-től a városok közé tartozik. Egyetlen esztendő egy város történetében csak villanás, így inkább a múlttól, a városiasodás folyamatairól beszélgettünk Kovács Lajos tanácselnökkel.

Hosszú távra, értékállót

— Újfalu évszázadok óta a szegényebb bihari rész központja volt, sőt, az 1600-as években egy ideig mezővárosi címmel is büszkélkedhetett. A városi rang utáni vágy először talán tizenöt éve fogalmazódott meg a helybeliekben, sőt, érdekes módon a bejárók és a környező községek lakóinak körében is. Az előrelépéshez, az ismert feltételrendszer pontjainak teljesítéséhez mintegy 10 évvel ezelőtt fogtunk hozzá, s munkánkhoz jelentős erkölcsi és anyagi támogatást kaptunk a megyei vezetőtől.

Természetesen a Hajdú-Bihar megyei Tanács alapon merlelt, hova, melyik településre kerüljön a rendelkezésre álló összeg, hol hangozzék el a biztató szó. Igaz, hogy a hosszú távú tervekben Berettyóújfalura — mint jelentős vonzáskörzettel rendelke-

ző településre — középfokú központ szerepkörét várt, ám a döntés helyességét igazolta és a támogatást csak fokozta, hogy Berettyóújfalu nemcsak sőhajtoztak a városi cím után, hanem tettek is érte.

Jól ismert és sokszor leírt igazság: a városiasodás alapja az ipartelepítés és ez itt sem volt másképp. Az Elzett gyár vagy 15 esztendeje részlegtel telepített az akkori nagyközségbe, és ezzel megkezdődött a foglalkozási struktúra átalakulása. Ma már ott tartanak, hogy a 16 ezer lakosból a munkavállalók 52 százaléka az iparban, 35 százaléka a szolgáltatásban, 14 százaléka pedig a mezőgazdaságban dolgozik. Az iparhoz azonban szakemberek, a munkásoknak pedig új lakások kellettek. Az elmúlt évtized alatt 1100 új otthon épült Berettyóújfaluban.

— A városi szerepkörrel együtt megnövekedtek a tennivalók és az eddigieknél differenciáltabb feladatok várnak ránk — folytatja a városi tanács elnöke. — Egy évtized alatt a lendületes mennyiségi fejlődés volt jellemző a településre, most, hogy célba értünk, a minőségre kell fordítanunk a figyelmet. Vonatkozik ez mind a településfejlesztő munkánkra, mind a termelésre, sőt, bizonyos értelemben a közgondoklásban is tágabb teret kell engedni annak a felismerésnek, hogy hosszú távra, értékállóan kell terveznünk, építenünk.

Figyelni a vonzáskörzetre

Vegyük sorba, melyek a városvezetés legfontosabb teendői az elkövetkező években. Berettyóújfalu vonzáskörzetében mintegy 120 ezer ember él, közülük kétezer a városban dolgoznak, de naponta további ötezer ember érkezik ide bevásárolni, körülnézni. Az alapellátást tehát úgy kell megszervezni, hogy az ingázókra, a „betérőkre” is gondoljanak. Ezeregyszáz lakás nem kevés, de még most is 600 körül van a lakosságnyílás száma, sőt, további beköltözőkkel is számolni kell. Az 1970-es népszámláláshoz képest 2750-nel nőtt Berettyóújfalu la-

kossága. További erőfeszítésekre van szükség a megnövekedett vízigények kielégítésében is, márpedig új kutak fúrása nem éppen olcsó dolog. Mégis, mi az, amire bizton számíthat a városi tanács, a minőségi fejlesztés szakaszában?

Kiegészül

— A városi cím odaítélése után sem csappant, sőt fokozódott a helybeliek lelkesedése, városépítő kedve — magyarázza Kovács Lajos. — Tavaly 12 millió forint értékű társadalmi munkát végeztek az itteniek, augusztus 20-án több mint 500 embernek nyújtottunk át jutalmat kiemelkedő városépítő tevékenysége elismeréseként. A megyei virágosítási versenyben háromszor végeztünk az első helyen, és a felajánlott vándorserleg immár végleg nálunk maradt. Nézzé meg az autóbusszpályaudvart és környékét. A tejporgyár kollektívái rendezték ott a terepet, de szintén a nagyszerű településfejlesztési eredmények között tartjuk számon, hogy 1979-ben száz óvodai hely épült a városban társadalmi összefogással! Kilenc üzem munkáskollektívája segítette, hogy határidőre elkészüljön az 5,2 millió forint értékű fedett sportcsarnok. És ahhoz, hogy a város úthálózatának több mint fele korszerű aszfaltút, nemcsak 30 millió forint, hanem lakosságunk, helyi gazdálkodó egységeink és a környező községekben működő vállalatok összefogása, segítőkészsége is kellett.

Az időnként diákvárosnak is titulált Berettyóújfalu — gimnáziumot, szakközépiskolát, közgazdasági, egészségügyi tagozattal, ipari szakmunkásképzőt, alsófokú zeneiskolát találunk itt — fejlődését a következő esztendőkből is förtelennek ítélik meg a város vezetői. Természetesen tisztában vannak azzal, hogy jelenlegi helyzetünkben kevesebb pénz-alap lesz az új beruházásokhoz, de hosszú évek tapasztalatai alapján joggal bizakodhatnak: a lakosság városépítő lelkesedése, tette készsége a jövőben is kiegészíti majd a szerényebb költségvetést.

A milliomos művelődési központ

— Az új művelődési központ természetesen az új lehetőségek sorát nyitotta számunkra — folytatja az igazgatóhelyettes —, mi pedig igyekszünk élni a remek adottságokkal. Rendszeresen üzemel napokat, heteket szervezünk, amelyekben egy-egy cég tablóin, termékein keresztül mutatkozik be a város lakosságának. Ezeknek a kiállításoknak közművelődési tartalma nyilvánvaló, annál is inkább, mert vigyázunk arra, hogy ismeretterjesztő és ne reklám jellege legyen a bemutatkozásoknak. Ugyancsak népszerűek iskolanapjaink, és természetesen számtalan kiállítás, szakkör, klub kap helyet az intézmény falai között. Felsorolni talán felesleges, hogy kik mikor, milyen kiállítással, műsorral jelentkeznek a művelődési központ termeiben, színpadán, inkább azt hangsúlyoznám: kultúrpolitikát akarunk csinálni, mégpedig abból az alaplásból, hogy nincs külön közlekedési, étkezési, lakás- stb. kultúra, hanem kulturált ember van a maga teljességében.

Azt, hogy a művelődést, az eleven kulturális életet milyen fontosnak tartják a megye, a város vezetői, mi sem bizonyítja jobban: még egyetlen tervezett programról, rendezvényről sem kellett lemondani pénzsűke miatt. Húszmillió forinttal gazdálkodhatnak évente, s ebből az összegből igye-

keznek színvonalas kínálatot összeállítani.

— Országosan ismert művészegyüttesek — gondolok itt például a Délibáb táncgyűttesre — lépnek fel rendszeresen színpadunkon; sok jó eredményt büszkélkedhet például kertbarát klubunk is. Miután a nevünkben az ifjúsági ház is szerepel, sok a fiatalokat vonzó programot szervezünk, és több, kifejezetten nekik való klub is működik. Am az is igaz, hogy a helyi ifjúsággal, pontosabban egy részükkel nem felhőtlen a viszonyunk: sok közöttük a fékezhetetlen, rendbontó elem.

A művelődési központ látogatottsága, működése első esztendejében minden várakozást felülmúlt: csaknem 980 ezren érdeklődtek rendezvényeik iránt. Elegendő volt 12 hónap, hogy Debrecen legnépszerűbb középületévé váljon.

Az iménti statisztikai adat alapján nem csodálkozunk, ha a helybeliek maguk között új nevet adnának neki: például azt, hogy a „milliomos” kultúrház.

Ezért a jelezteit azonban évről évre meg kell küzdeniük a város népművelőinek, művészetbarát lakóinak, a színvonalas szórakozást kedvelő debreceniek tízezeinek.

Az oldalt írta:

FORRÓ PÉTER